

Ἰωαννικὸὶ Διαλόγοι

ἁποκριτικὸν
περιοδικὸν

35
36

Ἀθωνικοὶ Διαλόγοι

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΟΡΘΟΔΟΞΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΟΝ ΥΠΟ ΑΓΙΟΡΕΙΤΩΝ ΜΟΝΑΧΩΝ

Ἐπεύθυνος: Θεόκλητος Μοναχὸς Διονυσιάτης
Διανέμεται ὡς εὐλογία ὑπὸ τῆς Ἱ. Κοινότητος τοῦ Ἁγίου Ὁρους

Γίνονται δεκταὶ προαιρετικαὶ εἰσφοραὶ

Ἐπιστολαί: ΙΕΡΟΔΙΑΚΟΝΟΝ ΕΛΙΣΣΑΙΟΝ Σιμωνοπετρίτην
Δάφνην - Ἁγίου Ὁρους

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου: Σωτήριος Λασκαρίδης
Βαλαωρίτου 14, Θεσσαλονίκη, τηλέφ. 536.910

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου Παλαμᾶ	1
Ἡ Δευτέρα τοῦ Χριστοῦ Παρουσία	2
Τοῦ ἁγίου Διαδόχου Φωτικῆς, Ρ' Κεφάλαια	6
Ἡ σάρκωσις τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ θέωσις τοῦ ἀνθρώπου	11
Ἐκατοντὰς τρίτη, περὶ ἀγάπης	14
Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς	17
Τὸ ἡμερολογιακὸν Σχίσμα	21
Βιβλιοκρισίαι	23
Ἀθωνικὰ σχόλια καὶ κρίσεις	28

Ἀθωνικοὶ Διαλόγοι

ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΕΥΧΟΥΣ 35 · 36 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ · ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1976

ΕΠΙ ΤΗΣ ΜΝΗΜΗΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΠΑΛΑΜΑ*

Ποίσις εὐφημιῶν ἄσμασιν, ἀνυμνήσωμεν τὸν Ἱεράρχην; τῆς θεολογίας τὴν σάλπιγγα, τὸ πυρίπνου στόμα τῆς χάριτος, τὸ σεπτὸν τοῦ Πνεύματος δοχεῖον, τὸν σύλον, τῆς Ἐκκλησίας τὸν ἀκράδαντον, τὸ μέγα, τῆς οἰκουμένης ἀγαλλίαμα, τὸν ποταμὸν τῆς σοφίας, τοῦ φωτὸς τὸν λύχνον, τὸν ἀσιέρα τὸν φαεῖνόν, τὸν τὴν κρίσιν καταλαμπρύνοντα.

* * *

Ποίσις ὑμνωδιῶν ἄνθειςιν, στεφανώσωμεν τὸν Ἱεράρχην; τὸν τῆς εὐσεβείας ὑπέρμαχον καὶ τῆς ἀσεβείας ἀντίπαλον, τὸν θερμὸν τῆς Πίστεως προστάτην, τὸν μέγαν, καθηγεμόνα καὶ διδάσκαλον, τὴν λύραν, τὴν παναρμόνιον τοῦ Πνεύματος, τὴν χρυσαυγίζουσαν γλῶσσαν, τὴν πηγὴν τὴν βρύουσαν, ἰαμάτωννάματα πιστοῖς, τὸν μέγαν καὶ ἀξιάγαστον Γρηγόριον.

* * *

Ποίσις οἱ γηγενεῖς χεῖλεσιν, εὐφημήσωμεν τὸν Ἱεράρχην; τὸν τῆς Ἐκκλησίας διδάσκαλον, τοῦ φωτὸς τοῦ θεοῦ τὸν

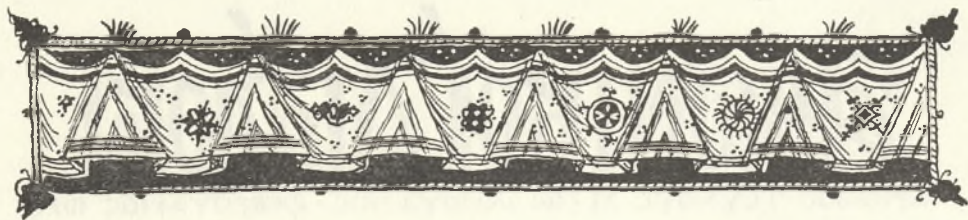
• Ἡ ἁγία Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τὴν β' Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν ἐορτάζει, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἡμέραν τῆς Κοιμήσεώς του ἐν Κυρίῳ 14 Νοεμβρίου, τὴν μνήμην τοῦ ἁγίου Γρηγορίου, διὰ τὰ ἐξάρη τὴν δι' αὐτοῦ νίκην τῆς Ὁρθοδοξίας.

κήρυκα, οὐρανομύστην τῆς Τριάδος, τὸ μέγα, τῶν μοναζόντων ἐγκαλλώπισμα, τὸν πράξει, καὶ θεωρία διαλάμποντα, Θεσσαλονίκης τὸ κλέος, συμπολίτην ἔχοντα, μυροβλύτην ἐν οὐρανοῖς, τὸν θεῖον καὶ ὑπερθαύμαστον Δημήτριον.

Δόξα, ἡχος πλ. β'

Ὅσπερ τριομάκαρ, ἀγιώτατε Πάτερ, ὁ ποιμὴν ὁ καλός, καὶ τοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Χριστοῦ Μαθητῆς, ὁ τιθεὶς τὴν ψυχὴν ὑπὲρ τῶν προβάτων· αὐτὸς καὶ νῦν Πατὴρ ἡμῶν, Θεοφόρε Γρηγόριε, αἴτησαι πρεσβεΐαις σου, δωρηθῆναι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΕΥΤΕΡΑΝ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΠΑΡΟΥΣΙΑΝ

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΛΑΜΑ

ΑΤΑ μὲν τὴν παρελθούσαν Κυριακὴν, ἡ Ἐκκλησία «μνήμην ἐποιεῖτο» τῆς ἀσυλλήπτου πρὸς ἡμᾶς φιλάνθρωπίας τοῦ Θεοῦ, διὰ τῆς παραβολῆς τοῦ σωθέντος Ἀσώτου. Κατὰ

τὴν παρούσαν δὲ Κυριακὴν, ἡ Ἐκκλησία διδάσκει περὶ τῆς φρικωδεστάτης κρίσεως τοῦ Θεοῦ, ἀκολουθοῦσα ἔτσι μὲ σοφίαν τὸν προφητικὸν λόγον· «Ἐλεον καὶ κρίσιν ἄσομαί σοι Κύριε», (Ψαλμ. ρ', 1) καὶ «Ἀπαξ ἐλάλησεν ὁ Θεός, δύο ταῦτα ἤκουσα, ὅτι τὸ κράτος τοῦ Θεοῦ καὶ σου Κύριε τὸ ἔλεος, ὅτι οὐ ἀποδώσεις ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ» (Ψαλμ. 61, 11).

Τὸ ἔλεος λοιπὸν καὶ ἡ μακροθυμία προηγεῖται τῆς θείας κρίσεως. Ἐπειδὴ ὁ Θεὸς ἔχει κάθε ἀρετὴν εἰς ἑαυτὸν καὶ ἐπειδὴ εἶναι δίκαιος καὶ μαζὺ ἐλεήμων, — ἡ κρίσις καὶ τὸ ἔλεος δὲν συλλειτουργοῦν τὸν αὐτὸν χρόνον, κατὰ τὸ Γραφικόν· «Πτωχὸν ἔν κρίσει μὴ ἐλεήσης» (Ἐξ. 23, 3) — διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς κατένευε τὴν κρίσιν καὶ τὴν μακροθυμίαν εἰς διάφορον χρόνον. Καὶ τὸν μὲν παρόντα καιρὸν ἔταξεν ὡς καιρὸν μακροθυμίας, τὸν δὲ μέλλοντα εἰς καιρὸν ἀνταποδόσεως. Γι' αὐτὸ καὶ τὰ τελούμενα εἰς τὴν ἁγίαν Ἐκκλησίαν, ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος ἔτσι ἐρρῦθμισεν, ὥστε νὰ μάθωμεν, ὅτι τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν λαμβάνομεν ἀπὸ ἐδῶ. Κι' ἔτσι νὰ οπεύσωμεν, ὅσον εἴμεθα εἰς τὸν βίον αὐτόν, νὰ λάβωμεν τὸ αἰώνιον ἔλεος καὶ νὰ καταστῶμεν ἀξιοὶ τῆς θείας φιλάνθρωπίας. Διότι ἐκεῖνη ἡ κρίσις εἶναι χωρὶς ἔλεος εἰς ἐκείνους ποὺ δὲν ὑπῆρξαν ἐλεήμονες.

Καὶ διὰ μὲν τὴν ἄπειρον φιλάνθρωπίαν τοῦ

Θεοῦ εἰς ἡμᾶς, ὠμλήσαμεν τὴν παρελθούσαν Κυριακὴν. Σήμερον ὁ λόγος εἶναι περὶ τῆς δευτέρας παρουσίας τοῦ Χριστοῦ. Διὰ τὴν φρικωδεστάτην κρίσιν καὶ ὅσα ὑπερφυσικὰ θὰ γίνουσι, τὰ ὁποῖα «ὄφθαλμοὶ οὐκ οἶδε καὶ οὐκ ἤκουσε καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη», ποὺ δὲν ἔλαβε θεῖον Πνεῦμα καὶ τὰ ὁποῖα ὑπερβαίνουν ὄχι μόνον τὴν ἀνθρωπίνην αἴσθησιν, ἀλλὰ καὶ κάθε νοῦν καὶ λόγον. Ἄν καὶ ὁ Χριστὸς γνωρίζῃ τὰ πάντα καὶ μέλλει νὰ κρίνῃ ὅλην τὴν γῆν καὶ μᾶς διδάσκει περὶ αὐτῶν, ὅμως συγκαταβαίνει εἰς τὴν ἀδυναμίαν τῶν διδασκομένων καὶ διατυπώνει τὸν λόγον κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς δεκτικότητός των. Διὰ τοῦτο καὶ χρησιμοποιοῦνται εἰκόνες τῆς ἀστραπῆς, τῶν νεφελῶν, τῆς σάλπιγγος, τοῦ θρόνου καὶ τῶν λοιπῶν καίτοι προσδοκῶμεν καινοὺς οὐρανοὺς καὶ καινὴν γῆν, κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν του, ὅποτε ὅλη ἡ κτίσις θὰ ἀλλοιωθῇ.

Ἄν καὶ μόνον λεγόμενα αὐτὰ καὶ τόσον συγκαταβατικῶς, ὅμως γεμίζουν μὲ φόβον καὶ φόβον τὴν ψυχὴν ἐκείνων ποὺ ἀκούουσιν συνετῶς, ποῖος τότε θὰ ἀνθέξῃ ὅταν πραγματοποιηθοῦν; Ποῖοι πρέπει λοιπὸν νὰ εἴμεθα μέσα εἰς τὸν κῶρον τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας καὶ τῆς εὐσεβείας, ἐφ' ὅσον προσδοκῶμεν τὴν παρουσίαν τοῦ Θεοῦ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως; Διὰ τὴν ὁποίαν ὁ θεῖος Πέτρος λέγει· «Οὐρανοὶ μὲν πυρούμενοι λυθήσονται, στοιχεῖα δὲ καυσόμενα τήκεται· γῆ δὲ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἔργα κατακαίσεται» (Β' Πέτρου, 3, 12).

Πρὶν δὲ ἀπὸ αὐτὰ ὁ ἀντίχριστος θὰ πολεμήσῃ σφοδρῶς τὴν πίστιν καὶ θὰ ἀσκήσῃ τὴν ἐπιήρειάν του. Καὶ ἐὰν δὲν ἐκολοβοῦτο ὁ χρόνος δὲν θὰ ἐσώζετο κανεὶς, ὅπως ὁ Κύριος εἶπεν εἰς τὸ Εὐαγγέλιον (Ματθ. 24, 22). Διὰ

τοῦτο καὶ εἰς τοὺς ἰδικούς του παραγγέλλει λέγων· «Ἀγρυπνεῖτε οὖν ἐν παντὶ καιρῷ δεόμενοι, ἵνα καταζωήθητε ἐκφυγεῖν πάντα τὰ μέλλοντα γίνεσθαι, καὶ σταθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου» (Λουκ. 21, 36).

«Ὅλα ἐκεῖνα λοιπὸν εἶναι πλήρη ἀπὸ ἀνέκφραστην φρίκην, ἀλλὰ δι' ἐκείνους ποῦ δαπανοῦν τὸν χρόνον μέσα στὴν ἀπιστίαν, τὴν ἀδικίαν καὶ τὴν ἀμέλειαν. Εἰς αὐτοὺς δὲ ἀπειλοῦνται καὶ χειρότερα ἀπὸ τὰ λεχθέντα, καθὼς λέγει ὁ Κύριος, ὅτι τότε θὰ κλαύσουν πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς. (Ἄποκ. 1, 7). Φυλαὶ δὲ τῆς γῆς εἶναι ἐκεῖνοι, ποῦ δὲν συμμεροφώθησαν μὲ τὸ κήρυγμα τοῦ Κυρίου καὶ δὲν τὸν ἐγγύρισαν διὰ νὰ τὸν ἐπικαλεσθοῦν ὡς οὐράνιον Πατέρα, ἀλλ' οὔτε καὶ μὲ τὰ ἔργα ἔδειξαν, ὅτι ἀνήκουν εἰς τὸ γένος τῶν κατ' εἰκόνα Θεοῦ πλασθέντων. Γι' αὐτὸ «ὡς παγὶς ἐπελεύσεται ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἐπὶ πάντας τοὺς καθημένους ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς» (Λουκ. 21, 35). Δηλαδή τοὺς προσηλωμένους εἰς τὴν γῆν καὶ τὰ γήϊνα, τοὺς ἐν κραιπάλῃ καὶ μέθῃ, διὰ τοὺς τρυφῶντας καὶ θυθισμένους εἰς τὰς βιωτικὰς μερίμνας καὶ ἀπορροφημένους ἀπὸ τὰ φαινόμενα, ποῦ εὐχαριστοῦν τὸν αἰθθησιν, τοῦ πλοῦτου, τῆς δόξης καὶ τῶν ἡδονῶν.

Ὁ Κύριος, διὰ μὲν τῆς ἐκφράσεως «προσώπου τῆς γῆς», ὑπὸνίχθη τὴν φαινομένην ὡραιότητά της, διὰ δὲ τῆς λέξεως «καθημένους», τὴν ἐπίμονον καὶ ἐνδιάθετον παραμονήν. Μὲ τοὺς λόγους αὐτοὺς, ὁ Κύριος, ἐξισώνει τοὺς ἀμετανοήτως ζῶντας μέχρι τέλους, μὲ τοὺς ἀσεβεῖς, ὡς εἶπεν ὁ Ἡσαΐας· «Ἐκκαυθήσονται οἱ ἄνομοι καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἅμα, καὶ οὐκ ἔσται ὁ σβέσων» (Ἡσ. α', 36).

Ὁ Κύριος πρὸς τοὺς μαθητὰς του ἔλεγε· «τούτων πάντων τελουμένων ἀνακύψατε καὶ ἐπάρατε τὰς κεφαλὰς ὑμῶν, ὅτι ἐγγίζει ἡ ἀπολύτρωσις ὑμῶν (Λουκ. 21, 28). Βλέπετε, ὅτι οἱ κατὰ Χριστὸν ζῶντες, κατὰ τὴν Κρίσιν, θὰ γεμίσουν ἀπὸ ἀνέκφραστον χαράν, οἱ δὲ κατὰ σάρκα ζῶντες, θὰ γεμίσουν ἀπὸ ἐντροπῆν, ὀδύνην καὶ κατῆφειαν; Καὶ ὁ Παῦλος βοᾷ· «Ὁ Θεὸς ἀποδώσει ἐκάστω κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ· τοῖς μὲν καθ' ὑπομονὴν ἔργου ἀγαθοῦ δόξαν καὶ τιμὴν ζητοῦσι, ζῶν αἰώνιον, τοῖς δὲ ἀπειθοῦσι μὲν τῇ ἀληθείᾳ, πειθόμενοι δὲ τῇ ἀδικίᾳ θυμὸς καὶ ὀργή! θλίψις καὶ στεγανὴ κενὴ ἐπὶ πᾶσαν ψυχὴν ἀνθρώπου, τοῦ κατεργαζομένου τὸ κακόν» (Ρωμ. β' 6 - 9).

Ὅταν ἐπὶ Νῶε ἠδέξθη ἡ ἁμαρτία καὶ ἐκυρίαρχησεν εἰς ὅλον σχεδὸν τὸ ἀνθρώπινον γένος, ἐγένετο κατακλυσμός καὶ ἐξηφάνισε κάθε ζῶν. Καὶ μόνον ὁ δίκαιος Νῶε διεσώθη μὲ ὅλην τὴν οἰκογένειάν του, διὰ νὰ γεννηθῇ ἕνας δεῦτερος κόσμος.

Ἀργότερα βλέπων ὁ Θεὸς πάλιν τὴν ἁμαρτίαν νὰ καλύπτῃ τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς μὲν Σοδομίτας κατέκαυσε μὲ οὐράνιον πῦρ, τοὺς δὲ Φαραωνίτας κατεπόντισεν εἰς τὴν θάλασσαν, τὸ δὲ πάντολμον γένος τῶν Ἰουδαίων κατέστρεψε μὲ τὴν πεῖναν, τὰς νόσους, τὰς στάσεις καὶ ἄλλες τιμωρίας. Ἄλλ' ὁ κοινὸς ἱατρός του ἀνθρώπινου γένους, ὁ Θεός, δὲν ἐχρησιμοποίησε μόνον πικρὰ ἱατρικὰ μέσα, ἀλλὰ καὶ παρηγορητικὰ καὶ εὐχάριστα. Δι' αὐτὸ ἔδωκε Πατέρας καὶ Προφήτας, ἔκαμε θαύματα, ἔδωκε νόμον, ἐτοποθέτησεν Ἀγγέλους φύλακας. Ἄλλ' ἐπειδὴ καὶ αὐτὰ ἦσαν ἀνίσχυρα νὰ ἀνακόψουν τὴν ὁρμὴν τῆς ἁμαρτίας, αὐτὸς ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, αὐτὸ τὸ μέγα ἴαμα ποῦ θεραπεύει ἁμαρτίας μεγάλας, «κλίνας οὐρανούς», ἦλθεν εἰς τὴν γῆν καὶ ἔγινεν ἄνθρωπος τέλειος, χωρὶς ἁμαρτίαν, κατήργησε τὴν ἁμαρτίαν εἰς τὸ σῶμα του. Καὶ διὰ νὰ μᾶς ἐνιοχῶσῃ, ἀδυνατίσῃ τὸ κεντρὶ τῆς ἁμαρτίας, ἐνίκησε τοὺς ἀρχηγούς καὶ συνεργούς τῆς ἁμαρτίας ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ καὶ διὰ τοῦ θανάτου του κατήργησε «τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου», τὸν διάβολον.

Καὶ ὅπως ἐπὶ Νῶε δι' ὕδατος τοὺς ἁμαρτωλοὺς, ἔτσι καὶ τὴν ἁμαρτίαν κατέκλυσε διὰ τῆς φιλανθρωπίας καὶ χάριτός του. Καὶ ἀνέστησε τὸν ἑαυτόν του, ὡς ἀθάνατον, ὡσὰν σπέρμα καὶ ἀρχὴν τοῦ αἰωνίου κόσμου καὶ εἰκόνα καὶ ἀπόδειξις τῆς ἐλπιζομένης ἀληθινᾶ ἀναστάσεώς μας. Ἄφου δὲ ἀνεστήθη καὶ ἀνελήφθη εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ἐξαπέστειλεν εἰς ὅλην τὴν οἰκουμένην Ἀποστόλους, παρουσίασε πλῆθος ἀναρίθμητον μαρτύρων, ἔδωκε πολλοὺς διδασκάλους καὶ ἀνέδειξε ἐκκλησίας ὁσίων.

Ἐκαμε τὰ πάντα ὁ Θεὸς καὶ δὲν ἄφησε τίποτε ἀπ' ὅσα ἔπρεπε νὰ γίνον. Ἄλλὰ παρὰ ταῦτα εἶδε πάλιν τὴν κακίαν νὰ κορυφῶται τόσο, ἐκ τοῦ αὐτεξουσίου καὶ τῆς προαιρέσεώς μας, μᾶλλον θὰ τὴν ἰδῇ εἰς ἔξαρσιν, τόσην, ἀφου οἱ ἄνθρωποι θὰ φθάσουν εἰς τὸ σημεῖον νὰ προσκυνήσουν τὸν ἀντίχριστον καὶ νὰ ὑπακούσουν εἰς αὐτὸν καὶ νὰ ἀφήσουν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν καὶ τὸν αὐτοῦ ἀληθινὸν Χρι-

στόν. Αὐτὸς τότε πάλιν θὰ ἔλθῃ ἐξ οὐρανῶν με δύναμιν καὶ δόξαν πολλήν. Ἄλλὰ δὲν θὰ ἔλθῃ πλέον διὰ νὰ συγκωρήσῃ, ἀλλὰ διὰ νὰ τιμωρήσῃ τούς, διὰ τῶν πονηρῶν ἔργων των, θησαυρίζοντας εἰς τὸν ἑαυτὸν των ὀργήν, κατὰ τὸν καιρὸν τῆς μακροθυμίας αὐτοῦ. Καὶ τοὺς μὲν μείναντας ἀθεραπεύτους ἀπὸ τὴν κακίαν, ὡς σαπρὰ μέλη, θὰ τοὺς διαχωρίσῃ ἀπὸ τοὺς ὑγιεῖς καὶ θὰ τοὺς παραδώσῃ εἰς τὸ πῦρ. Τοὺς δὲ φίλους του, θὰ λυτρώσῃ ἀπὸ τὸν συναγελασμὸν τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων καὶ θὰ τοὺς καταστήσῃ κληρονόμους τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν.

Καὶ εὐθύς, λοιπόν, μετὰ τὴν βδελυρὰν ἐπικράτησιν τοῦ ἀντιχρίστου, ὁ Κύριος, θὰ κλονίσῃ τὰ πάντα, αὐτὸς ποὺ ἐδημιούργησε τὰ πάντα, κατὰ τὸν λόγον τοῦ Προφήτου· «ἔτι ἅπαξ ἐγὼ σεῖω οὐ μόνον τὴν γῆν, ἀλλὰ καὶ τὸν οὐρανόν» (Ἄγγ. β' 21). Εὐθύς, λοιπόν, θὰ κλονίσῃ τὸν κόσμον, θὰ ἀναστειλῇ τοὺς φυσικοὺς ὄρους, θὰ συμπύξῃ τὸ οὐράνιον κύτος, τὴν γῆν θὰ παραδώσῃ εἰς τὸ πῦρ καὶ τὸ πᾶν θὰ ἀναστατωθῇ. Ἀπὸ πάνω δὲ τὸ πλῆθος τῶν ἀστέρων, ὡσὰν φοβερὰ πύρινα σώματα, θὰ ἀποστέλῃ εἰς τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, ποὺ ἐθεοποίησαν τὸν ἀντίχριστον, διὰ νὰ τιμωρηθοῦν δι' αὐτῶν (τῶν ἀστέρων) οἱ πιστεύσαντες εἰς τὸν πονηρὸν καὶ προσκολλήσαντες τὸν νοῦν των εἰς αὐτούς (τοὺς ἀστέρας) ἐξ ἀφορμῆς τῶν ὁποίων ἐπεισέθησαν εἰς τὸν ἀντίθεον ὡς Θεόν.

Ἔστερα ὁ Χριστὸς θὰ ἐμφανισθῇ μετὰ ἀνεκφράστου δόξης καί, διὰ σημαίνουσης σάλπιγγος, θὰ ζωοποιήσῃ ὄλους τοὺς ἀπ' αἰῶνος νεκροὺς δι' ἐμφυσήματος, ὅπως δι' ἐμφυσήματος ἐζωοποίησε παλαιὰ τὸν Ἀδὰμ καὶ θὰ παραστοῦν ἐνώπιόν του ὅλοι ζῶντες.

Καὶ τοὺς μὲν ἀσεβεῖς δὲν θὰ φέρῃ εἰς κρίσιν, οὔτε θὰ τοὺς ἀζήσῃ με κανένα λόγον. Διότι, κατὰ τὸ προφητικόν, δὲν θὰ ἀναστηθοῦν οἱ ἀσεβεῖς διὰ νὰ κριθοῦν, ἀλλὰ διὰ νὰ κατακριθοῦν. Θὰ πραγματοποιηθοῦν δὲ ὅσα περιλαμβάνει ἡ σχετικὴ Εὐαγγελικὴ περικοπὴ. «Ὅταν γὰρ ἔλθῃ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἅγιοι ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ». Κατὰ τὴν πρώτην μὲν παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ, ἡ δόξα τῆς θεότητός του ἐκρύπτετο ὑπὸ τὴν σάρκα, τὴν ὁποίαν ἔλαβεν ἐξ ἡμῶν. Τώρα δὲ ἡ δόξα του εἰς τὸν οὐρανόν, κρύπτεται μετὰ τῆς ὁμοθέου σαρκός του μέσα στόν Πατέρα. Τότε ὅμως θὰ ἀποκαλύψῃ ὅλην τὴν

δόξαν του. Διότι ἀπὸ ἀνατολῶν μέχρι δυσμῶν θὰ φαίνεται λάμπων καὶ θὰ καταφωτίσῃ τὰ πέρατα με τὰς ἀκτῖνας τῆς θεότητός του, ἐνῶ σάλπιγξ, παγκοσμίου ἐντάσεως, θὰ ἤχη ζωοποιούσα τοὺς νεκροὺς καὶ συγκαλοῦσα πρὸς αὐτὸν τὰ πάντα. Τοὺς δὲ ἀγγέλους εἶχε καὶ εἰς τὴν πρώτην παρουσίαν του, ἀλλὰ παρέμεναν ἀφανεῖς, καὶ ἀνέκοπτε τὸν ζῆλον των κατὰ τῶν θεομάχων Ἰουδαίων. Ἔστερα ὅμως, ὅπως λέγει ὁ Δαβὶδ, «ἐμφανῶς ἤξει καὶ οὐ παρασιωπήσεται», ἀλλὰ διὰ νὰ ἐλέγξῃ καὶ παραδώσῃ τοὺς ἀπειθεῖς νὰ τιμωρηθοῦν.

«Ὅταν οὖν ἔλθῃ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἅγιοι ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ, τότε καθίσει ἐπὶ θρόνον δόξης αὐτοῦ». Αὐτὸ προεῖδε καὶ προεῖπε καὶ ὁ Προφήτης Δανιήλ. «Ἴδου γὰρ βρόνοι ἐτέθησαν, καὶ παλαιὸς ἡμερῶν ἐκάθισεν· καὶ εἶδον ὡς υἱὸν ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἔως τοῦ παλαιοῦ τῶν ἡμερῶν ἔφθασε, καὶ αὐτῷ ἐδόθη πᾶσα καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ ἐξουσία· χίλια χιλιάδες ἐλειτούργουν αὐτῷ, καὶ μύρια μυριάδες παρειστήκεισαν αὐτῷ» (Δαν. ζ', 9). Ἡ προφητεία συμφωνεῖ μετὰ τὴν ἐξῆς περικοπὴν τοῦ Εὐαγγελίου· «Συναχθήσονται πάντα τὰ ἔθνη ἔμπροσθεν αὐτοῦ· καὶ ἀφοριεῖ αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, ὥσπερ ὁ ποιμὴν ἀφορίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων». Πρόβατα ὀνομάζει τοὺς δικαίους ὡς πραεῖς καὶ ἐπεικεῖς, ποὺ ἐβάδισαν τὴν λείαν καὶ πατημένην ὁδὸν τῶν ἐντολῶν του, ἀλλὰ καὶ ὡς ὁμοιωθέντας μετὰ τὸν Χριστόν. Ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ὠνομάσθη ἄμνός ὑπὸ τοῦ Προφήτου καὶ τοῦ Βαπτιστοῦ· «Ἴδε ὁ ἄμνός τοῦ Θεοῦ, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου» (Ἰωάν. α', 29). Ἐρίφια δὲ ὀνομάζει τοὺς ἁμαρτωλοὺς ὡς θρασεῖς καὶ ἀτάκτους καὶ ὡς ὀδηγουμένους κατὰ κρημνῶν τῆς ἁμαρτίας. Καὶ τοὺς μὲν, λέγει, «στήσει ἐκ δεξιῶν», ὡς ἐργάτας τῶν δεξιῶν ἔργων, τοὺς δὲ μὴ τοιοῦτους «ἐξ ἐυώνυμων».

Καὶ τότε «ἐρεῖ ὁ βασιλεὺς», λέγει, καὶ δὲν προσέθεσε, ποῖος ἢ τίνων βασιλεὺς, ὡς μὴ ὑπάρχοντος ἄλλου, πλην αὐτοῦ. Ἄν καὶ ἐκεῖ θὰ εἶναι πολλοὶ κυριεύοντες καὶ βασιλεῖς, ἀλλ' ἕνας ὅμως εἶναι Κύριος πραγματικός, ἕνα βασιλεὺς, ὁ φύσει δεσπότης τοῦ σύμπαντος. Καὶ θὰ εἰπῇ λοιπὸν τότε ὁ μόνος βασιλεὺς πρὸς τοὺς ἐκ δεξιῶν του· «Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρὸς μου κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κό-

μου».

Πράγματι, πρὸς τοῦτο ἀπέβλεπεν ἡ ἀπ' ἀρχῆς καταβολὴ τοῦ κόσμου. Καὶ διὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἡ ἐπουράνιος ἐκείνη καὶ ἀρχαιοτάτη βουλή τοῦ Πατρὸς, κατὰ τὴν ὁποίαν «ὁ τῆς μεγάλης βουλῆς τῆς τοῦ Πατρὸς ἄγγελος», ὄχι μόνον «κατ' εἰκόνα», ἀλλὰ καὶ «καθ' ὁμοίωσιν» ἰδικὴν του ἐπλαστούργησε τὸν ἄνωθρον. Καὶ οὕτω νὰ δυνηθῆῖ κάποτε νὰ χωρέσῃ τὴν μεγαλειότητα τῆς θείας βασιλείας, τὴν μακαριότητα τῆς θείας κληρονομίας, τὴν τελειότητα τῆς εὐλογίας τοῦ οὐρανοῦ Πατρὸς, διὰ τὴν ὁποίαν ἐγένοντο ὅλα τὰ ὄρατα καὶ τὰ ἀόρατα. Διότι δὲν εἶπε «ἀπὸ καταβολῆς» τοῦ αἰσθητοῦ κόσμου, ἀλλ' ἀπροσδιοριστως τοῦ κόσμου, ὅσος εἶναι σὶ τὸν οὐρανὸν καὶ ὅσος εἰς τὴν γῆν.

Καὶ ὄχι μόνον αὐτό, ἀλλὰ ἡ θεία καὶ μυστηριώδης κένωσις, ἡ θεανδρική πολιτεία τοῦ Ἰησοῦ, τὰ σωτήρια πάθη καὶ ὅλα τὰ μυστήρια, δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν ἔχουν οικονομηθῆῖ πανσόφως καὶ προνοητικῶς. Καὶ ἐκεῖνος, πού διὰ τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν θὰ φανῆ πιστός, θὰ ἀκούσῃ ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος· «Εὖ δοῦλε ἀγαθέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω, εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου» (Ματθ. 25, 21).

Ἐλάτε λοιπόν, λέγει, κληρονομήσατε καὶ τὸν παρόντα καὶ τὸν ἐπουράνιον κόσμον, σεῖς πού ἐζήσατε συμφώνως πρὸς τὰς ἐντολάς μου εἰς τὸν ἐπίγειον καὶ φθαρτὸν καὶ παροδικὸν κόσμον. «Ἐπεινασα γάρ, καὶ ἐδώκατέ μου φαγεῖν, ἐδίψησα, καὶ ἐποτίσατέ με, ξένος ἦμην, καὶ συνηγάγετέ με, γυμνός, καὶ περιεβάλετέ με, ἡσθένησα, καὶ ἐπεσκέψασθέ με, ἐν φυλακῇ ἦμην, καὶ ἤλθετε πρὸς με» (Ματθ. 25, 35 - 36).

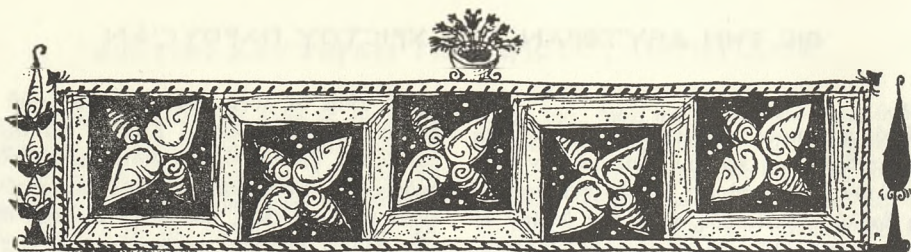
Ἐνταῦθα πρέπει νὰ ἐξετάσωμεν, διὰ ποῖον λόγον, ὁ Κύριος, ἀνέφερε μόνον τὴν ἐλεημοσύνην, καὶ χάριν αὐτῆς ἔδωσε τὴν εὐλογίαν, τὴν κληρονομίαν καὶ τὴν βασιλείαν ἐκείνην; Ἀλλὰ αὐτοὶ πού συντεῶς μελετοῦν, γνωρίζουν ὅτι δὲν ἐμνήσθη, ὁ Κύριος, μόνον τῆς ἐλεημοσύνης. Ἐπειδὴ ἀνωτέρω τοὺς ἐλεήμονας ὠνόμασε πρόβατα, συναγεται ἀπὸ αὐτὴν τὴν ὀνομασίαν, ὅτι ὠμοιώθησαν πρὸς τὸν Ἰησοῦν καὶ εἶχαν κάθε ἀρετὴν, ὡς πάντοτε ἔστοιμοι νὰ ἀποθάνουν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας, ὅπως καὶ ὁ ἴδιος «ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη, καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ κείροντος αὐτὸν ἀφώνος», ὅπως λέγει ἡ Γραφή (Ἦσ. 53, 7).

Μὲ αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ προφήτου τιμᾶ καὶ αὐτοὺς, ὡς τοιοῦτους, ὁ Κύριος διὰ τὴν ἀρετὴν τῆς ἐλεημοσύνης. Διότι πρέπει νὰ ἀποδεικνύει τὴν ἀγάπην διὰ τῆς ἐλεημοσύνης, ὡσὸν τινὰ κεφαλὴν, πού εἶναι ἀνωτέρα ὅλων τῶν ἄλλων ἀρετῶν, ἐκεῖνος πού μέλλει νὰ κληρονομήσῃ τὴν αἰώνιον ἐκείνην βασιλείαν. Αὐτὸ δὲ κατέδειξε, ὁ Κύριος, διὰ τῆς παραβολῆς τῶν δέκα παρθένων, ὅτι δὲν εἰσάγονται εἰς τὸν θεῖον νυμφῶνα ὅποιοσδήποτε, ἀλλὰ στολισμένες μὲ τὴν παρθενίαν, ἡ ὁποία δὲν δύναται νὰ κατορθωθῆῖ χωρὶς ἄσκησιν, ἐγκράτειαν καὶ ποικίλους ἀγῶνας. Ἐπὶ πλέον δὲ αἱ παρθένοι ἔχουν εἰς τὰ χέρια τῶν λαμπάδων, αἱ ὁποῖαι ἀλληγοροῦν τὸν νοῦν καὶ τὴν πνευματικὴν γνῶσιν. Τὰ χέρια πάλιν ὑποσημαίνουν τὸ πρακτικὸν τῆς ψυχῆς, ἐπὶ τοῦ ὁποίου φέρεται ἡ γνῶσις καὶ συγκρατεῖται, ἀλλὰ καὶ εἶναι ἐστραμμένη πρὸς τὸν Θεόν καὶ ἠνωμένη διὰ παντός μὲ τὸ ἐκπεμπόμενον φῶς τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Χρειαζεται ὅμως καὶ ἄφθονον ἔλαιον διὰ νὰ διατηροῦνται αἱ λαμπάδες ἀναμμένες. Ἐλαιον δὲ εἶναι ἡ ἀγάπη, ὡς κορυφὴ τῶν ἀρετῶν. Ὅπως λοιπόν, ἂν βάλῃς θεμέλια καὶ οἰκοδομήσῃς τοίχους, ὅμως δὲν σκεπάσῃς τὴν οἰκοδομήν, ὅλα ἐκεῖνα θὰ ἀχρηστευθοῦν, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον, ἂν ἀποκτήσῃς κάθε ἀρετὴν καὶ δὲν προσλάβῃς καὶ τὴν ἀγάπην, ὅλες αἱ ἀρετὲς ἀποβαίνουν ἀνωφελεῖς καὶ ἄχρηστες. Ἀλλὰ καὶ ἡ σκεπὴ τῆς οἰκίας πάλιν χωρὶς θεμέλια καὶ τοίχους δὲν ἡμπορεῖ νὰ οἰκοδομηθῆῖ.

Ἀπόδοσις ὑπὸ μ.ν.

(Συνεχίζεται)

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΔΙΑΔΟΧΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΦΩΤΙΚΗΣ ΤΑ Ρ' ΚΕΦΑΛΑΙΑ

κγ'

Ω

ΥΔΕΙΣ δύναται ἡ ἀγαπᾶν ἢ πιστεῦναι γνησίως, εἰ μὴ ἑαυτὸν κατήγορον. Ὅταν γὰρ ἡ συνειδήσις ἡμῶν ἑαυτὴν τοῖς ἐλέγχοις ταράτῃ, οὐκ εἶται τῆς δομῆς ὁ νοῦς τῶν ὑπερκοσμίων ἀγαθῶν

παραχωρεῖται αἰσθάνεσθαι, ἀλλ' ἐνθὺς εἰς ἀμφιβολίαν μερίζεται, θεομῆ μὲν κινήσει διὰ τὴν προλαβοῦσαν πείραν τῆς πίστεως ὀρεγόμενος, μηκέτι δὲ αὐτῆς ἐπιλαβέσθαι ἐν αἰσθήσει τῆς καρδίας διὰ τῆς ἀγάπης δυνάμενος διὰ τοὺς νυγμούς, ὡς ἔφην, τῆς ἐλεγχούσης συνειδήσεως Πλὴν καθαρῶσαντες ἑαυτοὺς θεομότερα προσοχῇ μετὰ πλείονος πείρας ἐν Θεῷ τοῦ ποδουμένου τευξόμεθα.

ἀπόδοσις

Οὐδεὶς δύναται νὰ ἀγαπᾶ ἢ νὰ πιστεύῃ μὲ γνησιότητα, ἐὰν ἔχη κατήγορον τὸν ἑαυτὸν του διὰ τὰς πράξεις του. Ὅταν ἡ συνειδήσις μας ταρασσεται ἀπὸ τοὺς ἐλέγχους μας, τότε πλέον ὁ νοῦς δὲν ἀφήνεται νὰ αἰσθανθῇ τὴν εὐωδίαν τῶν ὑπερκοσμίων ἀγαθῶν. Ἀντιθέτως, διχάζεται ἐνθὺς εἰς ἀμφιβολίας. Καὶ ἐπιθυμεῖ μὲν μὲ θεομῆν ὄρμη, λόγῳ τῆς προὑπαρχούσης πείρας τῆς πίστεως, ἐν τούτοις ἅμως, δὲν δύναται νὰ φθάσῃ διὰ τῆς ἀγάπης, μὲ αἰσθησιν τῆς καρδίας, ἐξ ἀφορμῆς τῶν νυγμῶν, ὅπως εἶπα, τῆς ἐλεγχούσης συνειδήσεως. Ἀλλὰ δυνάμεθα νὰ φθάσωμεν εἰς τὸ ποθούμενον καὶ νὰ μεθέξωμεν αὐτοῦ ἐντονότερα, ἐὰν

προηγουμένως καθαρῶσωμεν τὴν ψυχὴν μὲ θερμότεραν προσοχὴν καὶ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ.

ΣΧΟΛΙΟΝ

Ἀπὸ τοῦ 16' κεφ. μέχρι καὶ τοῦ παρόντος κλείει ὁ κύκλος μιᾶς σειρᾶς ἐμπειριῶν τοῦ ἁγίου Πατροῦ, ἀναφερομένων εἰς τὴν ἀγάπην καὶ τὰς θεολογικὰς ἀρετὰς, τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐλπίδος.

Εἰς τὸ κγ' κεφ. ἀποκαλύπτεται μία ἄλλη ἀλήθεια. Ἐφ' ὅσον ἡ συνειδήσις εἶναι κατήγορος ἡμῶν, δὲν δυνάμεθα νὰ ἀγαπῶμεν καὶ νὰ πιστεύωμεν γνησίως. Ἡ ταραχὴ, τὴν ὁποίαν προκαλεῖ ὁ ἔλεγχος, ἀφαιρεῖ ἀπὸ τὸν νοῦν τὴν «δόσμην τῶν ὑπερκοσμίων ἀγαθῶν», ἐπειδὴ ἐπιφέρει εἰς τοῦτον διάσπασιν, «μερισμόν».

Ἀπὸ τὴν μίαν πλευρᾶν, ὑποκινεῖται μὲ θεομῆν ἐπιθυμία — εἰς τὴν «δόσμην τῶν ὑπερκοσμίων ἀγαθῶν» — ἀπὸ τὴν προϋπάρχουσαν πείραν τῶν ἐνεργειῶν τῆς πίστεως. Ἀπὸ τὴν ἑτέραν πάλιν, ἀδυνατεῖ νὰ φθάσῃ ἐκεῖ διὰ τῆς ἀγάπης ἐν αἰσθήσει καρδίας, ἐξ ἀφορμῆς τῶν ἐλεγκτικῶν πληγμάτων τῆς συνειδήσεως.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συμπεραίνεται ὅτι, προκειμένου νὰ παραμῆνῃ ὁ νοῦς εἰς τὸν χῶρον τῆς γνησίας πίστεως καὶ τῆς ἀγάπης, πρέπει νὰ μὴ ἔχη κατήγορον τὴν συνειδήσιν. Εἶναι αὐτὸ, τὸ ὁποῖον λέγει ὁ Ἐὐαγγελιστὴς Ἰωάννης: «Ἀγαπητοί, ἐὰν ἡ καρδία ἡμῶν μὴ καταγινώσκῃ ἡμῶν, παρησιᾶν ἔχομεν πρὸς τὸν Θεόν» (Ἰωάν. Α', γ', 21). Ἐπομένως αἰρεται ἡ «παρησιᾶ», τῆς συνειδήσεως κατηγορούσης.

Παρησιᾶ, ἐν ἐκδοχῇ πνευματικῇ, εἶναι κατὰστασις οἰκειότητος τῆς ψυχῆς μετὰ τοῦ Θεοῦ, αἰσθησις τῆς ἐνεργείας τοῦ νοῦ ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, δυνάμει τῆς ὁποίας αἰσθάνεται τὴν «δόσμην τῶν ὑπερκοσμίων ἀγαθῶν». Ἐμπιστοῦσης οἰασθήποτε ἁμαρτίας, διακόπτεται ἡ «δ-

σμή», κατά την ἀναλογίαν τῆς ἀλλοιώσεως τῆς καρδίας ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας.

Πάντως ἀπομένει ἡ μετάνοια πρὸς ἐπάνοδον εἰς τὴν ἀπολεσθεῖσαν κατάστασιν. Ὅποτε καθαρίζοντες τὴν ψυχὴν διὰ δακρύων καὶ «θερομοτέρως προσηχῆς», εὐρισκόμεθα μὲ πῦξημένην πείραν, βοηθούντος τοῦ Θεοῦ, εἰς τὴν προτέραν κατάστασιν.

Εἶναι καθολικὴ πείρα τῶν Μυστικῶν Πατέρων, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ὄντως πνευματικὴ ζωὴ θεβαιούται διὰ τῆς «νοεράς αἰσθήσεως», διὰ τῆς πνευματικῆς πείρας. Ἡ πείρα ἀποτελεῖ καρπὸν τῆς κατ' αἴσθησιν ψυχῆς γνωριμίας τοῦ γνωρισθέντος καὶ ἀντιπροσωπεύει ἓνα κλάσμα θείας γνώσεως. Ἡ δὲ γνῶσις τοῦ Θεοῦ πραγματοποιεῖται σταδιακῶς. Ὅταν λοιπὸν παρεμβληθῶν λόγοι ποῦ προκαλοῦν τὸν ἕλεγχον τῆς συνειδήσεως τότε ἡ ψυχὴ παύει νὰ αἰσθάνεται ὅ,τι καὶ πρὸ τῆς μεταβολῆς αὐτῆς. Διατηροῦσα ὅμως τὴν μνήμην τῶν ἀγαθῶν, τῶν ὁποίων ἀπώλεσε τὴν αἴσθησιν, ἐπιθυμεῖ μὲν νὰ τὰ αἰσθανθῆ, δὲν δύναται ὅμως. Δι' αὐτὸ καὶ ἔως ὅτου ἐπανελήθῃ εἰς τὴν «καλὴν ἀλλοίωσιν», περιφέρει ἀπλῶς, κατὰ τὴν μυστικὴν ὁρολογίαν, «φιλην μνήμην». Ἔτσι δὲ δύναται νὰ ἐξηγηθῆ καὶ τὸ φαινόμενον, κατὰ τὸ ὁποῖον, ἄνθρωποι πεπτωκότες καὶ ζῶντες μέσα στὸ σκότος τῶν παθῶν νὰ ἔχουν κάποιαν πνευματικὴν γνῶσιν. Πρόκειται περὶ «φιλης» γνώσεως, ἡ ὁποία εἶναι ἀνίκανος νὰ θερμάνῃ τὴν ψυχὴν.

κδ'

ΣΠΕΡ πρὸς τὰ φαινόμενα ἡμᾶς καλὰ βιαιώς πως αἰ τοῦ σώματος προτιρεῖονται αἰσθήσεις, οὕτω πρὸς τὰ ἀόρατα ἡμᾶς ἀγαθὰ ἢ τοῦ νοῦ εἶωθε χειραγωγεῖν αἰσθήσεις, διὰ τῆς θείας γεύσεως χρησιμοποιή-

τος. Ἐκαστον γὰρ τῆς οἰκειᾶς συγγενείας πάντως ὁρέγεται ἢ μὲν ψυχὴ ὡς ἀσώματος τῶν οὐρανίων καλῶν, τὸ δὲ σῶμα ὡς χοῦς τῆς ἐπιγείου τροφῆς. Τῆς ἄλλου οὖν εἰς πείραν ἐλευσόμεθα ἅπλανῶς αἰσθήσεως, εἴπερ τὴν ὕλην τοῖς πόνοις λεπτινύο-

ἄ π ὀ δ ο σ ι ς

Ὅπως αἰ σωματικαὶ αἰσθήσεις μᾶς προτρέπουν, κατὰ τρόπον βίαιον, πρὸς τὴν ἀπόλαυσιν τῶν φαινομένων ὡς ἡδονικῶν ἀντικειμένων, οὕτω καὶ ἡ αἰσθήσις τοῦ νοῦ συμβαίνει νὰ μᾶς χειραγωγῆ εἰς τὰ ἀόρατα ἀγαθὰ, ὅταν ἔχῃ προηγουμένως γευθῆ τὴν θείαν χρηστότητα. Διότι ἕκαστον στοιχεῖον ποθεῖ πάντως τὸ συγγενές του. Καὶ ἡ μὲν ψυχὴ, ὡς ἀσώματος, ποθεῖ τὰ οὐράνια ἀγαθὰ, τὸ δὲ σῶμα, ὡς χοῦκόν, ἐπιθυμεῖ τὴν ἐπίγειον τροφήν. Θὰ φθάσωμεν λοιπὸν εἰς κατάστασιν νὰ αἰσθανθῶμεν τὰ ἄϋλα ἀγαθὰ, ἐὰν λεπτινύωμεν τὸ σῶμα διὰ τῆς ἀσκήσεως.

Σ Χ Ο Λ Ι Ο Ν

Ἀποτελεῖ κοινὴν ἐμπειρίαν τῶν Ἀσκητικῶν ἁγίων Πατέρων ἡ ὑπαρξὶς μᾶς δυαρχίας, ὅχι ὄντολογικῆς, ὡς ἐφρόνουν οἱ Μανιχαῖοι, ἀλλὰ ἠθικῆς, ὡς ἀνταγωνισμὸς μεταξὺ σωματικῶν αἰσθήσεων καὶ πνευματικῆς αἰσθήσεως.

Αἰ μὲν πρῶται, ὡς συγγενέουσαι πρὸς τὰ αἰσθητὰ, ῥέπουσιν πρὸς αὐτὰ. Ἡ δὲ δευτέρα, ὡς συγγενέουσα πρὸς τὰ ἄϋλα, στρέφεται πρὸς αὐτὰ. Καὶ ἕκαστον τῆς οἰκειᾶς πάντως ὁρέγεται συγγενείας. Ἡ δὲ ὁρμὴ πρὸς ἐκάτερα τὰ ἀντιζείμενα εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὴν πνευματικὴν κατάστασιν τοῦ ἀνθρώπου.

Ὅσον ἄτονει ἡ ροπὴ τῆς ψυχῆς πρὸς τὰ ἄϋλα ἀγαθὰ, τόσον ἐνδυναμοῦται ἡ ἐνέργεια τῶν σωματικῶν αἰσθήσεων καὶ ἀντιστρόφως.

Ὁ ἅγιος Δ. θίγει μίαν θεμελιώδη ἀρχὴν ἀπὸ ἀνθρωπολογικῆς καὶ ἀσκητικῆς σκοπιᾶς: τὴν δυαδικὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου. Ἐννοεῖται, ὅτι γίνεται σαφῆς διάκρισις ὑπ' ὄλων τῶν ἁγίων Πατέρων, ὅτι ἡ δυαδικότης δὲν σημαίνει ὑπαρξὶν δύο ἀρχῶν, ἀλλὰ ὑπαρξὶν δύο στοιχείων μὲ διαφόρους ιδιότητας: τοῦ σωματικοῦ καὶ τοῦ ψυχοπνευματικοῦ. Καὶ «ἡ μὲν ψυχὴ ὡς ἀσώματος ὁρέγεται τῶν οὐρανίων καλῶν» τὸ δὲ σῶμα ὡς χοῦς τῆς ἐπιγείου τροφῆς.

Τινὲς τῶν συγχρόνων θεολόγων, ἡμετέρων καὶ ξένων, ἀγεύστων τῶν Πατερικῶν ἐμπειριῶν, τόσον ἐκ τῆς δυαδικῆς διδασκαλίας των, ὅσον καὶ ἐκ τοῦ ἀσκητικοῦ ἀγῶνος των, ὑποπεύθησαν μανιχαίστικῃν ἐπίδροσιν. Ἀλλὰ τοὺς διέφυγεν, ὅτι οὐδαμῶς ἀναφέρουν οἱ Πατέρες περὶ δύο ἀρχῶν εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ μάλιστα εἰς τὸν, ἅγιόν Πνεῦματι, κεκοσμημένον χριστια-

νόν. Καί αὐτό εἶναι τὸ κρίσιμον σημεῖον. Ἡ ἀναγνώρισις τῆς διαφορᾶς τῶν δύο στοιχείων ἐν τῷ ἀνθρώπῳ καὶ ὁ ἀγὼν καθυποτάξεως «τοῦ χείρονος εἰς τὸ κρείττον», οὐδόλως εἰσάγει τὴν ἰδέαν ὀντολογικῆς δυαρχίας.

Εἰς πλείστα ἔργα τῶν ἁγίων Πατέρων, καταφαίνεται ἡ δεσποζούσα ἀντίληψις τῆς συγκρούσεως ψυχῆς καὶ σαρκός, ὡς ὀφειλομένης ὅμως εἰς τὴν προαίρεσιν, τὴν ἐλευθερίαν. Αἰρεται δὲ ἡ σύγκρουσις ἢ διὰ τῆς νίκης τῆς ἀγαθῆς προαιρέσεως ἢ διὰ τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ «σαρκικοῦ φρονήματος». Ὅποτε, εἰς μὲν τὴν πρώτην περιπτώσιν, θά ἔχωμεν μίαν ἐνότητα ψυχῆς, σώματος καὶ πνεύματος - νοῦ, ἐνεργουμένην ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, γεγονός ὅπερ ἐκφράζεται διὰ τῆς διδασκαλίας τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, περὶ τῆς ψυχοσωματικῆς ἐνότητος, περὶ τῆς ὁποίας θά ἀναφερθῶμεν εἰς τὸ ἐπόμενον κεφάλαιον. Εἰς δὲ τὴν δευτέραν, μίαν «σαρκοποίησιν» τῆς ψυχῆς. Εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν διατελοῦν ἅπειρα πλήθη τῶν ἀνθρώπων, ἀνύποπτα διὰ τὴν συμφορὰν καὶ ἐφρησυχάζοντα ἐν τῇ δαιμονικῇ τῶν ἐνότητι.

Βασικὴ προϋπόθεσις ὅμως ὅπως αἰσθανθῶμεν ἐμπειρικῶς ὅ,τι ἀναφέρεται εἰς τὸν ἀόρατον κόσμον ὅς ἀγαθόν, εἶναι ἡ γεῦσις ὑπὸ τοῦ νοῦ τῆς θείας χρηστότητος. Μετὰ τὴν γεῦσιν μένει ἡ μνήμη τῆς αἰσθήσεως. Αὐτῇ, λοιπόν, θά «χειραγωγῆ» τὸν νοῦν εἰς τὸ νὰ γεύηται διαρκέστερα τὰ ἅλλα ἀγαθὰ.

Χρειάζεται ὅμως ἀκόμη ἓνα βοηθητικὸν μέσον ἢ ἄσκησις, πρὸς ἀποσάρκωσιν τοῦ σώματος. Ἀποτελεῖ κοινὸν κτήμα ὅλον τῶν ἁγίων Πατέρων ἡ πείρα, ὅτι ἡ ἐξασθένησις τῆς σαρκὸς ἰσοῦται πρὸς ἄρσιν ἐνὸς παχυτάτου παραπετάσματος, ἐμποδίζοντος τὴν θέαν τῶν οὐρανίων ἀγαθῶν.

Πράγματι. Ὅσον ἀμβλύνεται ἡ ἐν «φυσικῇ» καταστάσει λειτουργοῦσα ἰδιότης τῶν αἰσθήσεων τοῦ σώματος, γενομένων τὰ αἰσθητὰ, τόσον αἴρεται ἡ διάστασις τῆς προαιρέσεως, ἀμφιρροπούσης μεταξὺ αἰσθητῶν καὶ ὑπεραισθητῶν ἀπολαύσεων. Καὶ τόσον ἀπελευθεροῦται ἐντεῦθεν ἀπὸ τὴν πρὸς τὰς γηίνους ἡδονὰς ἐμπαθῆ κίνησιν ἡ ψυχῆ.

Αὐτὴν τὴν πείραν διατυπώνων ὁ Ἅπ. Παῦλος εἰς τὴν (Β' Κορ. δ', 16) ἐπιστολὴν του γράφει· «Διὸ οὐκ ἐκκακοῦμεν, ἀλλ' εἰ καὶ ὁ ἔξω ἡμῶν ἄνθρωπος διαφθείρεται, ἀλλ' ὁ ἔσω ἡμῶν ἀνακαινοῦται ἡμέρα καὶ ἡμέρα».

κε'

ΙΑΝ ΜΕΝ εἶναι αἰσθητικὴν φυσικὴν τῆς ψυχῆς αὐτὴ ἢ τῆς ἀγίας ἡμᾶς γνώσεως ἐκδιδάσκει ἐνέργεια, εἰς δύο λοιπὸν διὰ τὴν παρακοὴν τοῦ Ἀδάμ διαιρουμένην ἐ-

νεργείας· μίαν δὲ ἀπλὴν τὴν ἐκ τοῦ γί-
ου Πνεύματος αὐτὴ ἐγγινομένην, ἥτινα οὐδεὶς δύναται εἰδέναι εἰ μὴ μόνοι οἱ τῶν τοῦ θίου καλῶν διὰ τὴν ἐλπίδα τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ἀπαλλατιόμενοι ἡδέως καὶ πᾶσαν τὴν τῶν σωματικῶν αἰσθήσεων διὰ τῆς ἐγκρατείας καταμαραίνοντες ὄρεξιν. Ἐπὶ γὰρ τούτων μόνον εὐρώστωις ὁ νοῦς διὰ τὴν ἀμεριμνίαν κινούμενος τῆς θείας ἀρρητίως αἰσθάνεσθαι χρησιότητος δύναται, ὅθεν καὶ τῷ σώματι τότε κατὰ τὸ μέτρον τῆς ἑαυτοῦ προκοπῆς τῆς οἰκείας μεταδίδωμι χαρᾶς ἀπειρῶ ἢ λόγῳ τῆς ἀγάπης τῆς ἐξομολογήσεως ἀγαλλιώμενος. «Ἐπ' αὐτῷ γὰρ, φησί, ἤλπισεν ἡ καρδιά μου καὶ ἐδοθηθήτην καὶ ἀνέθαλεν ἡ σὰρξ μου καὶ ἐκ θελήματός μου ἐξομολογήσομαι αὐτῷ». Ἡ γὰρ τότε ὄντως ἐγγινομένη χαρὰ τῆ ψυχῆ καὶ τῷ σώματι ὑπόμνησις ἐστὶν ἀπλανῆς τῆς ἀφθάρτου βιω-
ότητος.

ἀπόδοσις

Μία μὲν αἰσθησις φυσικὴ τῆς ψυχῆς ὑπάρχει, μᾶς διδάσκει αὐτὴ ἢ ἐνέργεια τῆς ἀγίας γνώσεως. Ἡ μία ὅμως διχάζεται εἰς δύο ἐνεργείας ἐξ ἀφορμῆς τῆς παρακοῆς τοῦ Ἀδάμ. Ἡ μία δὲ ἐνέργεια, ποῦ αἰσθάνεται ἡ ψυχῆ, εἶναι ἀπλὴ (ἀσύνητος) καὶ προκαλεῖται ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Αὐτὴν οὐδεὶς δύναται νὰ γνωρίσῃ (μὲ αἰσθησιν ψυχῆς), παρὰ μόνον αὐτοί, ποῦ ἐλευθερώνουν μὲ χαρὰν τὸν ἑαυτὸν τῶν ἀπὸ τὰ τερπνὰ τοῦ θίου καὶ καταμαραίνουν τὰς ὀρέξεις τῶν σωματικῶν αἰσθήσεων διὰ τῆς ἐγκρατείας, χάριν τῶν ἐπιζομιένων ἀγαθῶν τοῦ μέλλοντος. Αὐτῶν μόνον ὁ νοῦς κινεῖται μὲ ρωμαλεότητα, χάρις εἰς τὴν ἀμεριμνίαν των, καὶ δύναται νὰ αἰσθάνεται, κατὰ τρόπον ἀνέκφραστον, τὰς ἐνεργείας τῆς θείας χρηστότητος. Ὡς ἐκ τούτου διοχετεύει καὶ εἰς τὸ σῶμα τότε τὴν χαρὰν του, κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς προόδου

του εις την αγιότητα, και από την άπειρον αγάπην που αισθάνεται εξομολογείται με αγαλλίασιν προς τον Θεόν, με τὰ λόγια του Ψαλμοῦ (Ψαλ. 27, 7) «Ἐπ' αὐτῷ γάρ ἤλπισεν ἡ καρδία μου και ἐδοθηθήτην και ἀνέθαλεν ἡ σάρξ μου και ἐκ θελήματός μου ἐξομολογήσομαι αὐτῷ. Ἡ χαρὰ που ἐνεργεῖται τότε εις την ψυχὴν και τὸ σῶμα με αἰσθησιν, ἀποτελεῖ μαρτυρίαν ἀψευδῆ τῆς μετὰ σώματος αἰωνίου ζωῆς.

ΣΧΟΛΙΟΝ

Τὸ κεφάλαιον τοῦτο ἐρμηνεύει τὸ προηγούμενον και αἰτιολογεῖ τὸν δυαλισμόν. Ἡ ἀγία ἐνέργεια τῆς γνώσεως διδάσκει ὅτι, ἐνῶ εἶναι μία ἡ φυσικὴ αἴσθησις τῆς ψυχῆς, ἐν τούτοις, λόγω τῆς διασπάσεως τῆς ἐνότητός της ἀπὸ τὴν παρακοὴν τῶν Πρωτοπλάστων, διχάζεται εις δύο ἐνεργείας. Ἄνεφεραμεν εις τὰ σχόλια τοῦ κδ' κεφαλαίου ὑπὸ ποίους ὄρους λειτουργοῦν ἀμφότεροι αἱ αἰσθήσεις ψυχῆς και σώματος.

Ἡδὲ ὁ ἅγιος Δ. διευκρινίζει, ὅτι τὴν ἐνεργειαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος οὐδεὶς δύναται νὰ γνωρίσῃ, εἰμὴ μόνον ὅσοι εὐχαρίστως κατεφρόνησαν τὰ ἐπίγεια ἀγαθὰ, χάριν τῶν μελλόντων. Καὶ ὄχι μόνον αὐτό, ἀλλὰ και «κατεμάραναν τὰς σωματικὰς ὀρέξεις» διὰ τῆς ἀσκήσεως.

Εἶναι πρόδηλος ἡ ἀποδοιμένη σημασία εις τὴν ἄμβλυνσιν τῶν σωματικῶν ἐπιθυμιῶν και τὴν «λέπτυνσιν τῆς ὕλης» ὡς ἀπαραίτητον προϋποθέσεως, διὰ νὰ ἐνεργήσῃ τὸ Πανάγιον Πνεῦμα εις τὴν ψυχὴν.

Ἐνταῦθα πρέπει νὰ λεχθῆ ὅτι, οἱ «ἀπαλλαστόμενοι ἡδέως τῶν τοῦ βίου καλῶν» εἶναι οἱ Μοναχοί, κατὰ τὸν ἅγιον Δ. Διότι ρητῶς ἀναφέρει, ὅτι ὁ νοῦς αὐτῶν «διὰ τὴν ἀμερμνίαν» κινούμενος με πολλὴν ρῶσιν, αἰσθάνεται τὴν θεϊαν ἀγαθότητα. Καὶ ἀμερμνοι εἶναι μόνον οἱ Μοναχοί.

Ὁ ἅγιος Δ. ἦτο ἀναμφιβόλως μέτοχος τῶν ἐνεργειῶν τοῦ ἁγίου Πνεύματος και πᾶσα ἡ γνωσιολογία του ἀποτελεῖ τὴν ἀκτινοβολίαν των. Θίγων κατωτέρω τὸ θέμα τῆς συμμετοχῆς και τοῦ σώματος εις τὰς ἐν τῇ ψυχῇ ἐνεργείας τοῦ ἁγίου Πνεύματος, διακηρύσσει δέκα ὅλους αἰῶνας ἐνωρίτερα τὴν διδασκαλίαν τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, ἡ ὁποία τόσον ὡς γνωστόν, ἐπολεμήθη και τελικῶς ἐδικαιώθη συνοδικῶς.

Ἡ φράσις «Ἐπι γὰρ τούτων εὐρώστως ὁ νοῦς... τῆς ἀφθάρτου βιότητος», ἐχρησιμοποιοῦται

ἦθη ὀλόκληρος ὑπὸ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ εις τὸν «Ἁγιορειτικὸν τόμον ὑπὲρ τῶν ἱερῶς ἠσυχάζοντων». Εἰς τὸν ἐν λόγω Τόμον ὡς και ἀλλαχοῦ τῆς διδασκαλίας του, ἀναπτύσσει ἐκτενῶς τὸ πρόβλημα τῆς σχέσεως ψυχῆς και σώματος, ὁ ἅγιος Πατήρ, ἀκολουθῶν τὴν πνευματικὴν παράδοσιν, δηλαδὴ τὰς κοινὰς ἀγιοπνευματικὰς ἐμπειρίας τῶν Ἁγίων.

Τὸ θέμα τῆς σχέσεως ψυχῆς και σώματος, συνεζητήθη ἐκτενῶς μετὰξὺ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ και τοῦ Καλαβροῦ μοναχοῦ Βαρλαάμ, ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἀντιλεγόμενης ὑπὸ τοῦ δευτέρου νοερᾶς προσευχῆς. Κατ' αὐτὴν ὁ Βαρλαάμ, ἐπηρεασμένος ἀπὸ τὴν ἀριστοτελικὴν λογοκρατίαν, ὑπεστήριξε διὰ μίᾶς σειρᾶς συλλογισμῶν, ὅτι τὸ παθητικὸν τῆς ψυχῆς, ἦτο τὸ θυμικὸν και τὸ ἐπιθυμητικόν, πρέπει νὰ νεκροῦται κατὰ τὴν προσευχὴν, παρεξηγῶν τὴν σύστασιν τοῦ ἁγίου Διονυσίου τοῦ ἄρεοπαγίτου — τοῦ ὁποίου ἐπίστευεν ὅτι ἦτο ἐρμηνευτῆς — πρὸς Τιμόθεον: «τῇ περὶ τὰ μυστικὰ θεάματα συντόνω διατριβῆ και τὰς αἰσθήσεις ἀπόλιπε και τὰς νοερᾶς ἐνεργείας και πάντα τὰ αἰσθητὰ και νοητὰ και πρὸς τὴν ἔνωσιν ὡς ἐφικτὸν ἀνατάθητι τοῦ ὑπὲρ πᾶσαν οὐσίαν και γνῶσιν» (Περὶ μυστικῆς θεολογίας).

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, θεμελιωμένος ἐπὶ τῆς πνευματικῆς παραδόσεως και ζῶν ἐμπειρικῶς τὰς ἐνεργείας τοῦ ἁγίου Πνεύματος, αἱ ὁποῖα διεδίδοντο ἀπὸ τὴν ψυχὴν εις τὸ σῶμα — ὅπως γίνεται ὁ πυρακτωμένος σίδηρος — ἀπεδείκνυε, ὅτι τὸ παθητικὸν τῆς ψυχῆς δὲν πρέπει νὰ νεκροῦται κατὰ τὴν προσευχὴν, ἀλλὰ νὰ συμμετέχη και αὐτὸ ἡλλιωμένον πρὸς τὸ ἀγαθόν, ἀφοῦ ὀλόκληρος ὁ ἄνθρωπος εἶναι μία ἀδιαίρετος ψυχοσωματικὴ ἐνότης.

Τὸ θέμα τοῦτο ἀναπτύσσεται εις τὸ κατ' αὐτὰς κυκλοφοροῦν βιβλίον («Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, ὁ Κῆρυξ τῆς Χάριτος, Μοναχοῦ Θεοκλήτου Διονυσιάτου).

κς'

KYMANTON ἀεὶ δεῖ φυλάττειν τοὺς ἀγωνιζομένους τὴν διάνοιαν, ἵνα τοὺς εἰς αὐτὴν διαθέοντας λογισμοὺς ὁ νοῦς διακρίνων τοὺς μὲν καλοὺς και θεοπέμπτους ἐν τοῖς ταμειοῖς τῆς ὑνῆμης ἐναποτιθήται,

τοὺς δὲ σκαιοὺς καὶ δαιμονιώδεις ἔξω που τῶν ἀποθηκῶν ἀπορρίπτει τῆς φύσεως. Καὶ γὰρ ἡ θάλασσα γαληνιώσα μὲν ἄχρις αὐτοῦ αὐτῆς τοῦ βυθίου κινήματος ὑπὸ τῶν τοὺς ἰχθύας ἀγρευόντων καθορᾶται ὡς μηδὲν αὐτοὺς σχεδὸν λανθάνειν τότε τῶν τὰς ἐκεῖσε διαπορευομένων ζώων τριβούσ· ὅτε δὲ ὑπὸ τῶν πνευμάτων ταράττειται, κρύπτει τῆ τῆς ταραχῆς στυγρότητι ἅπερ ἐν τῷ γέλωτι τῆς γαλήνης ὁρᾶσθαι φιλοπιεῖται. Ὅθεν ἀργὴν οὖσαν τότε τὴν τέχνην ὁρᾶμεν τοῖς τοὺς ἀλιευτικούς μηχανωμένοις δόλους· ὅπερ καὶ τὸν νοῦν πάντως συμβαίνει πάσχειν τὸν θεωρητικόν, διὰ μάλιστα ἐξ ὀργῆς ἀδίκου ὁ βυθὸς τῆς ψυχῆς ταράττειται.

ἄ π ὀ δ ο σ ι ς

Οἱ ἀγωγιζόμενοι πνευματικῶς πρέπει πάντοτε νὰ διασφαλίζουν τὴν διάνοιαν, ὥστε νὰ διακρίνῃ ὁ νοῦς τοὺς διερχομένους ἀπὸ αὐτὴν λογισμούς. Καὶ τοὺς μὲν καλοὺς ποὺ ἔρχονται ἀπὸ τὸν Θεόν, νὰ τοὺς ἀποθέτῃ εἰς τὰ ταμεῖα τῆς μνήμης. Τοὺς δὲ κακοὺς καὶ δαιμονικοὺς νὰ τοὺς ἀπορρίπτῃ μακρὰν ἀπὸ τοὺς χώρους τῆς φύσεως (μνήμης). Διότι ὅταν ἡ θάλασσα γαληνιά μέχρι καὶ τῆς ἐλαχίστης κινήσεως εἰς τὸν βυθόν, οἱ ψαράδες βλέπουν τότε τὰ πάντα, ὥστε νὰ μὴ διαφεύγῃ τῆς προσοχῆς των κανένα ἀπὸ τὰ πλέοντα ἐκεῖ διάφορα ζῶα. Ὅταν ὅμως ἡ θάλασσα ταράσσεται ἀπὸ τοὺς ἀνέμους, τότε κρύπτει ὑπὸ τὴν σκοτεινότητά τῆς ταραχῆς, ὅσα εἰς τὴν φαιδρότητα τῆς γαλήνης ἀφήνει νὰ φαίνωνται. Ὡς ἐκ τούτου βλέπομεν τότε ἄχρηστην τὴν ἀλιευτικὴν τέχνην τῶν ψαράδων. Τὸ αὐτὸ πάντως συμβαίνει νὰ πάσχη καὶ ὁ θεωρητικὸς νοῦς, ὅταν ὁ βυθὸς τῆς ψυχῆς ταράσσεται ὑπὸ ὀργῆς καὶ μάλιστα ἀδίκου.

Σ Χ Ο Λ Ι Ο Ν

Ὁλος ὁ ἀγὼν τῶν Μοναχῶν γίνεται εἰς τὴν διάνοιαν. Εἶναι ὁ λεγόμενος «ἀγὼν τῶν λογισμῶν». Κάθε λογισμὸς προσδιορίζει τὴν πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν ἀλλοίωσιν, ἀναλόγως τῆς ποιότητός του, τῆς ἀποδοχῆς ἢ τῆς ἀπορρίψεως του.

Οἱ λογισμοὶ ἔρχονται ἢ ἀπὸ τὸν Θεὸν ἢ ἀπὸ τοῦ διαβόλου ἢ ἀναδύονται ἀπὸ τὴν ψυχὴν, ἐκ τῶν παθῶν ἢ τῆς ἀπαθείας τῆς. Τὸ νὰ διακρι-

νωμεν τὴν προέλευσιν τῶν λογισμῶν, σημαίνει ὅτι ἔχομεν διακριτικὴν ἰκανότητα. Ἡ διάκρισις ἀποτελεῖ χάρισμα τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

Δὲν εἶναι βεβαίως ἀρκετὸν νὰ γνωρίζωμεν τὴν προέλευσιν τῶν λογισμῶν, ἀλλὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ διακρίνωμεν καὶ τὴν ποιότητά των. Διότι ὑπάρχουν δαιμονιώδεις λογισμοί, οἱ ὁποῖοι ἐμφανίζονται μὲ «δορὰν προβάτου» ἐνῶ εἶναι λύκοι.

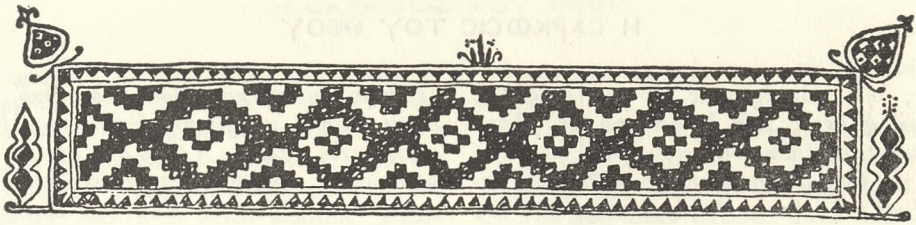
Βασικὴ, λοιπόν, ὑποχρέωσις τῶν Μοναχῶν εἶναι νὰ διαφυλάττουν τὴν διάνοιαν ἀτάραχον, διὰ νὰ δύναται νὰ διακρίνουν καὶ τὴν προέλευσιν καὶ τὴν ποιότητα τῶν λογισμῶν.

Ὡς ἀνεφέραμεν ἤδη, οἱ λογισμοὶ καθορίζουν τὴν πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν ζοήν. Πράγματι. Ἐὰν δὲν προηγηθῇ λογισμὸς δὲν κινεῖται κανένα πάθος εἰς τὴν ψυχὴν, οὔτε καλὸν οὔτε κακόν, ὥστε τὸ πᾶν νὰ ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν λογισμῶν.

Ὁ ἅγιος Δ., φορεὺς τῆς καθ' ἡσυχίαν Μοναχικῆς πείρας, γνωρίζων βαθέως τοῦτο, ἐφιστᾷ τὴν προσοχὴν ἐπὶ τῶν λογισμῶν καὶ συνιστᾷ, ὅπως ἀποθέτωμεν εἰς τὴν μνήμην τοὺς «θεοπέμπτους» λογισμοὺς, τοὺς δὲ «δαιμονιώδεις» νὰ ἀπορρίπτωμεν καὶ νὰ τοὺς λησμονώμεν. Διότι ἢ μὲν μνημόνευσις τῶν ἀγαθῶν λογισμῶν κινεῖ τὴν ψυχὴν ἀγαθὰ, ἢ δὲ λήθη τῶν κακῶν, συντηρεῖ καθαρὰν τὴν ψυχὴν.

Καὶ ἡ ἐνέργεια αὐτῆ τοῦ νοῦ, τῆς ἐπιλογῆς, ἀποδοχῆς καὶ ἀπορρίψεως τῶν λογισμῶν, ὀνομάζεται καὶ διάκρισις καὶ ἀντιρρητικὸς πόλεμος, εἰς τὴν ἀσκητικὴν γλώσσαν.

Ἐπάρχουν περιπτώσεις ποὺ καθιστοῦν ἀδύνατον τὴν διάκρισιν τῶν λογισμῶν. Εἶναι ὁ χρόνος τῆς συγχύσεως ἀπὸ τὸν πόλεμον τῶν παθῶν. Ἐνταῦθα ὁ ἅγιος Δ. ἐπισημαίνει μόνον τὴν ὀργὴν καὶ μάλιστα τὴν ἀδικον. Πᾶσα ὀργὴ βεβαίως εἶναι κακὴ καὶ προκαλεῖ ταραχὴν. Ἄλλὰ ὑπάρχει ἀδικος καὶ δικαία ὀργή. Εἶναι αὐτὴ, ποὺ ὅπως ἀναφέρει εἰς ἄλλο κεφάλαιον ὁ ἅγιος Δ., πρέπει νὰ ἐπιστρατεύεται διὰ τὴν προστασίαν τῶν ἀδικουμένων πτωχῶν. Περὶ αὐτῆς ψάλλει καὶ ὁ Δαβὶδ «ὀργίσεθε καὶ μὴ ἁμαρτάνετε». Διότι δυνατὸν νὰ πρόκηται καὶ περὶ τῆς ὀργῆς τῆς ψυχῆς κατὰ τῆς ἁμαρτίας ἐν καιρῷ πολέμου. Πάντως κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ταραχῆς ἐκ τῆς ὀργῆς, ὁ θεωρητικὸς νοῦς ἀπρακτεῖ. Ἡ ταραχὴ συνέχει τὴν καθαρότητα τοῦ νοεροῦ χώρου καὶ ἡ νοερά ὄρασις ἔχασε τὴν καθαρὰν ἐνέργειάν της καὶ δὲν δύναται νὰ πε-

Η ΣΑΡΚΩΣΙΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΚΑΙ Η ΘΕΩΣΙΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ*

Α ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝ-
ΝΑ δίδουν σὲ ὄλους
μας τὴν μοναδικὴ εὐ-
καιρία νὰ ἀναβαπτί-
σουμε τὴν ὑπαρξί μας
σὲ τὸ μυστήριο τοῦ Θε-
οῦ, χωρὶς τὸ ὁποῖο
δὲν ἔμπορεῖ νὰ φωτι-

σθῆ καὶ προσεγγισθῆ τὸ μυστήριον τοῦ ἀν-
θρώπου.

Ἄν παραμερίσουμε τὸν ὀρθολογισμό
καὶ σκεπτικισμό μας, τὴν ὑπερηφάνεια καὶ
αὐτάρκεια τοῦ ἀνθρώπου ποὺ νομίζει, ὅτι
ὅλα τὰ ἐξηγεῖ καὶ κατορθώνει, τὴν ἀγω-
νιώδη μέριμνα τοῦ βίου, τὴν ρουτίνα πολ-
λῶν καθημερινῶν ματαίων πράξεων καὶ
ἐπιδιώξεων, ποὺ κατατρύχουν τὴν ζωὴ
μας, τὰ πάθη καὶ τὶς ἀδυναμίες μας καὶ
προσέλθουμε σὲ τὸ Σπήλαιον τῆς Βηθλεὲμ μὲ
τὸν πόθο καὶ τὴν νοσταλγία τῶν Μάγων,
τὴν ταπεινῶσι καὶ τὴν ἀπλότητα τῶν Ποι-
μένων, θὰ ἀποκαλυφθῆ καὶ σὲ μᾶς τὸ με-
γάλο καὶ μοναδικὸ μυστήριον ποὺ συντελεί-
ται ἐκεῖ.

Δὲν ἔμπορεῖ κανεὶς νὰ προσεγγίσῃ τὸ
μυστήριον αὐτὸ ἂν δὲν μετὰ-νοήσῃ, δηλαδὴ
ἂν δὲν ἀλλάξῃ νοῦν, ἂν δὲν παύσῃ νὰ βλέ-
πῃ τὰ πράγματα ἀπὸ τὴν στενή καὶ πιωχὴ
προοπτικὴ τοῦ ἀρρωστημένου ἀπὸ τὸν ἐ-
γωϊσμό ἀνθρώπου, γιὰ νὰ τὰ ἰδῆ μέσα
στὴν αἰώνια καὶ ἀπειρη προοπτικὴ τοῦ
Θεοῦ.

Ὅ, τι συντελεῖται στὴν Βηθλεὲμ δὲν εἶ-
ναι μιὰ ρομαντικὴ ἱστορία συμβολικοῦ πε-
ριεχομένου, ἱκανὴ νὰ τρέφῃ τὴν φαντασία
τῶν μικρῶν παιδιῶν, ἀλλὰ ἓνα πραγματι-

κὸ καὶ ἱστορικὸ γεγονός. Οἱ Ἐδαγγελιστοὶ
μὲ τὴν γραφίδα καὶ τὸ αἷμα τοὺς μαρτυ-
ροῦν γιὰ τὸ γεγονός αὐτὸ καὶ ἐπιμένουν ἰ-
διαίτερα στὰ ἱστορικά του πλαίσια: «Τοῦ
δὲ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ τῆς
Ἰουδαίας ἐν ἡμέραις Ἡρώδου τοῦ Βασι-
λέως...» (Ματθ. 6' 1). «Ἐγένετο δὲ ἐν
ταῖς ἡμέραις ἐκεῖναις, ἐξῆλθε δόγμα πα-
ρὰ Καίσαρος Αὐγουστοῦ, ἀπογράφεσθαι
πᾶσαν τὴν οἰκουμένην. Αὕτη ἡ ἀπογραφὴ
πρῶτη ἐγένετο ἡγεμονεύοντος τῆς Συρίας
Κυρηναίου» (Λουκ. 6' 1-2).

Ἡ ἱστορικότης πάλι τοῦ γεγονότος δὲν
σημαίνει ἀρνησι τοῦ παραδόξου χαρακτι-
ρὸς του, ἀφοῦ ἐδῶ ἀκριβῶς ἐγκτεται τὸ
παράδοξο, στὴν τομὴ τῆς ἱστορίας ἀπὸ τὸν
Ἄναρχο, τοῦ κτιστοῦ ἀπὸ τὸν Ἄκτιστο,
τοῦ πεπερασμένου ἀπὸ τὸν Ἄπειρο. (Μυ-
στήριον ξένον ὄρω καὶ παράδοξον — ψάλ-
λει ἡ Ἐκκλησία — σφρανὸν τὸ σπήλαιον
θρόνον χειροδικόν, τὴν Παρθένον τὴν
φάτινην χωρίον ἐν ᾧ ἀνεκλήθη ὁ ἀχώρη-
τος, Χριστὸς ὁ Θεός, ὃν ἀνυμνοῦντες με-
γαλύνομεν).

Γιὰ πρώτη φορὰ στὴν ἱστορικὴ πορεία
τοῦ ἀνθρώπου ἀποκαλύπτεται μέσα σὲ
τὸ Σπήλαιον τὸ μυστήριον τοῦ σαρκωθέντος Θε-
οῦ, τοῦ «χρόνιος αἰώνιος σεσιγημένον»
(Ρωμ. ιστ' 25), ὡς μυστήριον ἀγάπης, ἐ-
λευθερίας καὶ ἀνακαινίσεως. Μυστήριον
πατρικῆς ἀγάπης, ποὺ προσφέρεται σὲ τὸν
ἄνθρωπο ἀνιδιοτελῶς. Ὁ Πανάγαθος Κύ-
ριος ἀγαπᾷ τὸ πλάσμά Του. Θέλει νὰ τὸ
κάνῃ συμμέτοχον τῆς ἀφθαρσίας καὶ τῆς ζω-
ῆς Του. Δὲν ἐπεμβαίνει ὅμως καταναγκα-
στικά καὶ ἐξωτερικά, πειστικά καὶ ἀφ' ὕ-
ψηλοῦ. Εἰσέρχεται μέσα στὴν ζωὴ του,
στὶς συνθήκες τῆς ἰδικῆς του ὑπάρξεως.
Συμερίζεται τὸ «παθητὸν» τῆς φύσεώς
του, τὸν πόνο καὶ τὸν θάνατον τοῦ ἀνθρώ-

* Δημοσιεύομεν τὸ θεολογικὸν μήνυμα τοῦ ἡ-
γουμένου τῆς Ἱ. Μ. τοῦ Ὁσ. Γρηγορίου, ἀρ-
χιμ. κ. Γεωργίου, ὡς πάντοτε ἐπίκαιρον.

που, δηλ. τις όριακές του καταστάσεις. Αυτή ή εντός των όριών του ανθρώπου είσοδος του επέκεινα όριών Θεού φανερώγει την θεία φιλανθρωπία, την θεία συγκατάβασι, την όποία ο Άπόστολος Παύλος ανόμασε « κένωσι » του Θεού, δηλαδή ταπεινώσι και μετοχή στην κατάστασι του ανθρώπου εκτός άμαρτίας. Μέσα στην πτωχεία της σαρκώσεως λάμπει ό πλούτιος της θείας Άγάπης.

Στην άπειρη άγάπη του Θεού αντιποκρίνεται ή άγάπη του ανθρώπου. Η Παρθένος άγαπά τον Θεόν, προσφέρει χωρίς όρους, ανεπιφύλακτα. Παραδίδεται στον Θεό και μόνον έτσι ήμπορεί να γίνη ή «χώρα του άχωρήτου». Η τελεία άγάπη της Παρθένου της σαρκωμένης Άγάπης, γέφυρα «δι' ής κατέβη ό Θεός», νύμφη άνύμφευτος. Τώρα για πρώτη φορά μετά την πτώσι του ανθρώπου και τον χωρισμό του από τον Θεό συναντιάται ιστορικά και πραγματικά ό Θεός με τον άνθρωπο, ή θεία άγάπη με την ανθρωπινή άγάπη. Την άγάπη του ανθρώπου στον Θεό θά φανερώση άκόμη ό Μνήσιωρ Ίωσήφ, οι Ποιμένες, οι Μάγοι. «Όλα αυτά τελούνται εν έλευθερία. Κανείς δεν αναγκάζει τον Θεό να κενώση τον έναντό Του, την Παρθένο να προσφερθή να γίνη μητέρα Του, τον Ίωσήφ, τους Ποιμένες και τους Μάγους να προσκνηθούν, λατρεύσουν και δοξολογήσουν τον αγαπώμενο και φιλόανθρωπα συγκαταβαίνοντα Κύριο. Όπως έλεύθερα ό άνθρωπος χωρίσθηκε από τον Θεό, έλεύθερα επιστρέφει και ένώνεται μαζί Του.

Μέσα στην έν έλευθερία και άγάπη συνάντησι αυτή του Θεού με τον άνθρωπο στο ιστορικό πρόσωπο του Λόγου Ίησού Χριστού καινούργεται ή ανθρωπινή φύσις. Δεν πρόκειται για μία έξωθενική μόνο άλλαγή και ήθικη καλλιτέρευσι, πού θά βελτίωνε ίσως την κατάστασι του ανθρώπου, χωρίς όμως και να τον λυτρώνη, αλλά για πραγματική ανακαίνισι, άφθαρτοποίησι, ζωοποίησι και θέωσι του ανθρώπου, όπως γνωρίζουν εκ πείρας όσοι μετέχον σ' αυτήν. Είναι πάντως χαρακτηριστικό, ότι ή ανακαίνισι και μεταμόρφωσι του ανθρώπου, πού προϋποθέτει την έ-

λεύθερη άγάπη και πίστι στον Θεό, δεν είναι μαζική, μηχανική, άποτελεσμα άναγκαιότητα, αλλά προσωπική. Τα ανθρωπια πρόσωπα θά συναντήσουν τον προσωπικό Τριαδικό Θεό στο Πρόσωπο του Χριστού, έν κοινωνία με τα άλλα πιστεύοντα πρόσωπα (Έκκλησία - κοινωνία προσώπων έν Χριστώ), για να απολαύσουν την νέα ζωή του Θεού ή κατά τον Άπόστολο Παύλο «να περιπατήσουν έν καινότητι ζωής» (Ρωμ. σι' 4). Μία νύξι άπλώς κάνω για την ματαιότητα αναζητήσεως της λυτρώσεως στον Χριστό μόνον χωρίς αναφορά στο Σώμα του, την Έκκλησία, την κοινωνία των Τριών θείων Προσώπων με τα ανθρωπια πρόσωπα.

Όλοι είμεθα κουρασμένοι από την «σαλαιότητα» του «σαλαιού» μας άνθρωπου και συνειδητά ή άσυνείδητα ζητούμε να ένδυσουμε τον καινό άνθρωπο. Μετά την ιστορική γέννησι του Χριστού, του Υιού του Θεού, ό καινός άνθρωπος δεν είναι όνειρο ούτε ούτοπία, είναι πραγματικότητα. Από την στιγμή της σαρκώσεως του Θεού παρέχεται στον άνθρωπο ή δυνατότης της ιδικής του κατά χάριν θεώσεως, αφού κατά τους Πατέρες «Θεός άνθρωπος γίνεται ίνα Θεόν τον Άδάμ άπεργάσηται». Η διαρκώς προσφερομένη μέσα στην Έκκλησία δια των άγιων Μυστηρίων ζωή του σαρκωμένου Θεού στον έν μετανοία προσερχόμενο άνθρωπο, τον αννώνει στην θεική δόξα και λαμπρότητα και την αληθινή ευγένεια της φύσεώς του, κάνοντάς τον «θείας φύσεως κοινωνόν» (Β' Πέτρ. α' 4). Αυτή ή μεταμόρφωσις είναι ιστορική, μέσα στον χώρο και τον χρόνο, πού έπίσης μεταμορφώνονται, ώστε να μη απαιτηται μία έξοδος του λυτρωμένου ανθρώπου από την ιστορία σε φανταστικούς υπερβατικούς κόσμους. Αυτό αποκαλύπτει και ή Βυζαντινή Όρθόδοξη εικόνα της Γεννήσεως, όπου όλοι και όλα μεταμορφώνονται έν χώρω και έν χρόνω.

Πόσο βαθεία και αληθινή είναι ή καινή ζωή, πού προσφέρει ό Χριστός, κατανοεί ό σύγχρονος άνθρωπος, διαν ευείσκη την λύτρωσί του στον Ίησού Χριστό, μετά από κοπιαστική αναζήτησι της λυτρώσεως και της καινής ζωής σε ύποκατάστατα του Άληθινού Θεού και ψευδείς Μεσοίσις. Εί-

ναι ψευδείς Μεσοίες γιατί είναι μόνο ιστορικοί και άνθρωπινοι ή μόνον εξω-ιστορικοί και φανταστικά θείκοι, δέν μετέχουν δύο φύσεων και δέν συνάπτουν τόν Θεό με τόν άνθρωπο. Είναι αλήθεια, ότι ό κόσμος πού ζούμε είναι γεμάτος ύποκρίτες τού Ἀληθινοῦ Θεοῦ καί τού Μεσοῦ καί γι' αὐτό μετὰ ἀπό προσκαίρους ἐνθουσιασμούς είναι γεμάτος ἀπό ἀπογοητευμένους ἀνθρώπους. "Άλλοι ἀπό αὐτούς καταλήγουν σιόν μηδενισμό, ὅπως ὁ J. P. Sartre μετὰ τήν ἐνθουσιώδη θητεία του σιόν Μαρξισμό. "Άλλοι ἀναζητοῦν καί εὐρίσκουν τόν Θεό στήν Ἐκκλησία, παραμερίζοντας τις προκαταλήψεις πού ὑπάρχουν σήμερα γιά τόν θεσμό τῆς Ἐκκλησίας λόγω καί τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῆς θρησκείας, πού ἔγινε σιόν τόπο μας τὰ τελευταῖα χρόνια, ἀλλά καί τῆς ἀδυναμίας ἀνθρώπων τῆς Ἐκκλησίας νά ἐκφράσουμε γνήσια καί ἀληθινά τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ.

"Άνθρωποι, πού μετὰ ἀπό περιπλάνησι ἀναζητοῦν τόν Ἀληθινό Θεό στήν Ὁρθοδοξία, ἔρχονται ἀρκετοί ἐδῶ σιόν "Άγιον Ὅρος. Μερικοί μάλιστα καί ἀπό τὸ ἐξωτερικό, κάτοχοι μεγάλης μορφώσεως καί φιλοσοφικῆς ἐνοράσεως. Τελευταῖα μᾶς ἐπεσεκέφθη ἕνας νέος ἐπιστήμων. Στήν ἐφηβική ἡλικία ἐγκατέλειπε τήν Ἐκκλησία καί ἐθύμωσε με τούς γονεῖς του πού τοῦ ἔδωσαν χριστιανική ἀνατροφή. Πρὸ καιροῦ θέλησε νά βρῆ κάποια λύτρωσι καί πνευματική βοήθεια στήν κίνησι γύρωκα. Μνήθηκε στήν διδασκαλία τοῦ συστήματος αὐτοῦ καί στήν τεχνική τοῦ «διαλογισμοῦ». Αἰσθάνθηκε κάποια ἱκανοποίησι ἀλλά μετὰ διεπίστωσε ότι δέν εὐρίσκει τήν ἀπαιτούμενη δύναμι γιά τήν ζωὴ οὔτε βαθεῖα εἰρήνη στήν ψυχὴ του. Ἐπεχείρησε τότε ἕνα διερευνητικό ταξίδι σιόν "Άγιον Ὅρος. Ἐπεσεκέφθη Μοναστήρια πού ἀνθεῖ ἢ πνευματικὴ ζωὴ καί συνήνησε ἀγριασένους ἀσκητάς. Ἐλαβε τότε γεῦσι τῆς νέας ζωῆς πού δίδει ὁ Χριστός καί εὐρίσκει σιόν κόσμο με ἀπόφαισι νά ζήσῃ ὡς συνειδητός Χριστιανός. Τώρα διαβάζει τήν ἁγία Γραφή καί αἰσθάνεται ἐσωτερικά τὸ μῆνμά της. Μετέχει στήν Θεία Λειτουργία καί λαμβάνει μεγάλη πνευματικὴ δύναμι. "Ἐτοι δικαιώνει τούς γονεῖς του

γιά τήν χριστιανική ἀνατροφή πού τοῦ ἔδωσαν.

"Αναφέρω αὐτὴ τήν ἱστορία ἐνδεικτικά, ἐπειδὴ στήν κατάστασι τοῦ νέου αὐτοῦ ἐδρίσκονται καί ἄλλοι πολλοί νέοι, ἀλλά καί μεγαλύτεροι στήν ἡλικία. Στις διακοπές τῶν ἐρχομένων Χριστουγέννων ἄς κάνουν τόν κόπο νά ἀναζητήσουν χωρὶς προκαταλήψι τὸ πνευματικὸ βάθος τῆς Ὁρθοδοξίας. "Άς μελετήσουν μερικὰ βιβλία πού βοηθοῦν στήν γνωριμία τῆς πατροπαράδοτου, ἀλλά καί οὐσιαστικά ἀγνώστου Ὁρθόδοξου Πίστεως. Σιόν νηπιακούς Πατέρες τῆς Φιλοκαλίας με κατάλληλη πνευματικὴ καθοδήγησι θὰ βροῦν σύστημα πνευματικῆς περιουλλογῆς καί ἐσωτερικῆς μουσικῆς ζωῆς, πού δέν ἡμπορεῖ νά συγκριθῆ με τὰ συστήματα τύπου γύρωκα. Σιόν Ἐθαγγέλιο πάλι καί σιόν Πατέρες πού ἀγωνίσθηκαν γιά τήν βελτίωσι τῆς κοινωνίας καί τήν λύσι τῶν κοινωνικῶν προβλημάτων, ὅπως ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος καί ὁ Μέγας Βασίλειος, θὰ βροῦν τήν ἔμπνευσι καί τήν ἀναγκαῖα πνευματικὴ θεμελίωσι γιά τήν γραμμὴ πού πρέπει καί σήμερα νά ἀκολουθήσουμε σιὰ φλέγοντα κοινωνικά προβλήματα. Ὡς Ἕλληνες καί Ὁρθόδοξοι ἔχουμε μία μεγάλη πνευματικὴ κληρονομία, πού ἂν ἐκτιμηθῆ, ἡμπορεῖ νά γίνῃ φῶς τῆς ζωῆς μας. Ἀντὶ νά ζητοῦμε δάνεια ἀπὸ τούς ξένους, σὺν πτωχοῖ συγγενεῖς, ἄς γνωρίσουμε καί ἀξιοποιήσουμε τόν πλοῦτο τῆς Παραδόσεως μας.

Οἱ νεοἕλληνες εἰμεθα ὑπεύθυνοι δύο μεγάλων ἁμαρτημάτων. Τῆς καπηλείας τῆς Παραδόσεως με ὄλο τὸν πληθωρισμό καί χωρὶς ἀντίκρουμα στήν προσωπικὴ ζωὴ ρητορισμό (θερμπαλισμό) γύρω ἀπὸ τις ἀξίες τοῦ ἑλληνοχριστιανικοῦ πολιτισμοῦ, πού ἐπεχείρησαν κυρίως οἱ παρατάξεις δεξιῶν καί μικροαστικῶν φρονημάτων. Καί τῆς ἀπορρίψεως τῆς Παραδόσεως προκειμένου νά οἰκοδομηθῆ ἐπὶ ὄλιστικῶν καί ἀθεϊστικῶν βάσεων ἢ σοσιαλιστικὴ κοινωνία, πού ἐπιχειροῦν οἱ παρατάξεις ἀριστερῶν φρονημάτων. Πρόκειται οὐσιαστικά γιά τήν ἴδια ἀρρητικὴ στάσι, πού προδίδει ἀγνοια τῆς Παραδόσεως μας, πνευματικὴ ἐξάρτησι ἀπὸ τήν μὴ Ὁρθόδοξῃ,

ΕΚΑΤΟΝΤΑΣ ΤΡΙΤΗ ΠΕΡΙ ΑΓΑΠΗΣ

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΜΑΞΙΜΟΥ ΤΟΥ ΟΜΟΛΟΓΗΤΟΥ

ΟΡΘΗ ΚΑΙ ΛΟΓΙΚΗ
χρήσις τῶν νοημάτων καὶ τῶν πραγμάτων γεννᾷ τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν γνώσιν. Ἡ δὲ παράλογος χρήσις γίνεται αἰτία ἀκολασίας, μίσους καὶ ἀγνοίας.

β'. Ἡτοίμασας ἐνώπιόν μου τράπεζαν καὶ τὰ ἐξῆς, λέγει ὁ ψαλμὸς (Ψαλμ. 22, 5). Ἡ τράπεζα ἐδῶ σημαίνει τὴν πρακτικὴν ἀρετὴν, τὴν ὁποῖαν ἠτοίμασεν ὁ Χριστὸς διὰ τὴν ὑπομονὴν μας ἑπέναντι ἐκείνων ποῦ μᾶς θλίβουν. Τὸ δὲ ἔλαιον ποῦ λιπαίνει τὸν νοῦν, σημαίνει τὴν θεωρίαν τῶν ὄντων. Τὸ ποτῆριον τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ γνώσις τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ ἔλαιον αὐτοῦ εἶναι ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ. Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεώς του καταδιώκει — ἀναζητεῖ ὅλας τὰς ἡμέρας, ἕως ὅτου συναντήσῃ ὄλους ἐκείνους ποῦ θὰ σαθοῦν, ὡπως ἐγένετο καὶ μετ' ὁ Παῦλον (Φιλιππ. γ', 12). Ὁ δὲ οἶκος σημαίνει τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ὅπου θὰ εὑρεθοῦν ὅλοι οἱ Ἅγιοι. Ἡ μακρότης πάλιν τῶν ἡμερῶν σημαίνει τὴν αἰώνιον ζωὴν.

γ'. Αἱ κακίαι τῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς ἔχουν ὡς αἰτίαν τὴν μὴ ὀρθὴν χρῆσιν των, δηλαδὴ τοῦ λογιστικοῦ καὶ παθητικοῦ μέρους. Καὶ τοῦ μὲν λογιστικοῦ μὴ ὀρθὴ χρῆσις εἶναι ἡ ἀγνοία καὶ ἡ ἀφροσύνη. Τῆς δὲ θυμικῆς καὶ ἐπιθυμητικῆς δυνάμεως μὴ σωστῆς χρήσις εἶναι τὸ μῖσος καὶ ἡ ἀκολασία. Χρήσις ὀρθὴ εἶναι τῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς ἡ γνώσις, ἡ φρόνησις ἡ ἀγάπη καὶ ἡ σωφροσύνη. Ἐὰν ἐγένετο ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ὀρθὴ χρῆσις, ὡπὼς κακὸν δὲν θὰ ὑπῆρχεν εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κτισθέντα ὄντα.

δ'. Τὰ φαγητὰ δὲν εἶναι κακά, ἀλλὰ ἡ γαστριμαργία. Οὔτε ἡ παιδοποιεῖα ἀλλὰ ἡ πορνεία. Οὔτε τὰ χρήματα, ἀλλὰ ἡ φιλαργυρία. Οὔτε ἡ δόξα, ἀλλὰ ἡ κενοδοξία. Ἐὰν λοιπὸν ἔτσι εἶναι, δὲν ὑπάρχει κακὸν εἰς τὰ πράγματα καθ' ἑαυτὰ, ἀλλὰ ἡ κακὴ χρῆσις των, ὀφειλομένη εἰς τὴν μὴ λογικὴν χρῆσιν των πραγμάτων.

ε'. Κατὰ τὸν Μακάριον Διονύσιον τὸν ἀρεοπαιγίτην, τὸ κακὸν εἰς τοὺς δαίμονας εἶναι ὁ πα-

ράλογος θυμὸς, ἡ στερουμένη λόγου ἐπιθυμία καὶ ἡ φαντασίωσις προπετής. Ἐπὶ τῶν λογικῶν ὄντων ὁ παραλογισμὸς, ἡ ἀνοία καὶ ἡ προπέτεια, εἶναι ἀναλογικὸς στερήσεις τοῦ λόγου, τοῦ νοῦ καὶ τῆς περισκέψεως. Καὶ αἱ στερήσεις αὗται ἀκολούθησαν τὰς ἔξεις τοῦ παραλόγου τῆς ἀνοίας καὶ τῆς προπετείας. Ἐπομένως λοιπὸν, ὑπῆρξεν ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποῖαν οἱ δαίμονες εἶχαν λόγον νοῦν καὶ εὐλαβῆ περισκεψίαν. Ἐφ' ὅσον ἔτσι εἶναι, τότε οἱ δαίμονες δὲν εἶναι ἐκ φύσεως κακοί, ἀλλὰ ἀπὸ μὴ ὀρθῆν χρῆσιν τῶν φυσικῶν δυνάμεων ἔγιναν κακοί.

ς'. Ἄλλα μὲν πάθη γεννοῦν μόνον τὴν ἀκολασίαν. Ἄλλα δὲ μόνον τὸ μῖσος. Καὶ ἄλλα γεννοῦν καὶ τὰ δύο.

ζ'. Ἡ πολυλογία καὶ καλοφαγία εἶναι αἰτία τῆς ἀκολασίας. Ἡ φιλαργυρία καὶ ἡ κενοδοξία εἶναι αἰτία τοῦ μίσους πρὸς τὸν πλησίον. Ἡ δὲ φιλαυτία, ποῦ εἶναι μητέρα τῶν προηγουμένων παθῶν, γίνεται αἰτία καὶ μίσους καὶ ἀκολασίας.

η' Ἡ φιλαυτία εἶναι μία ἐμπαθῆς καὶ πέραν ἀπὸ τὸν ὄρθον λόγον ἀγάπη πρὸς τὸ σῶμα, εἰς τὴν ὁποῖαν ἐναντιοῦνται ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἐγκράτεια. Ἐκείνος ποῦ εἶναι φίλαυτος, εἶναι φανερόν ὅτι ἔχει ὅλα τὰ πάθη.

θ'. Ὁ Ἀπόστολος λέγει, ὅτι οὐδεὶς ἐμίσησε τὴν σάρκα του, ἀλλὰ ὑπωπιάζει καὶ δουλαγωγεῖ, παρέχων εἰς αὐτὴν τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα, τροφήν καὶ ἐνδύματα ὅσον χρειάζεται διὰ νὰ ζῆ. Μετ' αὐτὸν τὸν τρόπον λοιπὸν ἀγαπᾷ κανεὶς τὴν σάρκα του ἀπαθῶς, τρέφων καὶ θερμαίνων αὐτήν, ὅσον εἶναι ἀπαραίτητον, διὰ νὰ τὴν μεταχειρίζεται ὡς ὑπῆρξεν τὸν βεῖων ἐνεργειῶν του ὁ πνευματικὸς ἄνθρωπος.

ι' Ἐκείνον ποῦ κανεὶς ἀγαπᾷ, αὐτὸν φροντίζει καὶ νὰ ὑπηρετῆ. Ἐὰν μὲν ἀγαπᾷ τὸν Θεὸν σπεύδει μετ' ὅλην τὴν ψυχὴν του νὰ ἐκτελέσῃ τὸ θέλημά του. Ἐὰν δὲ ἀγαπᾷ τὴν σάρκα, ἀγωνίζεται νὰ τῆς χορηγῇ ὅ,τι τὴν εὐχαριστεῖ.

ια'. Εἰς τὸν Θεὸν μὲν ἀρέσει ἡ ἀγάπη, ἡ σωφροσύνη αἱ πνευματικαὶ θεωρίαι καὶ ἡ προσευχὴ. Εἰς δὲ τὴν σάρκα ἀρέσει ἡ καλοφαγία, ἡ ἀκολασία καὶ ὅσα αὐξάνουν τὰ πάθη αὐτά. Διὰ τοῦτο οἱ ἀγαπῶντες τὴν σάρκα δὲν δύνανται νὰ ἀρέσουν εἰς τὸν Θεόν. Οἱ δὲ ἀγαπῶντες τὸν Χριστόν, «τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις» (Γαλ. ε', 24).

ιβ'. Ἐὰν ὁ νοῦς στραφῆ μετ' ἀγάπην πρὸς τὸν

Θεόν, τότε μεταχειρίζεται τὸ σῶμα ὡς δούλον καὶ τοῦ παρέχει μόνον ὅ,τι χρειάζεται διὰ νὰ ζῆ. Ἐὰν δὲ ὁ νοῦς στραφῆ πρὸς τὸ σῶμα με ἀγάπην, τότε δουλώνεται εἰς τὰ πάθη καὶ πάντοτε μεριμνᾷ νὰ ἱκανοποιῆ τὰς κακὰς ἐπιθυμίας τῆς.

ιγ'. Ἐὰν θέλῃς νὰ γίνῃς κύριος τῶν λογισμῶν σου φρόντιζε νὰ μὴ τρέφῃς τὰ πάθη καὶ τότε εὐκόλως διώχνεις ἀπὸ τὸν νοῦν σου τοὺς κακοὺς λογισμοὺς. Δηλαδὴ διὰ νὰ νικήσῃς τοὺς λογισμοὺς τῆς πορνείας ἠύστευε, ἀγρύπνητα, κοπίασε πνευματικῶς, φύγε ἀπὸ τὰ αἷτια. Ἐπίσης διὰ νὰ νικήσῃς τοὺς λογισμοὺς τῆς ὀργῆς καὶ τῆς λύπης, καταφρόνησε τὴν ἐξ ἀνθρώπων δόξαν καὶ τὰς ταπεινώσεις καὶ τὰ ὕλικα πράγματα. Διὰ δὲ τοὺς λογισμοὺς τῆς μνησικακίας, νὰ προσεύχουσαι ἰπὲρ ἐκείνων ποὺ σὲ λυτοῦν καὶ ἐλευθερώνουσαι.

ιδ'. Μὴ συγκρίνης τὸν ἑαυτὸν σου με τοὺς πλεόν ἀδυνάτους ἀπὸ τοὺς ἀδελφοὺς σου, ἀλλὰ αὐξήσε τὴν ὀρετὴν τῆς ἀγάπης. Διότι με τὴν σύγκρισιν πέφτει εἰς τὸν βόθρον τῆς οἰήσεως, ὡς τάχα ὑπερέχων. Ἐνῶ αὐξάνων τὴν ἀγάπην καὶ βλέπων πόσον ὑστερεῖς, ἀνεβαίνει εἰς ὕψη ταπεινοφροσύνης.

ιε'. Ἐὰν τηρῆς πράγματι τὴν ἐντολὴν τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον, οὐδέποτε διὰ κανένα πράγμα, τὸ ὅποιο ἐνδέχεται νὰ σὲ λυπῆ, θὰ δείξῃς τὴν πικρίαν σου εἰς αὐτόν. Ἐὰν ὅμως τὸν πικραίνῃς, ἀποδεικνύεις ὅτι προτιμᾷς τὰ πρόσκαιρα πράγματα, αὐτὰ ἀγαπᾷς καὶ γι' αὐτὸ πολεμεῖς τὸν ἀδελφόν σου.

ις'. Ὁ χρυσὸς δὲν εἶναι τόσο ἀγαπητὸς ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους διὰ τὰς ἀνάγκας των, ἀλλὰ ἐπειδὴ οἱ πλείστοι τὸν θέλουν διὰ τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ἡδονῶν των.

ιζ'. Τρία εἶναι τὰ αἷτια τῆς ἀγάπης πρὸς τὰ χρήματα· ἡ φιληδονία, ἡ κενοδοξία καὶ ἡ ἀπιστία. Χειρότερον πάθος ἀπὸ τὰ τρία εἶναι ἡ ἀπιστία.

ιη'. Ὁ μὲν φιληδονος ἀγαπᾷ τὰ χρήματα διὰ νὰ τρωφῆσθῃ με αὐτὰ. Ὁ δὲ κενόδοξος διὰ νὰ δοξασθῆ καὶ ὁ ἀπιστος στὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ τὰ ἀποταμίευσῃ διότι φοβεῖται ὡς ἐρχόμενα τὴν πείνα, τὸ γῆρας, νόσον ἢ ἐκπατρισμόν. Καὶ ἔτσι ἔχει ἐπιρρίψει ὅλην τὴν ἐλπίδα του εἰς τὰ χρήματα παρὰ εἰς τὸν Θεόν, τὸν Δημιουργὸν ὅλης τῆς κτίσεως ποῦ προνοεῖ διὰ τὰ ἔσχατα καὶ ἐλαχιστότατα ζῶα.

ιβ'. Οἱ μεταχειριζόμενοι τὰ χρήματα εἶναι τέσσαρες· οἱ προηγούμενοι τρεῖς καὶ ἐκεῖνος ποῦ οἰκονομεῖ τὰς ἀνάγκας τῶν ἄλλων. Καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ μόνος, ὅστις ὀρθὰ διαχειρίζεται καλύπτων με περισκεψιν πάντοτε τὰς ἀνάγκας τῶν πτωχῶν.

κ'. Ὅλοι οἱ ἐμπαθεῖς λογισμοὶ ἢ ἐρεβίζουν τὸ ἐπιθυμητικὸν μέρος τῆς ψυχῆς ἢ ταράσσουν τὸ θυμικὸν ἢ τὸ λογιστικόν. Ταρρασσομένης δὲ τῆς ψυχῆς ἀκολουθεῖ ὁ σκοτασμὸς τοῦ διορατικοῦ, τοῦ νοῦ, ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ ὑψωθῆ εἰς πνευματικὰς θεωρίας, οὔτε νὰ ἐκδημησῇ πρὸς τὸν Θεὸν διὰ προσευχῆς. Δι' αὐτὸ ὁ Μοναχὸς καὶ ἰδίως ὁ ἡσυχαστὴς ἀρεῖλει νὰ προσεχῇ εἰς τοὺς λογισμοὺς του, νὰ γνωρίξῃ τὰ αἷτια αὐτῆς τῆς ἀνωμαλίας καὶ νὰ τὰ πολεμῇ. Γνωρίζει δὲ ὅτι ἐρεβίζουν τὸ ἐπιθυμητικὸν τῆς ψυχῆς αἱ ἐμπαθεῖς μνημαὶ τῶν γυναικῶν. Ἡ αἷτια τοῦ ἐρεβισμού εἶ-

να ἡ ἀκράτεια εἰς τροφὰς καὶ ποτὰ καὶ αἱ παράλογοι καὶ συχνὰ συναντήσεις μετὰ γυναικῶν. Τὸ φάρμακον εἶναι πείνα, δίψα, ἀγρυπνία καὶ φυγὴ. Τὸ θυμικὸν ἐπίσης ἐκταράσσων αἱ ἐμπαθεῖς μνημαὶ ἐκείνων ποῦ ἐλύπησαν. Αἷτια εἶναι ἡ φιληδονία, ἡ κενοδοξία καὶ ἡ φιλία τῶν πραγμάτων. Διότι δι' αὐτὰ λυπεῖται ὁ ἐμπαθὴς, ἐπειδὴ τὰ ἐστερηθῆ ἢ κατὰ δὲν ἐκέρδισε. Ἡ θεραπεία τῆς καταστάσεως αὐτῆς εἶναι ἡ περιφρονησις ὅλων αὐτῶν χάριν τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ.

κα'. Ὁ Θεὸς γνωρίζει τὸν ἑαυτὸν του καὶ τὰ δημιουργήματά του. Γνωρίζει καὶ οἱ Ἄγγελοι τὸν Θεὸν καὶ τὰ ἔργα ποῦ ἐδημιούργησε. Ἄλλα οἱ ἅγιοι Ἄγγελοι δὲν γνωρίζουν τὸν Θεόν, ὅπως γνωρίζει ὁ ἴδιος τὸν ἑαυτὸν του, οὔτε τὰ κτίσματά του, ὅπως τὰ γνωρίζει αὐτός.

κβ'. Ὁ μὲν Θεὸς γνωρίζει τὸν ἑαυτὸν του ἀπὸ τὴν μακαρίαν οὐσίαν του. Τὰ δὲ κτίσματά του τὸν γνωρίζουν ἀπὸ τὴν σοφίαν, διὰ τῆς ὁποίας καὶ ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐποίησε τὰ πάντα. Οἱ δὲ ἅγιοι καὶ οἱ ἄγγελοι, τὸν μὲν Θεὸν γνωρίζουν ἀπὸ τὰς μετεχομένας ὑπ' αὐτῶν ἐνεργείας του, τὰ δὲ ὄντα, ἀπὸ τοὺς εἰς αὐτὰ λόγους.

κγ'. Τὰ κτίσματα εἶναι μὲν ἐξ ἀπὸ τὸν νοῦν, ἢ θεωρίας των ὅμως συντελεῖται ἐνδον τοῦ νοῦ. Αὐτὸ ὅμως δὲν συμβαίνει καὶ με τὸν Θεόν, τὸν ἄϊδον, τὸν ἄπειρον καὶ ἀόριστον, ὅστις ἐχάρισε εἰς τὰ κτίσματα τὴν ὑπαρξιν, «τὸ εἶναι καὶ τὸ αἰεὶ εἶναι».

κδ'. Ἡ λογικὴ καὶ νοερὰ οὐσία μετέχει τοῦ Ἁγίου Θεοῦ, διὰ τῆς ὑπάρξεώς τῆς, καὶ τῆς δυνατότητος νὰ παραμένῃ εἰς ἀγιότητα, ἀγαθότητα, σοφίαν καὶ ἀθανασίαν διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. Διὰ τῆς χάριτος λοιπὸν γνωρίζει τὸν Θεόν. Τὰ δὲ δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ, ὡς προελέχθη, γνωρίζει διὰ τῶν λόγων ποῦ φαίνονται εἰς αὐτὰ, (τῆς σοφίας, ἀγαθότητος), ποῦ ἀποτυπῶνται εἰς τὸν νοῦν ὡς εἰκόνες ψιλαί, δηλαδὴ ἀτυπώσταται.

κε'. Ὁ Θεός, παραγαγὼν εἰς τὴν ὑπαρξιν, ἀπὸ ἄκρην ἀγαθότητα, τὴν λογικὴν καὶ νοερὰν οὐσίαν, τῆς ἐχάρισε τέσσαρα θεῖα ἰδιώματα, διὰ τῶν ὁποίων ὑπάρχει, φρουρεῖται καὶ διασώζεται· τὴν ὑπαρξιν, τὴν αἰώνιον ὑπαρξιν, τὴν ἀγαθότητα καὶ τὴν σοφίαν. Τὰ δύο πρῶτα ἐχορήγησεν εἰς τὴν οὐσίαν, τὰ δὲ ἄλλα δύο, τὴν ἀγαθότητα καὶ τὴν σοφίαν, εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς προαιρέσεως. Καὶ τοῦτο, διὰ νὰ γίνῃ ἡ κτίσις κατὰ μετουσίαν, ὅ,τι εἶναι ὁ Θεὸς κατ' οὐσίαν. Διὰ τὸν λόγον αὐτόν, λέγουσιν, ὁ Θεὸς ἐποίησε τὸν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν. Καὶ κατ' εἰκόνα μὲν, «ὡς ὄν ὄντος, καὶ ὡς αἰεὶ ὄν, αἰεὶ ὄντος» ἄν καὶ ὄχι ἀνάρχως, ἀλλ' ἀτελευτήτως. Καθ' ὁμοίωσιν δὲ, «ὡς ἀγαθὸς ἀγαθοῦ καὶ ὡς σοφὸς σοφοῦ», τοῦ «κατὰ φύσιν ὁ κατὰ χάριν». Καὶ κατ' εἰκόνα τοῦ Θεοῦ εἶναι πᾶσα λογικὴ φύσις. Καθ' ὁμοίωσιν ὅμως εἶναι μόνοι οἱ ἀγαθοὶ καὶ σοφοί.

κς'. Πᾶσα λογικὴ καὶ νοερὰ οὐσία εἶναι διηρημένη εἰς δύο. Εἰς τὴν Ἀγγελικὴν καὶ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν. Καὶ πᾶσα ἡ Ἀγγελικὴ φύσις, εἶναι διηρημένη εἰς δύο καθολικὰς γνώμας τε καὶ ἀγέλας», ἁγίας καὶ ἀκαθάρτους. Δηλαδὴ εἰς τὰς ἁγίας δυνάμεις καὶ τοὺς ἀκαθάρτους δαίμονας. Καὶ πᾶσα ἡ ἀνθρωπίνη φύσις εἶναι διηρημένη εἰς δύο μόνον καθολικὰς γνώμας, τοὺς εὐσεβεῖς καὶ

τούς άσεβείς.

κζ'. Ο μὲν Θεὸς ὑπάρχων ὡς αὐτοῦπαρξίς καὶ αὐταγαθότης καὶ αὐτοσοφία — μᾶλλον τὸ πλεον ἄληθές ἐν αἰπῇ κανεῖς, εἶναι ἐπάνω ἀπ' ὅλα αὐτὰ τὰ ὀνόματα — δὲν ἔχει τίποτε τὸ ἐναντιούμενον τὰς ἰδιότητάς του αὐτάς. "Ὅλα δὲ τὰ κτίσματα ἔχουν τὴν ὑπαρξίν ἀπὸ τὴν χάριν καὶ τὴν μέθεξιν των εἰς αὐτόν. Τὰ δὲ λογικὰ καὶ νοερά ἔχουν, εἰς μὲν τὴν αγαθότητα καὶ τὴν σοφίαν των, τὴν δυνατότητα τῆς ἐναντιότητος, εἰς δὲ τὴν ὑπαρξίν τὸ μὴ ὑπάρχειν. Καὶ εἰς μὲν τὴν αγαθότητα καὶ σοφίαν ὑπάρχει ἡ δυνατότης τῆς κακίας καὶ ἀγνωσίας. Ἡ δὲ δυνατότης ὑπάρξεως ἢ ἀνυπαρξίας, ἀπόκειται εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ Θεοῦ. Τὸ νὰ μετέχουν τὰ λογικὰ πλάσματα εἰς τὴν αγαθότητα καὶ τὴν σοφίαν ἢ νὰ μὴ μετέχουν, ἀπόκειται εἰς τὴν βούλησίν των.

κη'. Οἱ Ἕλληνες σοφοὶ λέγουν, ὅτι ἡ οὐσία μὲν τῶν ὄντων συνυπάρχει αἰδιῶς μὲ τὸν Θεόν, αἱ δὲ «ποιότητες» — μορφαὶ τῆς ὕλης ἔχουν γίνεαι ἀπὸ τὸν Θεόν. Εἰς μὲν τὴν οὐσίαν - ὕλην δὲν ὑπάρχει τίποτε ἐνάτιον. Αἱ «ποιότητες» - μορφαὶ, λέγουν, πάσχουν ἀπὸ ἐναντιότητος. Ἡμεῖς δὲ μόνον τὴν θεῖαν οὐσίαν, λέγομεν, ὅτι δὲν ἔχει τίποτε τὸ ἐνάτιον, ὡς αἰώνια ὑπάρχουσαν καὶ ἀπειρον, ἡ ὁποία χαρίζει αἰωνιότητα καὶ εἰς τὰς ἄλλας οὐσίας. Εἰς δὲ τὴν οὐσίαν τῶν ὄντων ὑπάρχει ὡς ἐναντίον ἡ ἀνυπαρξία. Καὶ εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ κυρίου ὄντος, τοῦ Θεοῦ, εἶναι νὰ ὑπάρχη ἢ νὰ μὴ ὑπάρχη ἡ ὕλη. Ἀλλὰ ἐπειδὴ εἶναι ἀμέταμέλητα τὰ χαρίσματα» τοῦ Θεοῦ, ὑπάρχουν τὰ κτίσματα καὶ θὰ ὑπάρχουν, συντηρούμενα μὲ τὴν παντοκράτορικὴν δύναμιν. Παρ' ὅτι τὸ ὑπάρχον δύναται καὶ νὰ μὴ ὑπάρχη, ὡς ἐλέγηθαι, ἐπειδὴ ἡ ὕλη παρήχθη ἐκ τοῦ μὴ ὄντος, καὶ εἰς τὴν βούλην τοῦ Θεοῦ εἶναι νὰ ὑπάρχη ἢ νὰ μὴ ὑπάρχη.

κθ'. "Ὅπως τὸ κακὸν εἶναι στέρησις τοῦ αγαθοῦ, ἔτσι καὶ ἡ ἀγνωσία εἶναι στέρησις τῆς γνώσεως. "Ἔτσι καὶ τὸ μὴ ὑπάρχον εἶναι στέρησις τοῦ ὑπάρχοντος — ὄχι θεβαίως τοῦ κυρίως ὄντος, τοῦ Θεοῦ, διότι δὲν ὑφίσταται τοιαύτη δυνατότης — αὐτοῦ ποῦ ὑπάρχει κατὰ μέθεξιν τοῦ ὄντος. Καὶ αἱ μὲν στέρησεις τοῦ αγαθοῦ καὶ τῆς γνώσεως, ἀκολουθοῦν εἰς τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ δὲ στέρησις τῆς ὑπάρξεως τοῦ ὄντος, εὐρίσκειται εἰς τὴν βούλησιν τοῦ Θεοῦ, ὅστις θέλει ἀπὸ αγαθότητα νὰ ὑπάρχουν τὰ ὄντα καὶ πάντοτε νὰ εὐεργετοῦνται ὑπ' αὐτοῦ.

λ'. "Ὅλα τὰ κτίσματα, ἄλλα μὲν εἶναι λογικὰ καὶ νοερά καὶ δεκτικὰ τῶν ἐναντίων, δηλαδὴ ἀρετῆς καὶ κακίας, γνώσεως καὶ ἀγνωσίας· ἄλλα δὲ διάφορα σώματα συνιστάμενα ἐξ ἐναντίων στοιχείων, δηλαδὴ γῆς, ἀέρος, πυρός, ὕδατος. Καὶ τὰ μὲν εἶναι ἀσώματα τελείως καὶ ἄϋλα, ἂν καὶ ἀπὸ αὐτὰ εἶναι καὶ ἡνωμένα μὲ σώματα, τὰ δὲ συνίστανται μόνον ἀπὸ ὕλην καὶ «εἶδος».

λα'. "Ὅλα τὰ σώματα εἶναι κατὰ φύσιν ἀκίνητα, κινουμένη δὲ ὑπὸ ψυχῆς, ἄλλα λογικῆς, ἄλλα ἀλόγου, ἄλλα ἀναισθητοῦ,

λβ'. Ἀπὸ τὰς ψυχικὰς δυνάμεις, ἡ μὲν εἶναι θρησκευτικὴ, ἡ δὲ φανταστικὴ καὶ ὄρμητικὴ, ἡ δὲ λογιστικὴ καὶ νοητικὴ. Καὶ τῆς μὲν πρώτης μόνως μετέχουν τὰ φυτὰ. Τῆς δὲ δευτέρας, πάλιν, ὁμοῦ μὲ

τὴν πρώτην, τὰ ἄλογα ζῶα. Τῆς δὲ τρίτης, μαζὺ μὲ τὰς δύο, οἱ ἄνθρωποι. Καὶ αἱ πρῶται δύο δυνάμεις εἶναι φθαρταί. Ἡ δὲ τρίτη εἶναι ἐξ ἀποδείξεως ἀφθαρτος καὶ ἀθάνατος.

λγ'. Αἱ Ἀγγελικαὶ δυνάμεις μεταδίδουν τὸν θεῖον φωτισμὸν μεταξὺ των. Εἰς δὲ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, μεταδίδουν ἢ ἀπὸ τὴν ἀρετῆν των ἢ ἀπὸ τὴν γνῶσιν των. Καὶ ἀρετῆ των εἶναι ἡ θεομίμητος αγαθότης των, διὰ τῆς ὁποίας εὐεργετοῦνται μεταξὺ των καὶ εὐεργετοῦνται καὶ τὸς ἄλλοις, τοὺς ὁποίους ἀπεργάζονται θεοειδεῖς. Ὡς πρὸς τὴν γνῶσιν, διδάσκουν περὶ Θεοῦ ὅτι ὑψηλότερον, κατὰ τὸ ψαλμικόν. «οὐ γὰρ ὕψιστος εἰς τὸν αἶωνα, Κύριε». (Ψαλμ. 91, 9). Ἡ διδάσκουν περὶ ἀσωμάτων βαθύτερα ἢ περὶ σωμάτων ἀκριβέστερα ἢ περὶ προνοίας τελειότερα ἢ περὶ κρίσεως σαφέστερα.

λδ'. Ἀκαθαρσία τοῦ νοῦ εἶναι πρῶτον ἡ ψευδὴς γνῶσις. Δεύτερον ἡ ἀγνοία τῶν ἀνηκόντων εἰς τὰ καθόλου - γενικὰ, ὡς πρὸς τὸν ἀνθρώπινον νοῦν διότι μόνον οἱ Ἄγγελοι δὲν ἀγνοοῦν τὰ εἰς μέρος. Τρίτον τὸ νὰ ἔχη ἐμπαθεῖς λογισμοὺς καὶ τέταρτον νὰ συγκατατίθεται εἰς τὴν ἀμαρτίαν.

λε'. Ἀκαθαρσία ψυχῆς εἶναι τὸ νὰ μὴ ἐνεργῇ κατὰ φύσιν. Ἀπὸ αὐτὰ γεννῶνται εἰς τὸν νοῦν οἱ ἐμπαθεῖς λογισμοί. Τότε ἡ ψυχὴ ἐνεργεῖ κατὰ φύσιν, ὅταν αἱ παθητικὰ δυνάμεις τῆς, ὁ θυμὸς καὶ ἡ ἐπιθυμία, παραμένουν ἀπαθεῖς, κατὰ τὴν προσβολὴν των ἀπὸ τὰ πράγματα καὶ τὰ νοήματά των.

λς'. Ὁ μὴ αγαπῶν τὰ πράγματα τοῦ κόσμου, αγαπᾷ τὴν ἡσυχίαν. Αὐτὸς αγαπᾷ καὶ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ἐνῶ δὲν αγαπᾷ τίποτε ἀπὸ τὰ ἀνθρώπινα. Καὶ ἐκείνους ἔχει γνῶσιν Θεοῦ καὶ τῶν θείων, ὅστις δὲν σκανδαλίζεται πὸ κανένα ἀνθρώπων εἴτε διὰ τὰς ἀμαρτίας του εἴτε ἀπὸ λογισμοὺς ἐξ ὑπονοίας.

λη'. Εἶναι μέγα τὸ νὰ μὴ ἔχη κανεῖς πάθος πρὸς τὰ πράγματα. Μεγαλύτερον ὅμως εἶναι, τὸ νὰ παραμένῃ ἀπαθὴς εἰς τὰ νοήματα τῶν πραγμάτων.

λθ'. Ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἐγκράτεια διατηροῦν τὸν νοῦν ἀπαθῆ, τόσο πρὸς τὰ πράγματα, ὅσον καὶ εἰς τὰ νοήματα τῶν πραγμάτων.

μ'. Ὁ νοῦς τὸ θεοφιλοῦς δὲν πολεμεῖ πρὸς τὰ νοήματα τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ πρὸς τὰ πάθη, ποῦ εἶναι συνεξευγμένα μὲ τὰ νοήματα. Δηλαδὴ δὲν πολεμεῖ πρὸς τὴν γυναῖκα, οὔτε πρὸς τὸν λυπῆσαντα, οὔτε πρὸς τὰς φαντασίας αὐτῶν, ἀλλὰ πρὸς τὰ πάθη, ποῦ εἶναι συνεξευγμένα μὲ τὰς φαντασίας.

Ο ΑΓΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ

“ Ο ΚΗΡΥΞ ΤΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ ,* ”

ΠΟ ΤΟΤΕ πού ως Μοναχός ἐγνώρισα πόσον μέγας Πατήρ εἶναι ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς καὶ ποῖαν σημασίαν ἔχει ἡ διδασκαλία του διὰ τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἠοθανόμην μίαν θαυεῖαν ἀγάπην

νὰ με κυριαρχῆ διὰ τὸ πρόσωπον τοῦ θείου Πατρὸς καὶ ἕνα ἀνεξήγητον δέος ἐνώπιον τῆς ὑψηλῆς θεολογικῆς διδασχῆς του. Δι' αὐτό, παρ' ὅτι ἔβλεπα νὰ ἀγροῆται ἡ τόσον βασική διὰ τὴν πνευματικὴν ζωὴν τῶν Ὁρθοδόξων διδασκαλία του, ὄχι μόνον ἀπὸ τὸν λαόν μας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν ποιμαίνουσαν Ἐκκλησίαν, ἀκόμη δὲ καὶ ἀπὸ τὴν ἐκπροσώπησιν τῆς θεολογικῆς ἐπιστήμης, ἐν τοῦτοις, παρὰ τὸν πόθον μου, δὲν ἐπέτρεπα εἰς τὸν ἑαυτὸν μου νὰ ἀναλάβῃ τὴν συγγραφὴν ἐνὸς ἔργου ἀπευθνυομένου εἰς τὸν σύγχρονον Ἕλληνα πιστόν. Μάλιστα ἀναγινώσκων εἰς τὸν βίον τοῦ ἁγίου Πατρὸς, περὶ ἐνὸς δράματος Ὁσίου τινός, διὰ τοῦ ὁποῖου ἀπεκαλύπτειτο, ὅτι ὁ θεῖος Γρηγόριος εἶναι ἰσοστάσιος τῶν μεγάλων Πατέρων, ἐοκέρφην ὅτι «ἐτερόν τινα προσδοκῶμεν», ὅστις θὰ ἀναλάβῃ τὴν συγγραφὴν τοιοῦτου ἔργου.

Ἀλλὰ τὴν ἀτολίμian μου αὐτὴν ἤλθαν δύο κυρίως γεγονότα νὰ μεταβάλλουν εἰς τόλμην. Τὸ ἕνα ἦτο τὸ ἐξῆς. Κατὰ τὸ Πάσχα τοῦ 1957 ἐπεσκέφητὴν τὴν Ἱ. Μονὴν τῆς Μετανοίας μου ἕνας Ἕλληνας ἱερεὺς τῆς Ἀμερικῆς. Ἦτο ιεταραγμένος καὶ κάπως

ἀνήσυχος. Ἐζήτησε τὸν ὑποφαινόμενον διὰ συννομιλίαν. Χωρὶς περιορισφὰς μοῦ ἐπέδειξε μίαν δέσμιην ἐπιστολῶν καὶ μοῦ ἐξήγησεν, ὅτι ἤλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ νὰ ὑποβάλῃ μίαν διατριβὴν του εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Ἀθηνῶν ἐπὶ διδασκτορία καὶ διι συναντοῦσε σφοδρὰν πολεμικὴν τῶν ἀπόψεῶν του ἐκ μέρους ἐνὸς καθηγητοῦ. Αἱ δὲ ἐν λόγῳ ἐπιστολαὶ ἀντιηλλάσσοντο μεταξὺ τοῦ καθηγητοῦ τούτου καὶ τοῦ ὑποψηφίου μέσῳ τοῦ Κοσμητορος.

Ἐπῆρα τὰς ἐπιστολάς καὶ ἤρχισα νὰ ἀναγινώσκω. Ἡ ἐκπληξίς μου συνεχῶς ἠῤῥξανεν ὅσον προοδευτικῶς διεπιστιwana παρόδοξα πράγματα. Ὁ ἱερεὺς ἐξέθετεν ὁμαλῶς τὸ θέμα του, ἐπικαλούμενος χωρία τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ καὶ ὁ καθηγητῆς ἀντέκρουε ταῦτα διὰ τῆς γνωστῆς ρωμαιοκαθολικῆς ἐπιχειρηματολογίας τοῦ Θωμᾶ Ἀκινάτιου. Ὁ δὲ περὶ οὗ ὁ λόγος καθηγητῆς, ἐν τῇ διεξαγωγῇ τῆς ἀλληλογραφίας ἀπεκάλυπτεν, ὅτι δὲν ἐγνώριζε τὴν θεολογίαν πού ἀνεπιτύγη τὸν 14ον αἰῶνα, — διὰ νὰ μὴ εἶπω, ὅτι δὲν τὴν ἀεγνώριζεν ὡς Ὁρθόδοξον — ἀλλὰ ὅτι καὶ αὐτὴν τὴν λατινικὴν θεολογίαν, ἐφ' ὅσον εἰμίγνε τὴν μίαν μετὰ τῆς ἄλλης. Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ ὑπόλοιποι καθηγηταὶ εἶχον περιέλθει εἰς σύγχυσίν τινα, παρ' ὅτι διέκρινον τὴν καθαρότητα τῶν θεολογικῶν θέσεων τοῦ ὑποψηφίου.

Δὲν εἶχα, βεβαίως, πολὺ καλὴν ἰδέαν διὰ τὴν θεολογικὴν συγκροτίηον τινῶν καθηγητῶν τῆς προηγουμένης γενεᾶς, ἀλλὰ ἡ περιπτώσις τοῦ ἱερέως ὑπερέβαινε κάθε πιθανότητα. Ἀφοῦ ὑπέδειξα εἰς τοῦτον, ὅπως χρησιμοποιήσῃ ὀρισμένους Πατέρας διὰ τὴν ἀπαγκλιόρωσίν του, ἤρχισα νὰ σκέπτομαι, ἂν δὲν ἀπετέλει ἄμεσον ὑποχρέω-

* Ἀπὸ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ βιβλίου, ὑπὸ τὸν ἐπιτόρω τίτλον τοῦ μοναχοῦ Θεοκλήτου Διοσκουρίτου, ὅπερ κυκλοφορεῖ κατ' αὐτάς.

σιν να δώσωμεν εις την δημοσιότητα στοιχεῖα τινὰ Παλαμικά, εφαρμοζόμενον ἔστω, τοῦ, «διὰ τὸ μὴ ὑπάρχειν βασιλέα ἐν τῷ Ἰσραήλ, ἐβασίλευσεν ἡ Δεβώρα».

Τὸ δευτερον γεγονός ἦτο συγγενὲς πρὸς τὸ πρῶτον. Μακαρίτης πλέον ἐπιθεωρητῆς τῶν θεολόγων τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως, εἰς ἄρθρον του κατεφέρετο εὐθέως κατὰ τοῦ Μοναχισμοῦ, τῆς Ἑουχαστικῆς παραδόσεως καὶ τῆς νοερᾶς Προσευχῆς μετὰ βαρεῖς χαρακτηρισμούς. «Ἐξ οἰκείων τὰ θέλη». Τί ἄγνοια ἐσκέφθη! Καὶ ἀπεφάσινα νὰ γράψω μίαν σειρὰν δέκα συνοπτικῶν καὶ πληροφορικῶν ἄρθρων περὶ τοῦ ἁγίου Παλαμᾶ εἰς τὸ περιοδικὸν «Τρεῖς Ἱεράρχαι», ἅτινα ἐνεσωματώθησαν εἰς τὸ βιβλίον μου «Ἀθωνικά Ἄνθη», μετὰ τὴν ἐλπίδα νὰ ἐπιχυθῆ ὀλίγον φῶς μέσα εἰς τὸ σκότιος τῆς τραγικῆς ἀγνωσίας.

Ἐκτοτε ἐκέρδιζεν ἕδαφος ἡ ἰδέα τῆς συγγραφῆς ἐνὸς ἔργου συνθετικοῦ, χωρὶς ἀξιώσεις θεολογικὰς τε καὶ ἐπιστημονικὰς, τὸ ὁποῖον θὰ παρουσίαζεν εἰς τὸν μέσον Χριστιανὸν τὸν ἅγιον Γρηγόριον ὡς Ἅγιον, ὡς Ἑουχαστὴν, ὡς Θεολόγον καὶ ὡς Ἀρχιεπισκοπον. Εἰς τὴν διάλυσιν καὶ τῶν τελευταίων διαταγῶν μου, συνετέλεσε καὶ ἡ ἐξῆς λεπτομέρεια. Ὅταν περὶ τὸ 1958 παρέδίδα εἰς τὸν ἐκδότην τὴν μονογραφίαν μου περὶ τοῦ ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου, ἐτέθη εἰς τὸν κύκλον τῶν ἐδσεβῶν καὶ θεολογούντων, μετὰ τῶν ὁποίων ἦσαν καὶ οἱ μακαρίται Κόντογλου καὶ Μπασιτᾶς, τὸ ἐρώτημα: ποῖον βιβλίον ἔχομεν ἀνάγκην σήμερα; Καὶ ὡς ἀπὸ συμφώνου ἀπήντησαν: τοῦ Παλαμᾶ. Καὶ ὁ κληρὸς ἔπεσεν εἰς τὸν γράφοντα. Βεβαίως τὸ δέος καὶ ἡ αἰσθησις τῆς ἀκαταλληλότητός μου οὐδέποτε με ἐγκατέλειψαν. Παρὰ ταῦτα, εὐρισκόμενος εἰς Ἀθήνας, συνεκέντηρωσα τὴν ὑπάρχουσαν τότε βιβλιογραφίαν.

Νομίζων δέ, ὅτι ὄφειλα νὰ κάμω ὑπακοήν, μόλις ἐπέστρεψα εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος, ἤρχισα νὰ ἐργάζωμαι ἐπὶ τοῦ ἁγίου Πατρὸς μας Γρηγορίου ὑπὸ τὰς εὐχὰς τοῦ Γέροντός μου. Κατὰ ἀγαθὴν δὲ συγκυρίαν ἤλθεν εἰς τὴν Μονήν μας, πρὸς πνευματικὴν ἀναζωογόνησιν, ἕνας νέος θεολόγος, μόλις ἀρνηρητῆσας τοῦ στρατοῦ, ὅστις ἤδη διαπρέπει εἰς τὸν κλάδον του. Τὸν νέον

αὐτὸν ἐχρησιμοποίησα διὰ τὴν δακτυλογράφωσιν τῶν χειρογράφων. Ἡ ἐργασία ἐπροχώρησεν ἀρετὰ καὶ συνεχίσθη καὶ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ θεολόγου, βοηθήσαντος ἐπὶ ἓνα μῆνα σχεδόν. Ἄλλ' ἡ ἐργασία ἀνεκόπη ἐκ τοῦ ἐπομένου λόγου.

Τὸν Νοέμβριον τοῦ 1959 ἡ Μητρόπολις Θεσσαλονίκης μετὰ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου, ὠργάνωσαν πανορθόδοξον χαρακτηριστὸς ἐορτασιακὰς ἐκδηλώσεις ἐπὶ τῆ 600ῆ ἐπετείῳ ἀπὸ τῆς ἐκδημίσεως τοῦ ἁγίου Γρηγορίου, ἀὶ ὅποια ἐξήγγησαν τὸ ἐνδιαφέρον τῆς ἐν λόγῳ Σχολῆς πρὸς ἔκδοσιν τῶν Ἀπάντων του. Ὅποτε ἐκρίθη φρόνιμον νὰ ἀναβληθῆ ἡ συνέχισις τῆς ἐργασίας, διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν πληροτέραν ἐνημέρωσιν. Καὶ οὕτως ἡ προσπάθεια παρέμεινεν ἔκτοτε εἰς τὰ ἐρμάρια.

Ἦδη, ὅτε ἀδελφοὶ ἐν Κυρίῳ με παρῶτρυναν νὰ συνεχίσω τὴν ἡμιτελῆ ἐργασίαν, δεδομένης καὶ τῆς ἐκδόσεως τῶν συγγραμμάτων τοῦ ἁγίου Πατρὸς, ἀνέλαβον πάλιν τὴν ἐργώδη προσπάθειαν, ἐπικαλούμενος συνεχῶς τὴν συναντίληψιν τοῦ Ἁγίου καὶ πρὸ παντὸς τὴν φωτιστικὴν χάριν τῆς Θεοτόκου, ἡ Ὅποια, διὰ τὸν θεῖον Γρηγόριον, ἦτο προστάτις ἐκ μικρᾶς ἡλικίας καὶ τὸ φῶς τοῦ «σκότους» του ὡς Μοναχοῦ. Ἄλλωστε «καὶ Θεῶ φίλον τὸ κατὰ δύναμιν» καὶ «ἀπὸ θεῖον δὲν θεραπεύεται μετὰ τὸ πλῆθος τῶν δώρων, ἀλλὰ μετὰ τὴν θερμοσύνη τῆς προαιρέσεως».

Ἐποτρὰ ἀπὸ τὰς Συνόδους τοῦ 14ου αἰῶνος καὶ τὴν δικαιοσύνη τῆς θεολογίας τοῦ ἁγίου Γρηγορίου, ἐπῆλθεν εἰρήνευσις εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ὡς ἀσθενὲς δὲ ἀπήχημα ἠκούοντο πότε - πότε αἱ φωναὶ τῶν ἀντιπαλαμικῶν, ὅσοι ὡς κατάλοιπα θλιβερὰ συνέχιζαν πεισιθύνως τὸν πόλεμον κατὰ τῶν ἀποφάσεων τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ κατ' ἔτος ἀνάγνωσις ἐπ' Ἐκκλησιαίαις, κατὰ τὴν Κυριακὴν τῆς Ὁρθοδοξίας, τοῦ «Συνοδικοῦ», εἰς τὸ ὅποιον περιελήφθησαν καὶ αἱ «Συνοδικαὶ ἀποφάνσεις μετὰ τὰ ἀναθέματα» καὶ τὰ «αἰωνία ἢ μνήμη», ἀνανέωνε εἰς τὰς συνειδήσεις τὴν διδασκαλίαν τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ καλλιγράφοι κωδικίων, κυρίως Μοναχοί, κατέγραφαν τὴν διδασκαλίαν τοῦ θείου Παλαμᾶ καὶ ἔτσι ἔχουμεν πλῆθος κωδικίων τοῦ 14ου αἰῶνος μεταγραφομένων ὑπὸ τῶν ἐπομένων γενεῶν. Ἔτσι ἡ δογματικὴ καὶ ἡ ἡουχαστικὴ διδασκαλία τῆς Ὁρθοδοξίας εἰσηλθὼν εἰς τὴν ζωὴν τῆς ἀνανεωμένης, με κυριαρχοῦσαν μορφήν τὸν ἅγιον Γρηγόριον.

Ἴσως θὰ ἦτο κοινὸς τόπος νὰ λεχθῆ, ὅτι κατὰ βάθος οὐδὲν νέον στοιχεῖον προσελήφθη ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας διὰ τῆς ἀποδοχῆς τῆς διδασκαλίας τοῦ ἁγίου Παλαμᾶ. Διότι ὅσα εἶπεν ὁ μέγας ἡουχαστὴς τοῦ Ἄθωνος ἤδη ἀπέκειντο εἰς τὴν Ἐκκλησίαν πρὸς βίωσιν. Ἡ θεολογικὴ διάκρισις οὐσίας ἀπροσίτου καὶ ἀμεθέκτου καὶ μεθεκτῶν ἀκρίστων ἐνεργειῶν ἦτο γνωστὴ ἀπὸ τοὺς Καππαδόκας καὶ Ἀλεξανδρινούς Πατέρας. Ὁμοίως ἡ διδασκαλία περὶ θείου φωτός, ἡουχαστικῆς ἀγωγῆς καὶ νοεῶς προσευχῆς, ἦτο γνωστὴ ὡς ἡουχαστικὴ παράδοσις. Ὁ ἅγιος Πατὴρ τί προσέφερον εἰς τὰς θεολογικὰς ζυμώσεις ἐπὶ τῶν προβλημάτων αὐτῶν; Τὴν θεολογικὴν διατύπωσιν, τὴν κρυσταλλίνης διαφανείας πνευματικὴν τοῦ ἐμπειρίας, τὴν δογματικὴν θεμελιώσιν δι' ἀκαταμαχῆτων ἀποδεικτικῶν συλλογισμῶν καὶ θεολογικοῦ βάθους.

Ἄλλωστε δὲν πρέπει νὰ λησμονηθῆται, ὅτι αἱ θεολογικαὶ ἀπόψεις τοῦ Βαλαάμ, Ἀκινδύνου, Γρηγοῦ καὶ τῶν ὁπαδῶν τῶν ἐχαρακτηρισθῆσαν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ὡς αἰρετικά. Καὶ εἶναι γνωστὸν, ὅτι αἰρέσεις δὲν ὑπάρχει, μὴ προὑπαρχούσης διδασκαλίας, ἣν ἀγωνίζεται ἡ αἵρεσις νὰ νοθεύσῃ ἢ ἀνατρέψῃ.

Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι ὑπῆρχεν ἡ διδασκαλία τοῦ Θεωριῶν φωτός καὶ ἐβιότου, ἀλλὰ ἀμφότερα ἦσαν συννεκασμένα. Ὑπαρκτὰ μὲν, πλὴν μὴ ἐνηθρωμένα εἰς θεολογικὰς διαιτυπώσεις. Καὶ βλέπει κανεὶς ἐπιταῦθα πόσον ἀφέλιμοι εἶναι ἀπὸ ἀρρητικῆς πλευρᾶς αἱ αἰρέσεις. Εἶναι δὲ δυνατὸν νὰ ὑποσηριχθῆ, ὅτι αἱ αἰρέσεις εὐρίσκονται μέσα εἰς τὴν Οἰκονομίαν τοῦ Θεοῦ, ὄχι μόνον, ἀλλὰ οἱ δόκιμοι φανεροὶ γένονταν, ἀλλὰ καὶ διότι συνειδητοποιοῦνται ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας οἱ θησαυροὶ τῆς θεολογίας καὶ διασφαλίζεται εἰς τὸ

διηγεκὲς ἡ εἰρήνη τῆς.

Ἐπομένως ἡ προσφορὰ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου εἶναι ἀνεκτίμητος. Ἐπρεπε νὰ ὑπάρξῃ κάποιος πὸν νὰ ζῆ τὸ μυστήριον τῆς θεολογίας, νὰ διώκῃ ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι εἰς τὴν Ἑουχίαν, νὰ μετέχῃ τοῦ ἀκρίστου φωτός, ἀλλὰ καὶ νὰ γνωρίζῃ τὴν θεολογίαν τῶν Πατέρων, διὰ νὰ διαιτυπώσῃ ἀπλανῶς τὰς ἐμπειρίας τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὄχι ἀφηρημένας ἀληθείας. Καὶ αὐτὸς ἦτο ὁ μέγας Γρηγόριος. Ἐὰν δὲν εἶχεν ὁ ἴδιος προσωπικὴν πείραν, εἶναι ἀμφίβολον ἐὰν θὰ ἠδύνατο με μόνῃ τὴν θεωρητικὴν καὶ θεολογικὴν στοιχειώσιν του νὰ ἐρμηνεύσῃ τοὺς ἁγίους Πατέρας καὶ νὰ παραμείνῃ ἄτρωτος ἀπὸ τὰ λογικὰ βέλη τῶν ἀντιπάλων του.

Ἦδη γνωρίζομεν, ὅτι αἱ Ἑουχαστικαὶ ἀποκληθεῖσαι ἐριδες, δὲν ἀπετέλουν μόνον σύγκρουσιν μεταξὺ τῆς Ὁρθοδόξου Θεολογίας καὶ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Οὐσίας τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἐνεργειῶν του εἰς τὸν κόσμον, ἀλλὰ καὶ μεταξὺ νόων μεταστοιχειωμένων, διὰ τῆς ἐλλάμψεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, εἰς πνευματικούς, καὶ νόων λειτουργούντων με μόνῃ τὰ φυσικὰ ἰδιώματα. Καὶ ἀπόδειξις, ὅτι πολέμοι τοῦ Παλαμᾶ δὲν ἦσαν μόνον οἱ φροεῖς τῆς φιλοσοφικῆς θεολογίας τοῦ Ἀκινάτου, ὅπως ὁ Βαλαάμ καὶ οἱ ὑπ' αὐτοῦ ἐπηρεασθέντες, ἀλλὰ καὶ βυζαντινοὶ θεολόγοι ἄμοιροι πνευματικῆς πείρας. Καὶ ὄχι τότε μόνον, ἀλλὰ καὶ καθ' ὅλην τὴν διαδρομὴν τῶν αἰώνων μέχρι καὶ σήμερον ὑφίσταται ἡ σύγκρουσις αὐτῆ, γεγονὸς μαρτυροῦν, ὅτι δὲν ἀρκεῖ νὰ θέλῃ τις νὰ εἶναι μέλος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ νὰ ἐπιθυμῆ νὰ θεολογῇ Ὁρθοδόξως, ἀλλὰ χρειάζεται καὶ ἡ πνευματικὴ γεῦσις. Διὰ τοῦτο εἰς τὸν «νοῦν» τῆς Ἐκκλησίας, ἐνόησι δὲν σημαίνει μόνον τὴν κοινὴν ὁμολογίαν καὶ τὴν κοινωνίαν ἐν τοῖς Μυστηρίοις, ἀλλὰ καὶ κοινωνίαν εἰς τὰς κοινὰς ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, κοινὴν πείραν, κοινὴν «γνώσιν».

Περὶ τὸ πρόσωπον καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ θείου Παλαμᾶ παρατηρήθη μία ἀντινομία. Ἐνῶ εὐρίσκεται μέσα εἰς τὴν ἰστο-

ρικήν ροήν τῆς Ἑουχαριστικῆς παραδόσεως, θεωρεῖται ταυτοχρόνως καὶ ὡς καινοτόμος. Ἡ Παλαμικὴ διδασκαλία ἀποτελεῖ ἀσφαλῶς μίαν ὀνηλὴν πνευματικὴν παρουσίαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ὅταν ὅμως παραμεληθῆ ἡ βίωσίς της καὶ ἐπανεέλθῃ κάποτε ὑστερα ἀπὸ τὴν μακρὰν λήθην, ἐπόμενον εἶναι νὰ θεωρηθῆται ὡς μία καινοτομία. Αὐτὸ ἀκριβῶς συνέβη καὶ εἰς τὴν ἐποχὴν του, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς μετέπειτα αἰῶνας.

Βεβαίως, ἐὰν θέλωμεν νὰ εἶμεθα ἀντικειμενικοί, πέραν τῆς ἀδιαλείπτου συγκρούσεως τῆς Ὁρθοδόξου μετὰ τῆς Λατινικῆς θεολογίας, εἰς τὸν χῶρον τῆς Ἐκκλησίας ὑπάρχει ἐν εἰρήνῃ ὁ πλοῦτος τῆς πνευματικότητός της εἰς τὴν διάθεσιν τῶν τέκνων της. Ἀπὸ τὰ τέκνα της ἐξαριᾶται ἡ ἐκλογή τοῦ εἶδους πνευματικῆς ζωῆς. Καὶ πρέπει νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἡ διδασκαλία τοῦ θείου Παλαμᾶ ἀπευθύνεται κυρίως πρὸς Μοναχοὺς καὶ ἐμμέσως πρὸς λαϊκοὺς, ἐνῶ εἰς τὴν δογματικὴν ἔκφασίν της καλύπτει ὀλόκληρον τὴν Ἐκκλησίαν. Ἐπομένως ὁ μαρσαμὸς ἢ ἡ ἀνθησις τῆς πνευματικότητος τῆς Ἐκκλησίας ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὰ τέκνα της, τὴν ραθυμίαν ἢ τὴν σπουδὴν των. Καὶ ἡ συσχηματίζονται μετὰ τὸν παρόντα αἰῶνα καὶ ἡ διδασκαλία παραμένει ἀνεξέρογτος καὶ γράμμα νεκρὸν ἢ θεοῦνται καὶ ἀναγεῶνον εἰς τὰς συνειδήσεις των τὴν δύναμιν τῆς διδασκαλίας. Ἀλλὰ οἱ ἥρωες εἶναι πάντοτε ὀλίγοι. Καὶ ἡ πνευματικὴ διδασκαλία τοῦ θείου Παλαμᾶ, εἰς ὅλας τὰς διαστάσεις της, δὲν εἶναι διὰ τοὺς πολλοὺς. Ἀλλὰ μήπως διὰ τοὺς πολλοὺς εἶναι καὶ ἡ περὶ τελειότητος διδασκαλία τοῦ Ἐυαγγελίου;

Παρὰ ταῦτα ὅμως ἡ Ἐκκλησία διὰ τῶν ὀργάνων της συνεχίζει ἀδιαλείπτως τὸ κήρυγμα της, τὴν διδαχὴν της εἰς ὅλην τὴν ἱεραρχίαν τῆς πνευματικότητός της. Καὶ προσφέρει Χριστόν. Καὶ ὁ Χριστὸς προσφέρεται μετὰ τὸν Πατέρα καὶ τὸ Πνεῦμα. Ἀλλ' ὁ πιστὸς δέχεται ὅσον χωρεῖ καὶ ὅσον ἐκβιάζει ἑαυτὸν πρὸς ὑποδοχὴν. Ὁ δὲ βαθμὸς δεκτικότητος προσδιορίζεται ἀπὸ τὸν βαθμὸν τῆς καθαρότητος καὶ τοῦ ἁγιασμοῦ. Διὰ τὸν ἁγιασμὸν ἡ Ἐκκλησία προσφέρει τὰ Μυστήρια καὶ τὴν διδαχὴν της. Καὶ τὰ μὲν Μυστήρια – πλὴν τοῦ ἁ-

γίου Βαπτίσματος, ὅπερ ἐνεργεῖ τὸ ἀποτελεσματικῶς ἀνεξαρτήτως συμβολῆς ὑπὸ τοῦ νηπιοβαπτίζομένου – ἐνεργοῦν κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὴν δεκτικότητα ἐκάστης ψυχῆς ἢ τὴν μὴ δεκτικότητα. Ἡ δὲ διδαχὴ εἶναι ποικίλη καὶ ἀπαιτεῖ πρὸς βίωσιν ἀγῶνα, ἀνάλογον πρὸς τὸν στόχον ποῦ ἐκλέγει ἕκαστος.

Ἔτσι ἡ Ἐκκλησία προβάλλει διαφόρους τύπους Ἀγίων πρὸς μίμησιν καὶ τὴν διδασκαλίαν των. Καὶ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ἔχει, βεβαίως, γράψῃ τὸν «Δεκάλογον τῆς κατὰ Χριστὸν νομοθεσίας», ἔργον κυρίως ἠθικόν, ἀλλ' ὁ θεῖος Πατὴρ εἶναι κυρίως ἐδ-αγγελιστὴς τῆς χάριτος καὶ τῆς θεώσεως. Θέλει τοὺς Χριστιανοὺς τελείους, οἰκειομένους ὅλον τὸν προσφερόμενον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πλοῦτον τῆς χάριτος, διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀσκήσεως καὶ τῆς ἀδιαλείπτου προσευχῆς, τὴν ὁποῖαν ἠκολούθησεν ὅλη ἡ οἰκογένειά του. Ἀλλ' ἐπειδὴ εἰς τὰ πρῶτα στάδια, ἡ γλυκνυτάτη καὶ θεοποιὸς νοερά προσευχή, εἶναι δύσκολος – «διὰ τὸ στενὸν ἄγαν καὶ περιεσπασμένον τῆς ἐνδοτικῆς ἀρετῆς» – διὰ τοῦτο παραθεωρεῖται μαζὺ μετὰ τὴν «εὐχήν» καὶ ὁ μέγας μύστις καὶ διδάσκαλός της. Ἔτσι δὲ ἐξηγεῖται ἡ ἐκλειψις τοῦ θείου Παλαμᾶ ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας....».

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΙΣ

Ἡ «ΑΓΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ» θὰ διαίθεται ἀπὸ τὸ βιβλιοπωλεῖον Στ. Κεμεντζετζίδη, Καμβουνίων 1, Θεσσαλονίκη, ὅπως καὶ τὸ βιβλίον «ΘΩΝΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ» (ἡ θεολογία τῆς νοερᾶς προσευχῆς).

ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΑΚΟΝ ΣΧΙΣΜΑ

ΑΡΑΘΕΤΟ-
ΜΕΝ ατιούσιον τὸ
κείμενον τῆς συντά-
ξεως τοῦ «Ὁρθοδό-
ξου Τύπου», τῆς 15.
2.76, τὸ ὅποιον ἔχει
μεγάλην σημασίαν
διὰ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ
ἡμερολογιακοῦ σχί-
σματος. Δὲν γνωρίζομεν ποῖοι λόγοι ἠνάγκασαν, τὸ εὐρείας κυκλοφορίας μεταξὺ τοῦ λαοῦ, δημοσιογραφικὸν ὄργανον τῆς Π.Ο.Ε., νὰ προθῆ εἰς τὴν «Ὁφειλομένην διευκρίνησιν, πρὸς πάσας τὰς κατευθύνσεις». Πάντως ἀποτελεῖ πράγματι ὀφειλομένην διευκρίνησιν ἐπὶ τοῦ ταράσσοντος τὰς συνειδήσεις εὐαριθμῶν, ἀπλοϊκῶν ἀδελφῶν θέματος. Μόνον, ἀδελφικῶς, θὰ ἠδυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι ἡ «ὀφειλὴ» αὕτη ἐκπληροῦται κάπως ἀργά.

Λόγοι, ποὺ δὲν ἀνήκει εἰς ἡμᾶς νὰ ἐρρευνήσωμεν, εἶχαν καταστήσει τὸν Ο.Τ. συνήγορον αὐτῶν, τοὺς ὁποίους ἀπεριφράστως ἀποκαλεῖ σχισματικούς τῶρα. Ἰδίως εἰς τὴν θλιβεράν ἱστορίαν τῆς Μονῆς Ἐσφιγμένου, ἀποκοπέσης ἀπὸ τὴν πνευματικὴν κοινωνίαν τῶν λοιπῶν 19 Ἱ. Μονῶν, ἐπέδρασαν ἀρνητικῶς. Μὲ τὰς ἐκάστοτε φησιγραφίας τῆς ταλαιπωρουμένης Μονῆς ἀπὸ τινος νεοφερμένου μοναχοῦς «ζηλωτᾶς», μὲ τὶς μαῦρες σημαῖες καὶ μὲ τὶς ἀνατριχιαστικὰς ἐκείνες λεξάντες· «οἱ ἤρωες τῆς ὀρθοδοξίας», «οἱ ὁμολογηταὶ τῆς πίστεως» καὶ τὰ συναφῆ, ἤτο φυσικὸν νὰ στηριχθῶν εἰς τὴν μεγάλην ἁμαρτίαν τοῦ σχίσματος, «δοκοῦντες λαιρεῖαν προσφέρειν τῷ Θεῷ». Ὡς καὶ τελευταίως ἀκόμη, ὅτε ἐκοιμήθη ἐν καθαιρέσει ὁ ἀπλοϊκὸς καὶ εὐλαθεὶς ἠγούμενος τῆς Μονῆς, ὁ καλὸς Ο.Τ. εὗρε τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀποτινῆ φέρον τιμῆς εἰς τὸν... μάρτυρα τῆς

Ὁρθοδοξίας! Πῶς λοιπὸν νὰ μὴ ἐνισχυθῶν οἱ ἀφελεῖς καὶ ἡμιμαθεῖς παλαιομερολογίται καὶ νὰ μὴ ἐνθαρρύνεται ἡ «ὕπὸ ἀκαθάριτον πνεύματος ἀγομένη Μαγδαληνῆ» καὶ μόλις τῶρα ἀνακαλύπτεται, ὅτι ἔπρεπε νὰ εἶχε ἤδη ἀφορισθῆ; Κύριος ὁ Θεὸς νὰ μᾶς ἐλεήσῃ. Ἐὰν θὰ δώσωμεν λόγον εἰς τὸν Θεόν, «διὰ πάντα λόγον ἀργόν», ποῖον λόγον θὰ δώσωμεν διὰν ἐνισχύσωμεν ἀδελφούς ἐν Χριστῷ, «ἐλαχίστους» ἔστω, ἡμιμαθεῖς καὶ μὲ περιδεᾶ θρησκευτικὴν συνείδησιν, νὰ παραινεῖον τὸ σχίσμα ἢ νὰ κάμουν πρόσδοσιν εἰς τὸ σχίσμα καὶ μὲ ἱερωσύνην «αἰωρουμένην εἰς τὸν ἀέρα»;

Ἴδου τὸ κείμενον τοῦ Ο.Τ.

ΟΦΕΙΛΟΜΕΝΗ ΔΙΕΥΚΡΙΝΗΣΙΣ ΠΡΟΣ ΠΑΣΑΣ ΤΑΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

Ὁ «Ο.Τ.» ἐξεκίνησε καὶ συνεχίζει τὴν πορείαν του ὡς ἐφημερὶς ἀποσκοποῦσα εἰς τὴν προβολὴν καὶ ἀμυναν τῶν Πατερικῶν Παραδόσεων καὶ τὴν ἀπόκρουσιν τῶν ὀθνεῶν ἐπιδράσεων εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μας.

Τὸ Ἡμερολόγιον δὲν εἶναι παράδοσις, οὔτε ἀποστολική, οὔτε ἐκκλησιαστική. Τὸ ἐροτολόγιον εἶναι παράδοσις ἐκκλησιαστική. Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι ἡ Ἐκκλησία, τὸ τονίζομεν Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ, ἔχει τὸ δικαίωμα τὸ ἡμερολόγιον νὰ τὸ κρατήσῃ ἢ καὶ νὰ τὸ ἀπορρίψῃ. Τὰς ἰδικὰς τῆς παραδόσεις δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ ἀπορρίψῃ ἢ ἀθετήσῃ. Μπορεῖ ὅμως νὰ τὰς βελτιώσῃ ἢ τροποποιήσῃ, ἀναλόγως τῶν ποιμαντικῶν τῆς ἀναγκῶν.

Στερωδῶς ἐχόμενος ὁ «Ο.Τ.» τῆς ἀπόψεως, ὅτι αἱ παραδόσεις πρέπει νὰ διατηροῦνται ἀθικτοὶ καὶ μὴ συντρέχοντος λόγου ἀηρίτου νὰ μὴ ἀλλοιοῦνται οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον, ἀκόμη καὶ διὰ ποιμαντικῶν λόγους, εὐχαρίστως θὰ ἔβλεπεν ἀποκαθιστάμενον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μας τὸ ἐπὶ αἰῶνας ἰσχύσαν

Ἰουλιανὸν Ἡμερολόγιον.

Παρὰ ταῦτα ὀφείλομεν νὰ παρατηρήσωμεν πρὸς τοὺς λεγομένους «Παλαιοημερολογίτας» ἢ ἄλλως «Γ.Ο.Χ.» τὰ ἐξῆς, εἰς τὰ ὁποῖα ὄχι μόνον δὲν συμφωνοῦμεν μαζί τους, ἀλλὰ καὶ ἔχομεν ἐκ διαμέτρου ἀντίθετον γνώμην.

α) Ἄλλο μία παραδόσις ἐκκλησιαστική, ἔστω ἡ σπουδαιότερα, καὶ ἄλλο ΣΧΙΣΜΑ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν χάριν τῆς δῆθεν τηρήσεως τῆς παραδόσεως αὐτῆς. Τὸ σχίσμα δὲν συγχωρεῖται οὔτε μὲ μαρτύριον, διότι τότε καὶ τὸ μαρτύριον δὲν εἶναι μαρτύριον ἀλλὰ ἀπλῶς βίαιος θάνατος.

β) Οἱ Πατέρες (Φώτιος, Πέτρος Ἀντιοχείας, Μάρκος) τονίζουσι, ὅτι ἡ διαφορὰ εἰς ἐπουσιώδη σημεῖα δὲν ἐπιτρέπεται νὰ γίνεταί ἀφορμὴ σχισμάτων ἢ διατηρήσεως σχισμάτων εἰς τὴν Ἐκκλησίαν.

γ) Οἱ «Γ.Ο.Χ.» ἔσχισαν τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, ἢ μᾶλλον ἀπεσχίσθησαν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος. Ἡ ἀμαρτία τοῦ σχίσματος αὐτοῦ βαρύνει, ὄχι ἡμᾶς.

δ) Σχισθέντες οἱ «Γ.Ο.Χ.» ἐγκατελείφθησαν ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, ἴσως ἐπειδὴ δὲν ἐφοβήθησαν τὸν Θεὸν νὰ κατακρίνουν ὀλόκληρον τὴν Ὀρθοδόξον Ἐκκλησίαν ὡς στερηθεῖσαν τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ. Ἔτσι 1) Ἐσχίσθησαν μεταξύ τους εἰς «παρατάξεις», ἢ ἄλλως ἀλληλοαναθεματιζομένης «Ἐκκλησίας» (Μαθηταῖοι, Φλωρινιοὶ κλπ.). 2) Παρέβησαν τόσους κανόνας, ὅσους ποτὲ Ἐκκλησιαστικὸν Σῶμα, ἀφοῦ ἔφθασαν νὰ πράξουν τὰ ἐξῆς ἀκατανόητα κανονικῶς (χειροτονία ἐπισκόπου ἀπὸ ἓνα ἐπίσκοπον, μικτὰ μοναστήρια, χειροτονία ἐπισκόπου Γ.Ο.Χ. ὑπὸ Ρουμάνου νεοημερολογίτου, ἀπόρριψις καὶ καταδίκη ἁγίων, ἀναχειροτονία, βλασφημία τοῦ ἁγίου Πνεύματος).

ε) Παρ' ὅτι μόνον 55.000 ἄτομα (ὀλιγώτερα ναί, περισσότερα ὄχι), λόγω ἐπάρσεως ἐξ ἐπηρείας τοῦ Δαιμονίου τῶν Σχισμάτων καὶ Αἰρέσεων ἐκήρυξαν ὅτι τὰ μυστήρια τῶν Νεοημερολογιτῶν καὶ τῶν Κοινωνούντων μετ' αὐτῶν, ἦτο ὅλων τῶν Ὀρθοδόξων, ἀφοῦ ὅλοι οἱ Ὀρθόδοξοι τοῦ Κόσμου κοινοῦν μετ' ἡμῶν καὶ οὐδεὶς μετ' αὐτῶν, εἶναι ἄμωρα θείας χάριτος, καὶ συνεπῶς μάταιαι τελετουργίαι. (Παρὰ

ταῦτα παίρνουν ὡς «λουκοῦμι» ὅ,τι ἐμεῖς πετᾶμε εἰς τὸν σκουπιδοντενεκέ!).

στ) Τὸ σχίσμα κρίνεται μὲ βάσιν τὴν ἐπικοινωνίαν μὲ τὰ 4 Ρωμέϊκα Πατριαρχεῖα. Ἡ Αἵρεσις μὲ τὴν ἀνάπτυσιν διαφόρου διδασκαλίας. Ἄρα, ἀφοῦ οἱ «Γ.Ο.Χ.» δὲν ἔχουν ἐπικοινωνίαν μετὰ τῶν Πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων καὶ τὰς Αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας, εἶναι ΝΤΕ ΦΑΚΤΟ ΣΧΙΣΜΑΤΙΚΟΙ. Ὅσον καὶ ἂν τοὺς συμπαθοῦμεν, εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ εἴπωμεν τὴν ἀλήθειαν.

ζ) Ἡ ἱερωσύνη τῶν «Γ.Ο.Χ.» καὶ τῶν δυο Παρατάξεων αἰωρεῖται εἰς τὸν ΑΕΡΑ. Ἄρα εἰς τοὺς «Γ.Ο.Χ.» οὐδεμία θεοβαιοῦς ὑπάρχει διὰ ἔχουν τὰ μυστήριά τους χάριν.

η) Οὐδέποτε θὰ συγχωρήσωμεν εἰς τὴν ἡγεσίαν τους, ὅτι ἀκόμη δὲν ἔχουν ἀφορίσει τὴν ἐνεργομένην ὑπὸ ἀκαθάρτου πνεύματος «μοναχὴν» Μαγδαληνὴν τὴν ὑβρίζουσαν τὸν Ἅγιον Νεκτάριον. Ἡ ἐνεργεία τῆς καὶ ἡ πρὸς αὐτὴν ἀνοχὴ τῶν προϋσταμένων τῆς αἵρου μεταξὺ ἡμῶν καὶ αὐτῶν τεῖχος ἀνυπερβλήτον, ὠρύσσουσι χάσμα ἀγεφύρωτον.

Συμπερασματικῶς τονίζομεν:

Ἀγαπῶμεν τὰς Παραδόσεις τῆς Ἐκκλησίας μας. Θὰ ἠθέλαμε καὶ τὸ Ἡμερολόγιον νὰ ἀποκατασταθῇ εἰς τὴν Παλαιὰν του μορφήν, παρ' ὅτι ἡ ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ του δὲν τὸ μετέβαλεν οὔτε τὸ ἡλλοίωσεν, οὔτε τὸ ἀνέτρεψεν.

Ἀγαπῶμεν καὶ τοὺς ἀγνοῦς παλαιοημερολογίτας, ἀλλὰ μόνον τοὺς ἀγνοῦς. Ἀπεχθανόμεθα τοὺς πρωτεργάτας τοῦ ΣΧΙΣΜΑΤΟΣ καὶ τοὺς συνεχιστάς του.

Εὐχόμεθα νὰ πρυτανεύσῃ παρ' ΑΠΑΣΙ ΠΝΕΥΜΑ ΤΑ ΠΕΙΝΩΣΕΩΣ, ὥστε νὰ πανηγυρίσωμεν τὴν ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΙΝ ΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΟΣ ΤΗΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ.

Εἰς αὐτὰ τὰ ὀρθότατα τί νὰ προσθέσωμεν, εἰ μὴ νὰ ἐπαναλάβωμεν τὴν τελευταίαν παράγραφον, ἐπικαλοῦμενοι τὸν φωτισμὸν, ἐπὶ τοὺς πλανωμένους ἀδελφούς μας ἐν Χριστῷ, «ἀπὸ τοῦ Παιρὸς τῶν φώτων»;

μ.χ.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΑΣ

ΒΙΟΣ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΣΑΒΒΑ ΚΑΙ ΣΥΜΕΩΝ

ΦΩΣ ΑΓΙΩΝ, ἄκτιστον ἐκπέμπεται ἀπὸ τοὺς Βίους τῶν Ἀγίων. Ὁραΐζουν τὴν γῆν, φωτίζουν τοὺς ἀνθρώπους, εὐδιάζουν τὰ σύμπαντα διὰ τοῦ οἰκοῦντος εἰς τὰς καρδίας τῶν Ἁγίου Πνεύματος.

Εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν ὡς μόνους ὁδηγοὺς καὶ διδασκάλους ἀναγνωρίζομεν τοὺς Ἁγίους. Ὁ Θεὸς τοὺς χαριτώνει καὶ τοὺς χρησιμοποιοεῖ ὡς στόμα του. Ἡ γνησία Ὁρθόδοξος εὐσέβεια διαμορφοῦται εἰς τὰς ψυχὰς διὰ τοῦ βίου καὶ τῆς διδαχῆς τῶν Ἀγίων.

Ὁ π. Ἰουστίνος Πόποβιτς, γνωστὸς ὡς ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγάλους συγχρόνους θεολόγους τῆς Ὁρθοδοξίας, ἔχει κατανοήσει πλήρως τὴν σημασίαν τῶν Ἀγίων διὰ τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας. Ἀπὸ χρόνια ἀσχολεῖται εἰς τὴν συγγραφὴν Βίων Ἀγίων καὶ ἦδη ἐκδίδει στὴν σερβικὴν γλῶσσαν τὸν Συναξαριστὴν τῆς καθόλου Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, διὰ τὸν φωτισμὸν τῶν συμφυλετῶν του, ποὺ πολεμοῦνται καὶ ὁρατῶς ὑπὸ τοῦ Ἀντιχριστοῦ.

Ὁ π. Ἰουστίνος μὲ τὴν βαθεῖαν θεολογικὴν αἴσθησιν καὶ τὰς ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἐμπειρίας του, μετὰ τὰ δύο βιβλία του εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν «Ἀνθρώπος καὶ Θεᾶνθρωπος» καὶ «Ὁρθόδοξια καὶ Οἰκουμεινισμός», μᾶς ἐχάρισε τὸν «Βίον καὶ τὴν Πολιτείαν τῶν Ἀγίων Σάββα καὶ Συμεών», φωτιστῶν τῶν Σέρβων.

Ὁ π. Ἰουστίνος, πλὴν τῶν ὄσων ἦδη ἔγραψε περὶ Ἀγίων εἰς τὰ μνημονευθέντα βιβλία, εἰς τὸν Πρόλογόν του σημειώνει, ὅτι «κάθε Ἅγιος εἶναι θεοφόρος κατὰ τὸ πληρέστερο μέτρο ποῦ ἤμπορεῖ νὰ εἶναι ὁ ἄνθρωπος, διότι ζῆ γιὰ τὸν Θεό, σκέπτεται γιὰ τὸν Θεό, αἰσθάνεται γιὰ τὸν Θεόν, θέλει γιὰ τὸν Θεό, ἐνεργεῖ γιὰ τὸν Θεό. Πάντα τὰ ἐντὸς του εἶναι ἐκ τοῦ Θεοῦ, ἐν τῷ Θεῷ καὶ διὰ τὸν Θεόν. Οἱ Ἅγιοι εἶναι οἱ πληρέστερες, οἱ ὀφθαλμοφανέστερες, οἱ τελειότερες καὶ γι' αὐτὸ οἱ πεισιτικότερες θεοφάνειες».

Καὶ ὁ π. Ἰουστίνος, συνεπαρμένος ἐν ἀγάπῃ καὶ πόθῳ ἀπὸ τοὺς μεγάλους Πατέρας τοῦ Σερβικοῦ λαοῦ, τοὺς ὁποίους ἐξήγησε ἡ Ἔρμος τοῦ Ἄθω καὶ τὸ Μοναστήριον τοῦ Χιλανδαρίου, τελειώνει τὸν Πρόλογόν του: «Βουθὴ ἀπὸ τὸ θεός καὶ ἐν παρασευχῇ ἡ ἀμαρτωλὴ ψυχὴ μου, προβαίνει στὴν συγγραφὴ τοῦ βίου τῶν δύο Ἁγίων μὲ μία καὶ μοναδικὴ ἐπιθυμία: Νὰ παρουσιάσῃ μὲ πιστότητα,

καὶ σὲ γενικὲς γραμμές, τὴν προσωπικότητα, τὴν ζωὴ καὶ τὸ ἔργο αὐτῶν τῶν μεγαλύτερων ἐκ τοῦ γένους τῶν Σέρβων Ἀγίων τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ».

Εἶθε αἱ ἰσχυραὶ πρὸς Θεὸν πρσβεφαί των, νὰ συντελέσουν εἰς τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ ἔθνους των ἀπὸ τὸ «βδέλυγμα τῆς ἐρμώσεως», ἐπισκιάσουν τὸ ἐν Ἁγίῳ Ὅρει Μοναστήρι των καὶ ἐνδυναμώσουν καὶ ἡμᾶς ὅλους εἰς τὴν μίμησιν τοῦ αἰδεσίμου καὶ ἁγίου βίου των.

ΜΝΗΜΗ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ

ΥΜΠΤΩΣΙΣ εὐτυχῆς ὑπῆρξεν ἡ ἐκδοσις δύο βιβλίων, ἀφιερωμένων στὸν μακαρίτην Κόντογλου, ἔκφρασις μιᾶς ὀφειλῆς καὶ πρόθεσις προβολῆς μιᾶς μορφῆς ἀνεγνωρισμένης εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ὁρθοδοξίας. Κοινοὶ οἱ πόθοι τῶν ἐκδοτῶν,

κοινοὶ οἱ σκοποὶ: νὰ τονισθῇ ἡ προσφορὰ τοῦ Κόντογλου καὶ νὰ ἀποδοθῇ ἡ ὀφειλομένη τιμὴ εἰς τὸν τόσον μοχθῆσαντα διὰ τὴν «εὐπρέπειαν τοῦ Οἴκου Κυρίου».

Βεβαίως εἰς παρουσίαν αἱ δύο ἐκδόσεις διαφέρουν. Τὸ «ΜΝΗΜΗ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ» τοῦ «Ἀστέρος», ἀποτελεῖ μνημεῖον στὴν μνήμην τοῦ μεγάλου βυζαντινοῦ αἰσιογράφου. Τὸ «ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟΝ ΦΩΤΗΝ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ» τῶν «Κριτικῶν Φύλλων», εἶναι ἀπλῶς μία μνήμη. Πρόκειται γιὰ μιὰ διαφορὰ ποῦ προσδιορίζουν, πλὴν ἄλλων, ἐκδοτικαὶ δυνατότητες. Δὲν εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ ἀξιολογήσωμεν τὸ βάρος τῶν δύο ἐκδόσεων, βάσει τῆς προθέσεως τῶν ἐκδοτῶν καὶ ἂν πρέπη νὰ ἐφαρμοσθῇ ἐνταῦθα τὸ μέτρον ἀξιολογήσεως τοῦ Κυρίου, περὶ τῆς χήρας τοῦ Εὐαγγελίου: «Πάντες γὰρ ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον: αὐτὴ δὲ ἐκ τῆς ὑστερήσεως αὐτῆς πάντα ὅσα εἶχεν ἔβαλεν, ὅλον τὸν βίον αὐτῆς». (Μαρκ. 12, 44). Πάντως «καὶ Θεῷ φίλον τὸ κατὰ δύναμιν». Τὰ ἐπέκεινα ἀφήνωμεν εἰς τὴν κρίσιν τῶν ἀναγνωστῶν. Καὶ εὐχόμεθα: Κύριος ὁ Θεὸς νὰ ἀναπαύσῃ τὴν ψυχὴν τοῦ ἐν Χριστῷ ἀδελφοῦ Φωτίου, ἐν σκηναῖς δικαίων, τοὺς δὲ γράψαντας περὶ αὐτοῦ καὶ ἀναγινώσκοντας νὰ φωτίσῃ — ὅσοι δὲν ἔχουν ἀποδη-

μήσει από τους γράφοντας — να ακολουθήσουν την ευσέβειαν του, τὰς ἀρετάς του και τὴν ἀγάπην του πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον. Διὰ τὴν «ἡ σωτηρία μιάς ψυχῆς εἶναι μέγα μυστήριον», λέγει ὁ τὸσον ἀγαπηθεὶς, ἀπὸ τὸν μακαρίτην Φώτιον, ἀββάς Ἰσαὰκ ὁ Σύρος. Ὑπογραμμίζει καὶ τὸσον τὴν ἀνάγκην τῆς ψυχικῆς καθαρότητος καὶ τῆς ἐνεργείας τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὡς προϋποθέσεων σωτηρίας, ὡστε «δύναται τις νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν ἀνάγκην ἀπὸ τῆς ἀπίστίας εἰς τὴν πίστιν, λέγει, ἀλλὰ αὐτὸς ὁ ἴδιος νὰ μὴ σωθῆ». Καὶ ὁ μακάριτος Φώτιος ἐνεργούσε πάντοτε μετὰ τὸ ὄραμα τῆς αἰώνιου ζωῆς.

Η ΓΛΩCΣΑ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ

ΣΩΣ νὰ ὑπάρξουν ἀντιρρήσεις, ἐὰν ἡ Ὁρθοδοξία ἔχει ἰδικὴν τῆς, μίαν ἀποκλειστικὴν καὶ συγκεκριμένην γλῶσσαν. Ἐν τούτοις, ὁ Θεολόγος φίλος κ. Δελήμπασης, ἐν ὧσφι καθολικοῦ ἐκδημοτικισμοῦ τῆς ἐλληνικῆς γλῶσσης, ὑπεβλήθη εἰς

τὸν κόπον τῆς συντάξεως πραγματείας ἐξ 100 σελίδων, διὰ ν' ἀποδείξῃ, ὅτι ἡ κλασικὴ ἐλληνικὴ γλῶσσα εἶναι τὸ μόνον θεῶθεν ὄργανον τοῦ Ὁρθόδοξου λόγου. Μέτρον δὲ τῆς κοπιώδους προσπάθειας τοῦ εἶναι αἱ 500 παραπομπαὶ εἰς τὴν μικρὰν ἔκτασιν τῶν 100 σελίδων.

Πράγματι ὁ σ. παραθέτει Πατερικὰς μαρτυρίας, τινὲς τῶν ὁποίων ἐκδιόχονται κάπως διὰ νὰ ὑψηρεθῶσιν τὴν ἀγαθὴν πρόθεσιν τοῦ, ἐνῶ ἀναμφισβητήτως ὑπάρχουν ἄλλαι τονίζουσαι τὴν ἀνάγκην μὴ ἀλλοιώσεως τῶν λέξεων. Καὶ ὅτι μὲν ἡ Ἐκκλησιαστικὴ γλῶσσα εἶναι ἡ πλουσιωτάτη πασῶν, πλαστικωτάτη δὲ καὶ μοναδικὴ εἰς τὴν διατύπωσιν τῶν πλείων λεπτῶν καὶ συνθετῶν νοημάτων, μολὶς χρειάζεται να λεχθῆ. Ἡ Ὁρθόδοξος Θεολογία καὶ ἡ ἁγιοπνευματικὴ μυστικὴ ζωῆ, δὲν θὰ εὑρίσκαν τελειότερον ὄργανον διὰ νὰ ἐκφραστοῦν. Ἄλλα τὸ μὴ τέλειον, ὅπου δὲν ὑπάρχει δυνατότης, δὲν εἶναι ἄχρηστον ἢ καὶ ἀκατάλληλον. Καὶ μὴ τέλειαι γλῶσσαι, εἶναι αἱ τῶν ἀλλογλωσσῶν ὁμοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ καὶ ὅλαι αἱ λατινογενεῖς, αἱ ὁποῖαι μετ' ὀλίγην προσοχὴν δύναται νὰ ἀποδοῦσιν ὅλας τὰς Ὁρθόδοξους ἐνοίας.

Μὲ ἄλλους λόγους θεωροῦμεν, ἐξ αὐτῆς τῆς πραγματικότητος, τολμηρὸν πῶς τὸν ἰσχυρισμὸν, ὅτι ὑπάρχει μίᾳ ἀποκλειστικῇ γλῶσσᾳ τῆς Ὁρθοδοξίας, ἀνευ τῆς ὁποίας δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐκφρασθῆ. Ἡ Ὁρθοδοξία, ἐὰν εἶναι Ὁρθοδοξία, αὐτὸ τὸ ὀφείλει εἰς τὸν λόγον καὶ ὅχι εἰς τὴν γλῶσσαν. Καὶ λόγος εἶναι διάφορον πρᾶγμα ἀπὸ τὴν γλῶσσαν.

Τὸ γλωσσικὸν εἶναι ἕνα πρόβλημα, συνδεόμενον περισσότερο μετὰ τὸν νόμον τῆς ἱστορικῆς ἐ-

ξελίξεως καὶ ὀλιγώτερον μετὰ πονηράς προθέσεις ἐχθρῶν τῆς Ὁρθοδοξίας. Ὅταν ἐπισήμως πλεον καθιερώθῃ ἡ δημοτικὴ καὶ εἰς τὰ ἀνώτατα ἰδρύματα ἐκπαιδεύσεως, εὑρισκόμεθα ἐνώπιον μίᾳς πραγματικότητος, τὴν ὅποιαν ἡ Ἐκκλησία, μετὰ τὴν εὐκαμψίαν τῆς ἐν Χριστῷ ἐλευθερίας, πού διαθεθῆ, πρέπει νὰ ἀντιμετωπίσῃ «διὰ τῶν δεξιάων καὶ ἀριστεράων» τρόπων ἐνεργείας.

Ἦδη εἴμεθα θεαταὶ ριζικῶν μεταβολῶν καὶ βλεπομένων φανερά, ὅτι γλωσσικῶς ἡ Ἐκκλησία ἀπομονοῦται. Ἐὰν δὲν μάθουν οἱ Ἕλληνες τοὺς ἀρχαίους φιλοσόφους εἰς τὰ κείμενά των μικρὸν τὸ κακόν. Δυστύχημα δὲ εἶναι, τὸ ὅτι, οὔτε τὰ Πατερικὰ κείμενα θὰ ἠμποροῦν νὰ πλησιασῶσιν, οὔτε τὴν γλῶσσαν τῶν Γραφῶν, οὔτε τὰ ἠμολογικὰ κείμενα, ἀλλ' οὔτε αὐτὴν τὴν λειτουργικὴν γλῶσσαν. Καὶ τοῦτο, ὅχι μόνον διότι δὲν θὰ ἐνοουῖν, ἀλλὰ καὶ ἐνοουήσονται δὲν θὰ διαθετοῦν πλεον τὴν εὐαισθησίαν γεύσεως μίᾳς γλώσσης, μετὰ τὴν ὅποιαν οὔτε διανοοῦνται οὔτε καὶ ὁμιλοῦν.

Δηλαδὴ θὰ ἔχῃ χαθῆ ἡ προϋπόθεσις τῆς γλῶσσης, καὶ εἶναι ἡ ζωντανία. Καὶ γλῶσσα Ὁρθόδοξος καὶ μὴ Ὁρθόδοξος δὲν ὑπάρχει. Ὑπάρχει μόνον γλῶσσα ζωντανὴ καὶ νεκρά.

Ἡ δὲ ζωὴ ἢ ἡ νεκρότης τῆς γλῶσσης δὲν εἶναι ἀντικειμενικὴ ὑπόθεσις, ἀλλὰ ὑποκειμενικὴ. Ὅταν ἡ γλῶσσα δὲν μοῦ ὁμιλεῖ εἰς τὸν νοῦν, δὲν ἐγγίζει τὴν καρδίαν μου καὶ δὲν ἐρεθίζει τὴν πνευματικὴν αἰσθησίμ μου, δυνατόν νὰ εἶναι γλῶσσα ἀγγεῶν, ἀλλὰ δι' ἐμὲ εἶναι ἀνύπαρκτος, ἄρα νεκρά.

«Ὡς γὰρ τὰ βάθη τοῦ πνεύματος ἐκζητήσαντι καὶ τὰ κάλλη τοῦ φθέγματος προσετέθη σοι», ψάλλει ἡ Ἐκκλησία εἰς τὸν Θεολόγον Γρηγόριον. Ποῖος ἄλλος ἔχει τὸ χάρισμα εἰς τὸ «κάλλος τοῦ φθέγματος», ὅπως ὁ Ναζιανζηνός; Ὅταν ὅμως δὲν γίνεται νοητὸς καὶ αἱ λέξεις ἔχουν γεῦσιν ζῆνῆν, τὸ κάλλος χάνεται. Ἄλλο θέμα ἐὰν ἐπιστρέψαμε εἰς τὴν ἀρχαιότητα. Ἄλλα οἱ ποταμοὶ γυρίζουν εἰς τὴν κοίτην των; Τὸ θέμα τῆς γλῶσσης λύει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. (Α' Κορ. ιδ', 4 - 9). Ἐὰν δὲν συμμορφώθῃ μετὰ τὰς ὑποδείξεις μου, λέγει ὁ θεῖος Παῦλος, «έσεσθε (γὰρ) εἰς ἀερα λαλοῦντες»!

Ταῦτα γράφομεν διὰ τοὺς ἐρχομένους. Ὁ γράφων ἀνήκει εἰς τοὺς ἀπερχομένους. θ.

ΘΑΩΡΕΙΟΣ ΜΕΘΕΞΙC

ΑΒΩΡΙΟΣ, μέβεις, βε-
δαίως, εἶναι ὑπερβολὴ νὰ
καρκτηρισθῆ ἡ κατανο-
κτικὴ καὶ ἐνθουσιαστικὴ,
ἀκόμη, διάθεσις, πού
συνέχει τὴν ψυχὴν τῆς
Μοναχῆς Παυλίνης, πού
περιγράφει τὴν ἱερὰν Μο-
νήν Λουκοῦς παρὰ τὸ Ἄ-
στρος τῆς Κυνορίας.
Ὅσον καὶ ἂν εὑρίσκειται κανεῖς μετὰ στὸ κλίμα
τοῦ ἱστορικοῦ καὶ λειτουργικοῦ χρόνου, ἡλλοιω-

μένος από την μετοχήν εις τὸν χρόνον, ὅπου «τὰ φοβερά τελεσιουργούνται» πάλιν πολὺ ἀπέχει ἀπὸ τὴν μέθεξιν τοῦ θαδωρίου ἀκτίστου φωτός.

Ἄλλα ἀδεία ἐνθουσιαστικῆ, ἄνομασε τὸ μικρὸν βιβλίον τῆς, ἢ Μοναχῆ, «Θαδωρίου Μέθεξιν», ἀφοῦ μάλιστα πραγματεύεται περὶ ἰ. Μονῆς Μεταμορφώσεως. Ἡ σ. φαίνεται ὀπωσθῆποτε «ἀφαμένη» θεολογίας καὶ χριστιανικῆς ἀρχαιολογίας, ἐφ' ὅσον εἶναι ἀπτά εις πᾶσαν σελίδα τὰ θεολογικὰ στοιχεῖα, συμπλεκόμενα, μὲ μιαν ἄσφον τεχνικὴν ὀρολογίαν, ἀλλὰ καὶ γνώσεως τῆς παντίμου βυζαντινῆς ἀγιογραφίας δὲν φαίνεται ἄμοιρος.

Τὸ βιβλίον αὐτὸ τῶν 60 σελ. εἶναι ἓνα μικρὸν ἀριστούργημα. Ἡ θαυμασία περιγραφικότης, ἀπὸ ἀληθινῆν μέθεξιν ψυχῆς, συνηραμένη μὲ θεολογικὴν, ἀγιογραφικὴν καὶ ἀρχαιολογικὴν γνώσιν, εις ἀρρενωπὸν ὕφος καὶ μὲ ἐκφραστικὸν ὄργανον μιαν ἐξαισίαν καθαρεύουσαν, συμπλεκόμενῃ συνεντῶς μετὰ στοιχείων τῆς δημοτικῆς, καθιστοῦν τὸ ἔργον τοῦτο τῆς Μοναχῆς ὑπόδειγμα ζηλευτῶν εις τὸ εἶδος του, καταλείπον εις τὴν ψυχὴν ἰσχυρὰς ἐντυπώσεις.

Ἄλλα τὰς ἀρετὰς του αὐτὰς ζημιώνουν τὰ ἀναριθμητὰ τυπογραφικὰ λάθη του. «Ἐξαρτιθῆσομαι (τὰ λάθη) καὶ ὑπὲρ ἄμμον πληθυνθῆσονται». Ἐπίσης κακόζηλος ἢ ἀφιέρωσις τόσον, ὥστε νὰ νομίζη κανεὶς, ὅτι δὲν ἐγράφη ὑπὸ τῆς ἰδίας χειρὸς. Διὸ καὶ μιαν ὑπόδειξιν: Ἀνατίψεις τοῦ βιβλίου μὲ ἀνάλογα μέσα, (χάρτης, στοιχεῖα, κοσμήματα, εἰκόνες), προηγουμένης ὁμως, ἀναθεωρήσεως φιλολογικῆς, πρὸς ἀρτιωτέραν διατύπωσιν ὀρισμένων σημείων καὶ τῆς «στιχοπλόκου εἰσαγωγῆς».

ΔΥΟ ΒΙΒΛΙΑ ΤΩΝ ΜΕΤΕΩΡΩΝ

ΠΑΜΜΕΝΑ μὲ εὐλάβειαν καὶ γνώσιν, ὑπὸ τῆς Θεοτέκνης Μοναχῆς ἐκ τῆς ἰ. Μονῆς τῶν ἁγίων Στεφάνου καὶ Χαραλάμπους τῶν Μετεώρων. Τὸ ἓνα εἶναι «Συναξάρι τοῦ ἁγίου Χαραλάμπους» καὶ τὸ ἄλλο ἔχει τὸν τίτλον: «Τὸ πέτρινο δάσος τῶν Μετεώρων». Καὶ τὰ δύο εἶναι γραμμένα ἀπὸ τὴν λογίαν αὐτὴν Μοναχὴν «μὲ τὶς εὐχὰς τῆς Ἁγίας τῆς Ἡγουμένης». Ἔτσι τὰ ἔργα ἐγίναν μὲ φωτισμὸν καὶ ταπεινώσιν, γι' αὐτὸ καὶ εἶναι ἀπὴ ἢ ὀμαλότης τῆς σκέψεως, ἢ μέθεξιν τῆς ψυχῆς, ἢ σαφήνεια ἠνωμένη μὲ τὴν λιτότητα τῆς φράσεως. Εἶναι ἐργασία καὶ καρπὸς τῆς ἁγίας ὑπακοῆς καὶ εις μίαν ὥραϊαν καὶ καθαρὰν δημοτικὴν.

Τὸ βιβλίον τοῦ ἁγίου Χαραλάμπους, ἀπευθύνει τὴν δέησιν εις τὸν βιογραφούμενον «γιά τὴν κατὰ πᾶσιν τοῦ ὀλεθρίου λοιμοῦ τῆς ἀπιστίας». Ἡ εὐλαθὴς ἐν Χριστῷ ἀδελφῆ γράφει εις τὸν Πρόλογόν τῆς, ὅτι «Τὸ Συναξάρι τοῦ Ἁγίου Χα-

ραλάμπους» εἶναι μιὰ ἐλευθέρη ἀφήγησι τοῦ βίου καὶ τοῦ πολυάθλου μαρτυρίου... κινουμένη μεσ' στὶς ἱστορικές πηγές, ποὺ μ' ἐπιμέλεια ἐρευνήθηκαν. Ὁ τρόπος αὐτὸς τῆς ἀφήγησεως, προσθετεῖ ἢ σ., μολονότι ἄτεχνος καὶ ἀπλός, ἀποσκοπεῖ νὰ παρουσιάσῃ στὸν ἀναγνώστη μὲ ὅση τὸ δυνατόν περισσότερη ἐνάργεια ὅλες τὶς σκηνῆς τῶν φρικτῶν μαρτυριῶν τοῦ Ἁγίου μας, νὰ τοῦ μεταδώσῃ κάτι ἀπ' τὴν φλόγα τῆς «θεικῆς ἔρωτι περπομένης» καρδιάς του...».

Καὶ τὸν σκοπὸν ἐπιτυγχάνει ὄριστα ἢ καλῆ ὑποτακτικῆ, βοηθουμένη ἀπὸ τὰς εὐχὰς τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους, τῆς Γεροντίσεως, τῶν ἀδελφῶν τῆς καὶ ἀπὸ τὸ ἐκ Θεοῦ δῶρημα.

«Τὸ πέτρινο δάσος τῶν Μετεώρων» ἐξιστορεῖ τὰ Μοναστήρια καὶ τὸν Μοναχισμόν, ποὺ ἀνεπτύχθησαν εις τὸ Μοναστικὸν Κέντρον τῶν Μετεώρων. Αἱ ἴδιαι συγγραφικαὶ ἀρεταὶ διακρίνον καὶ αὐτὸ τὸ βιβλίον. Θὰ ἦτο ἀδικία ἐὰν ἐλέγαμεν, ὅτι τὸ βιβλίον εἶναι ἱστορικὸν καὶ περιγραφικὸν μόνον. Πλὴν τῆς ἱστορικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς ἐνημερώσεως, (ἀγιογραφία, ἀρχιτεκτονικῆ, διακοσμητικῆ), ὀφειλομένης εις πλουσίαν βιβλιογραφίαν καὶ βοηθημάτων, ἢ σ. εις τὰς 250 σελίδας τοῦ βιβλίου κενῶνε, κατὰ τὰς ἐσωτερικὰς ἀντιδράσεις τῆς, τὰς πνευματικὰς τῆς ἐμπειρίας καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς πρὸς τὸν Θεόν, ποὺ τὴν ἀνεβίβασεν εις τὰς κορυφὰς τῶν μετεώρων διὰ νὰ ψάλλῃ τὴν δόξαν Του. Δοξάζομεν καὶ ἡμεῖς τὸν Κύριον, ποὺ ἐνισχύει νεαρὰς ψυχὰς νὰ αἴρουν τὸν χρυστὸν ζυγὸν Του, νὰ προσεύχωνται ὑπὲρ ὅλου τοῦ κόσμου καὶ νὰ δίδουν τὴν καλὴν μαρτυρίαν των, μὲ τὸν τρόπον των.

Πρὶν κλείσομεν τὸ σημείωμα θὰ ἠθέλαμε νὰ σταματήσομεν εις μιαν ἱερὰν Εἰκόνα τοῦ Τέμπλου τοῦ Ἁγίου Στεφάνου τὴν Εἰκόνα τοῦ Κυρίου. Εἶναι κατὰστικὸς ἀπὸ κτυπήματα. Τὴν Εἰκόνα εἶδαμε πρὸ ἐτῶν εις τὴν Μονὴν. Τὰ κτυπήματα εἶναι μὲ λόγχας Ἑλλήνων χριστιανῶν, ὅταν ὡς κομμουνισταὶ εὐρέθησαν εις τὰ Μετέωρα. Ἄλλη ἀπόδειξις τῆς ἀντιχρίστου φύσεως τοῦ κομμουνισμοῦ δὲν χρειάζεται. Τὸ θέαμα εἶναι συγκλονιστικόν. Ἄλλ' «ὄ περὶ πάντας ἀγαθός» ἄς φωτίσῃ τοὺς πλανωμένους ἀδελφοὺς μας.

ΥΠΟ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΙΜΗ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ

ΑΜΠΡΑ καὶ συμπεπυκνωμένη μελέτη τοῦ Θεολόγου κ. Β. Στεργιούλη ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον, ἢ ὁποία ἀποτελεῖ σύνοψιν ἄρθρων του, δημοσιευθέντων εις ἐφημερίδα τῆς Λαρίσεως, κατὰ τὸν διεξαχθέντα ἐκεῖ ἀντιχιλιαστικὸν ἀγῶνα τὸ 1971.

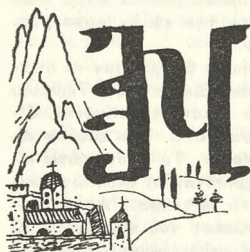
Πρόκειται περὶ ἀρτίας ἐπιστημονικῆς καὶ θεο-

λογικής πραγματείας, με πλήθος παραπομπών και Πατερικών κατοχυρώσεων, δια της όποιας βεβαιούται η ὀρθότης καὶ τὸ δέος τῆς ἀπονεμομένης ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τιμῆς εἰς τοὺς Ἁγίους καὶ κατ' ἐπέκτασιν τῆς σχετικῆς προσκυνησεως τῶν Ἁγίων Λειψάνων τῶν.

Συνάρτησις δὲ πρὸς τὰ ἀνωτέρω εἶναι καὶ ἡ ἀναγνώρισις τῆς πρεσβείας τῶν Ἁγίων, ἡ ὅποια ἀναδεικνύεται ὑπὸ τοῦ σ. διὰ σειρᾶς Βιβλικῶν καὶ Πατερικῶν μαρτυριῶν. Οὕτω λοιπὸν φράσσονται τὰ ἀπύλωτα ἀσεβῆ στόματα τῶν αἰρετικῶν καὶ διαφωτίζονται περισσότερο οἱ Χριστιανοί, ὅτι οἱ Ἅγιοι λαμβάνοντες ποικίλα χαρίσματα ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὰ μεταδίδουν πρὸς οἰκοδομὴν τῆς Ἐκκλησίας καὶ βοήθειαν τῶν πιστῶν, εἴτε ζῶντες εἴτε καὶ μετὰ τὴν ἁγίαν ἐκδημίαν τῶν πρὸς τὸν Κύριόν τῶν.

Εἰς τὰς ἐκατὸν σελίδας τῆς ἡ ἐν λόγῳ μελέτη συγκεντρῶνει ὄλην σχεδὸν τὴν περὶ τοῦ θέματος Ὁρθόδοξον γραμματείαν καὶ οὕτω καθίσταται ἐπαγωγὸν καὶ προσιτὸν ἀνάγνωσμα εἰς τὸν μέσον πιστὸν πρὸς οἰκοδομὴν. Ἄξιός ὁ μισθὸς τοῦ καλοῦ φίλου θεολόγου.

ΤΑ ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΜΕΤΑΜΟΣΧΕΥΣΕΩΝ...

ΝΟΜΙΚΑ θέματα δὲν ἔχουν ἀρμοδιότητα οἱ Α.Δ. νὰ πραγματευθοῦν. Ἄλλὰ τὸ εἰς ἔξαρσιν ἐνδιαφέροντος εὐρισκόμενον πρόβλημα τῶν μεταμοσχεύσεων καρδίας καὶ τῶν ἄλλων ὀργάνων, εἶναι ἀναμφιβόλως καὶ θρησκευτικὸν καὶ ἠθικόν. Καὶ ὁ γνω-

στὸς ποινικολόγος τῆς Θεσσαλονίκης κ. Στ. Κόττιανος, μᾶς ἀπέστειλε τὴν μετὰ τὸν ἀνωτέρω τίτλον μελέτην του, διὰ νὰ ἐκφέρωμεν καὶ ἡμεῖς τὴν γνώμημιν μας.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἀκόμη δὲν ἐξέφρασθη ἐπισημῶς, τηρεῖ στάσιν ἐπιφυλακτικὴν καὶ ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται ὅτι οὔτε ἀποδοκιμάζει, οὔτε ἐπιδοκιμάζει τὰς μεταμοσχεύσεις καρδίας. Ὁ Προτεσταντισμὸς καὶ ὁ Ρωμαιοκαθολικισμὸς, ὡς πρακτικαὶ καὶ ἔγκοσμιοκρατικαὶ ὀργανώσεις, μᾶλλον ἐπιδοκιμάζουσι.

Ἡ ἐπιφυλακτικότης τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας εἶναι βεβαίως δεδομένη, παρ' ὅτι, ὁ ἐκπροσωπῶν τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀθηνῶν εἰς «Συμπόσιον ἐπὶ τῶν μεταμοσχεύσεων» τὸ 1969 Ἀρχιμ. π. Μελέτιος Καλαμαράς εἶπε: «Συνιστῶμεν μετὰ ὄλην μας τὴν ψυχὴν εἰς ὄλους νὰ κάνουν τὰ σώματά των πηγὴ παρηρσίας ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ διαθέτοντάς τα διὰ τὸ καλὸ τῶν ἄλλων». Βεβαίως ἡ ἔπισημὸς αὐτὴ δὲν ἀποτελεῖ καὶ θέσιν τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ πολὺ νὰ ἐκφράξῃ τὴν γνώμην τῆς τότε Γεν. Συνόδου.

Τὸ πνεῦμα τῆς Ἐκκλησίας, τὸ ὅποιον δύναται νὰ προσδιορίσῃ καὶ τὴν στάσιν τῆς, εἶναι: «τὴν ἐπιθυμίαν ἔχων εἰς τὸ ἀναλῶσαι καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι» (Φιλ. 1, 23). Δηλαδή ὁ πιστὸς συνέχεται νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν Χριστόν, ἀφοῦ κοῦκ ἔχει ὡδε μένουσαν πίσιν, ἀλλὰ τὴν μέλουσαν ἐπιζητεῖ. (Ἐβρ. 13, 14). Ἡ παρούσα ζωὴ διὰ τὸν Χριστιανόν, ἀποτελεῖ τὸ χρονικὸν πλαίσιον ἐντὸς τοῦ ὁποίου πραγματοποιεῖ ἕνα βασικὸς σκοπὸν: τὴν μετάνοιόν του καὶ φυσικὰ τὴν τελειοποίησιν του. Ἡ παρούσα ζωὴ διὰ τὸν Χριστιανόν δὲν εἶναι αὐτοσκοπὸς καὶ οὔτε ἀγαθόν τι εἶναι, εἰμὴ μόνον εὐκαιρία καὶ δυνατὸς τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ ἔργου τῆς τελειοποιήσεως, διὰ τῆς θελήσεώς του καὶ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. Καὶ «μακάριοι οἱ νεκροὶ οἱ ἐν Κυρίῳ ἀποθνήσκοντες ἀπ' ἄρτι». (Ἀποκ. 14, 13).

Μᾶς εἶναι ἀδύνατον νὰ φαντασθῶμεν Χριστιανούς ἀποθνήσκοντας καὶ ἐπιθυμοῦντας νὰ παραμείνουν εἰς τὴν γῆν παντὶ τρόπῳ, ὅταν μάλιστα τὸ τέλος καθορίζῃ ὁ Θεός.

Δύο ἐτοιμοθάνατοι εἰς μίαν κλινικὴν ἐντὸς ἐνὸς δωματίου. Ὁ ἕνας 60 ἐτῶν καὶ ὁ ἄλλος τριάκοντα. Γνωστοὶ μεταξύ των καὶ Χριστιανοὶ μετὰ φόβον καὶ ἀγάπην Θεοῦ, ζήσαντες μετ' ἐπιμέλειαν, ἐξομολογήθησαν, μετέλαβον τῶν Ἀχρῶντων Μυστηρίων, ἤρεμοι καὶ μετὰ φόβον τοῦ ἀναλῶσαι καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι, ἀναμένοντες τὸν ἄγγελόν των νὰ τοὺς πάρῃ τὴν ψυχὴν.

Εἰσέρχεται ὁ συγγενὴς ἰατρός, δεξιότηχνης εἰς τὰς μεταμοσχεύσεις, παρόντων καὶ τῶν συγγενῶν των, ἀμφοτέρων χριστιανικῶν ἀρχῶν. Ὁ γέροντ οὐδεμίαν ἐλπίδα ἔχει ἐπιβιώσεως. Ὁ νέος καὶ αὐτὸς ἀποθνήσκει ἀπὸ ἀνίστητον νόσημα τῆς καρδίας, ἐνῶ εἶναι ἔγγαμος μετὰ δύο τέκνα. Δύναται ὁμως νὰ παρατείνῃ τὴν ζωὴν του 2 - 3 χρόνια, μεταμοσχευομένης τῆς καρδίας τοῦ γέροντος εἰς αὐτόν.

Ὁ ἰατρός θέτει ὁμῶς τὸ δίλημμα. Μετὰ μίαν ἐπέμβασιν παρατείνεται ἡ ζωὴ τοῦ νεωτέρου, ἄλλως θάνατος...

Τὸ ἐπισηδῖον ἠκούσαμεν μέχρι τοῦ σημείου αὐτοῦ. Τί ὀπῆντησαν οἱ συγγενεῖς καὶ οἱ ἀσθενεῖς δὲν γνωρίζομεν καὶ τί τελικῶς ἔγινεν. Ἐκαστὸς ἀναγνώστης θὰ δώσῃ ἀσφαλῶς τὴν λύσιν ποῦ θὰ ἀντικατοπτρίζῃ τὴν πνευματικὴν του κατάστασιν. Καὶ ἐδῶ ἀκριβῶς εὐρίσκειται τὸ πρόβλημα.

Ἰδοὺ διατί ἡ Ἐκκλησία οὔτε ἐνισχύει οὔτε ἀποδοκιμάζει τὴν χρῆσιν τῶν ἐσχάτων αὐτῶν μέσων, τῶν μεταμοσχεύσεων, διὰ τῶν ὁποίων ἐκβιάζεται ἡ βιολογικὴ ζωὴ εἰς παράτασιν. Δι' αὐτὸ καὶ φρονοῦμεν, ὅτι οὐδέποτε θὰ ἐκδηλωθῇ ἐπισημῶς, ὡς εὐρισκομένη μετὰ τῆς βιώσεως ἐνὸς ἐντόνου ἐχοταλογικῆς πόθου καὶ μιάς ποικιλίας ψυχοπνευματικῶν καταστάσεων, ποῦ ἀντιπροσωπεύουν τὰ τέκνα τῆς.

Ἐμπόδια εἰς τὴν ἐπισημὴν δὲν πρόκειται νὰ προβάλῃ, ἀλλ' οὔτε ποτὲ θὰ πανηγυρίσῃ διὰ τὰς δυνατότητας παρατάσεως τῆς ζωῆς. Χωρὶς νὰ ἀποδέχεται τὸ κλασσικόν: «ὄν οἱ θεοὶ φιλοῦσι θῆσκει νέος», κηρύσσει συνεχῶς: «Γρηγορεῖτε οὖν ὅτι οὐκ οἴδατε ποῖα ὄρα ὁ Κύριος ὑμῶν ἔρχεται». (Ματ. 24, 44).

ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ είναι μία σύγχρονος επιστήμη ό-
πως και η ψυχανάλυσις.
Τὰς χαρακτηρίζομεν ὡς
σύγχρονους, ὑπὸ τὴν ἔν-
νοιαν τῆς μεγάλης ἀνα-
πτύξεως τῶν καὶ τῆς ἀ-
σκουμένης ἡγεμονίας τῶν
εἰς τὸν σύγχρονον ἄν-
θρωπον. Αἱ διδυμοὶ αὐταὶ

ἀδελφαί, ἐγεννήθησαν ἀπὸ τὸ χάρις τῆς ἀθέου συν-
ειδήσεως. «Ἄδυσσος ἄδυσσον ἐπικαλεῖται». Ἄ-
φοῦ ὁ ἄνθρωπος ἔχασε τὴν ἐπαφήν του μὲ τὸν
Θεόν, περιήλθεν ἀμέσως εἰς χαρῶν κατάστασιν, μὴ
γνωρίζων «πόθεν ἔρχεται καὶ ποῦ ὑπάγει». Τὰ ἄ-
λογα πάθη, ὁ δαιμονισμός, τὸν ἄγουν καὶ τὸν φέ-
ρουν. Ἡ ψυχὴ πλέει σὲ ἔρεβος. Ἔτσι μεταβάλλε-
ται σὲ «σηπταίον ληστών» καὶ σὲ λαθύρινθον.
Ποῖος θὰ προσφέρει τὸν μίτον πρὸς ἐξοδον ἀπὸ
τὰ ἀγγῶν ἀδιέξοδα;

Ἔρχονται οὕτω «φιλανθρώπως» τινὲς ὁμοιο-
παθεῖς μὲν, ἱκανοὶ ὅμως νὰ διακρίνουν κάποια ἴχνη
ποῦ ἀφήνουν κατὰ τὴν πορείαν τῶν τὰ διάφορα
πάθη. Καὶ μετὰ τὰς παρατηρήσεις τῶν ὑποδεικ-
νύον τρόπους «θεραπείας», κατ' ἀναλογίαν μὲ τὴν
τοποθέτησιν τῶν ψυχολόγων καὶ ψυχιάτρων. Ἔ-
τσι προσφέρουν κάποια ἀνακούφισιν εἰς τοὺς ψυ-
χασθενεῖς, ἐνῶ αὐτοὶ πολλὰκις νοσοῦν βαρύτερα.

Ὁ τομεὺς τῆς ψυχολογίας προσεῖλκυσε τὸ ἐν-
διαφέρον καὶ Χριστιανῶν τινῶν ἐπιστημόνων, οἱ
ὅποιοι ἐπωφελοῦνται ποικίλως τῶν καρπῶν τῶν
χρονίων μόχθων τῶν ποικίλης τοποθετήσεως ψυ-
χολόγων. Οὕτως ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου
Θεσσαλονίκης, θεολόγος κ. Κορναράκης ἐσπούδα-
σε καὶ ψυχολογίαν καὶ προσφέρει τὰς θεολογικὰς
καὶ ψυχολογικὰς γνώσεις του, κατὰ τρόπον ὁ ὁ-
ποῖος γίνεται ἀποδεκτὸς ἀπὸ τὸν σύγχρονον ἄν-
θρωπον. Ὑστερα ἀπὸ ἄλλας ἐκδόσεις του, ἤδη
προσφέρει τὸ τελευταῖον βιβλίον του ὑπὸ τὸν ἄ-
νωτέρω τίτλον.

Πρόκειται περὶ μιᾶς σειρᾶς ραδιοφωνικῶν ὁμι-
λιῶν του, αἱ ὅποια μετεδόθησαν κατὰ τὸ διάστη-
μα 1973 - 75. Λόγω δὲ τῆς φύσεως τῶν, «δὲν ἀ-
ποτελοῦν μεθοδικὴ καὶ διεξοδικὴ ἀντιμετώπιση ἐ-
νὸς θέματος ἢ προβλήματος. Ὁ προορισμὸς τους
εἶναι μᾶλλον νὰ π ρ ο κ α λ ο ὦ ν, παρὰ νὰ προσ-
φέρουν ὠλοκληρωμένη ἔκθεσις ἢ κατατόπιση».

Ὁ σ. ἀναχωρεῖ ἀπὸ ὠρισμένας προϋποθέσεις εἰς
τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν θεμάτων του. Μία ἐξ αὐ-
τῶν βασικὴ εἶναι «ὅτι ἡ περιοχὴ τῶν κοινῶν ση-
μείων Ψυχολογίας καὶ Πνευματικῆς ζωῆς εἶναι κα-
τάσπαρτη ἀπὸ ὑπαρξιακὰς προκλήσεις. Ἄλλα οἱ
τέλειες λύσεις μόνο στὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ
περιέχονται».

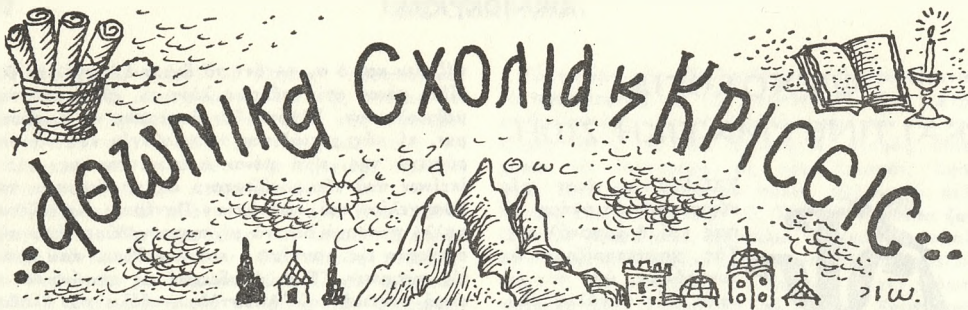
Δὲν θὰ εἶχαμε πολλὰς ἀντιρρήσεις, ὡς πρὸς τὸ
δυνατὸν καὶ θεμιτὸν τῆς χρήσεως κάποιων συμπε-
ρασμάτων τῶν διδύμων ἀδελφῶν, ὑπὸ τὸν ὄρον, ὅτι
δὲν θὰ ἀφιστάμεθα ἀπὸ τὴν ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι
Πατερικὴν πεῖραν. Διότι, φρονοῦμεν, — ὅπως ἐλ-

πίζομεν καὶ ὁ σ. — ὅτι τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον δὲν
δίδει μόνον «τὶς τέλειες λύσεις», ἀλλὰ καὶ τὴν
μεθοδολογίαν. Ὅποτε δὲν δυνάμεθα νὰ ἐνοήσω-
μεν, τί μᾶς χρειάζεται ἡ ψυχολογία καὶ τὰ πα-
ράγωγά της, εἰμὴ μόνον ἡ ἐτικέττα της, χάριν
ἐκείνων ποὺ «δαιμονίζονται» εἰς τὸ ἄκουσμα τοῦ
Εὐαγγελίου καὶ τῶν ἁγίων Πατέρων; Χρειάζεται
πολλὴ προσοχὴ διὰ νὰ μὴ παρασυρθῶμεν ἀπὸ τὴν
σύνθεσιν εἰς ταυτίσεις καὶ εὐρέθωμεν καὶ ἡμεῖς
εἰς σύγχυσιν. Ἔχει ἀποδειχθεῖ ὡς ἐπικίνδυνος ἡ
σοφὴ τακτικὴ τοῦ Ἀποστόλου, «δόλω γὰρ ἔλαβον
ὑμᾶς», (Β΄ Κορ. 12, 16) ἐνεργουμένη ἀπὸ ἀπεί-
ρους.

Θὰ ἐπεθύμουν τελικῶς νὰ παραπέμψω τὸν κα-
λὸν κ. Κορναράκη εἰς τὴν σελ. 45 τοῦ βιβλίου
«Ἀθωνικὸὶ Διάλογοι, ἡ θεολογία τῆς νοερᾶς
προσευχῆς», (Στ. Κεμεντζεζίδου, Καμβουῖαν 1,
Θεσσαλ.) ὅπου ἐκφράζονται οἱ κίνδυνοὶ καὶ αἱ ἀν-
τιφάσεις ποῦ ἀκολουθοῦν εἰς τοὺς Χριστιανοὺς
ψυχολόγους. Παρὰ ταῦτα εὐχόμεθα νὰ προκύψῃ ὠ-
φέλεια ἀπὸ τὸ συνθετικὸν αὐτὸ βιβλίον, καὶ νὰ ἀ-
ποδειχθῶν ὄχι τελείως δικαιολογημένοι αἱ ἐπιφυ-
λάξεις μας.

Διότι ἡ προσαγωγή μιᾶς αὐτονόμου ἐπιστή-
μης, ὅπως εἶναι ἡ ψυχολογία, εἰς τὸν πνευματι-
κὸν χῶρον τῆς Ἐκκλησίας, νομιζόμεν, ὅτι δημι-
ουργεῖ ἐρωτήματα καὶ ἐμμέσως ἐλέγχει τὰ μέσα
καὶ τὰς μεθόδους τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἀνεπαρκεῖς.
Τὰ ἄγχη καὶ αἱ ψυχασθένειαι, κατὰ τὸ πλείστον,
δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπὸ ἐνεργείας «κωφῶν καὶ
ἀλάλων» πονηρῶν πνευμάτων, τὰ ὅποια «πλανοῦν
τὴν οἰκουμένην».

“ ΤΟ ΑΒΑΤΟΝ ”

ΕΝ ΓΝΩΡΙΖΟΜΕΝ πώς εγεννήθη εις τὸν νοῦν τοῦ βουλευτοῦ κ. Κοντισχέρα ἡ ἰδέα ἀνακινήσεως τοῦ «ἀβάτου» τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Οὐτε ποῖαν τύχην θὰ ἔχη ἢ ἐπερωτήσις του εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων.

Ἀλλὰ ἔχομεν τὴν ἐλπίδα, διὰ ἃ φοῦ ὑπάρχουν εἰς τὴν Βουλὴν σώφρονες βουλευφόροι ἄνδρες, γνωρίζοντες τί σημαίνει τὸ «ἀβάτο» διὰ μονόφυλα μοναστικά κέντρα, θὰ ἀπορρίψουν μὲ συγκρατάσασιν τὴν πρότασιν τοῦ ποιητοῦ - βουλευτοῦ.

Ἐκ τοῦ λόγου αὐτοῦ τὸ Ἁγίον Ὅρος δὲν ἀνηουχῆ διὰ τὸ ἀναποσπάσιως συνδεόμενον μὲ τὴν ὑπαρξίν του «ἀβάτου». Ἀφήνομεν τὴν συνταγματικὴν κατοχύρωσιν τοῦ «ἀβάτου», διὰ τοῦ 186 άρθρου τοῦ Κατ. Χάρτου τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ὡς καὶ τὸ δημοκρατικὸν δικαίωμα μιᾶς τάξεως Ἐκκλησιαστικῆς νὰ ρυθμίξῃ τὸν τρόπον ζωῆς της μέσα εἰς τὰ πλαίσια τῆς συνταγματικῆς ἐλευθερίας. Εἶναι ἴσοι αἱ συναρτήσεις, πὺθ θὰ προσέκυπταν ἀπὸ μίαν ἀπίθανον κατάρχησιν τοῦ «ἀβάτου», ὥστε οὐδέποτε ἢ Πολιτεία θὰ ἔστειρε νὰ δωροφορηθῆ καὶ μὲ τὴν πολυτέλειαν μιᾶς ἐπὶ πλέον περιπετειᾶς διεθνοῦς κλίμακος.

Ἀρκεῖ νὰ ἐνθυμηθοῦν οἱ βουλευφόροι Πατέρες τοῦ Ἔθνους καὶ ἰδιαίτατα ἡ σεβαστὴ Κυβέρνησις, — εἰς τὴν μειριοπάθειαν τῆς ὁποίας δυνάμεθα νὰ ἐλπίζωμεν — τί συνέβη, ὅχι μὲ θέμα τῆς σοβαρότητος τοῦ «ἀβάτου», ἀλλὰ μὲ μικρὰν παρέκκλισιν ἐκ τοῦ Κατ. Χάρτου τοῦ Ἁγίου

ἴου Ὁρους, κατὰ τὴν ἐπαιτείαν, ὑπὸ τῆς Πολιτείας, διὰ νὰ ἀνυληφθοῦν πόσον ἀστοχος εἶναι ἡ ἀμφισβήτησις μιᾶς ζωτικῆς προϋποθέσεως διὰ τὴν ὑπαρξίν τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Ὡς δ' ἱερὸς Παρθενῶν, ἔχει προσιάτας ὄχι μόνον οὐρανίους, ἀλλὰ καὶ ἐπιγείους πολλοὺς καὶ μεγάλους. Ἐπομένως ἄς δώσουν τὴν μάχην τοῦ κακεκτύπου φεμινισμοῦ πρὸς ἐξίσωσιν τῶν φύλων ἐπὶ ἄλλον ἐδάφους. Λίσι εἰς αὐτὸ θὰ τὴν χάσουν μετὰ τῆς τιμῆς, ὅποιοι καὶ ἂν εἶναι.

Εἶναι μόνον λυπηρὸν νὰ ἀσχολεῖται ἀρνητικῶς ἢ Πολιτεία μὲ θέματα, σχετιζόμενα μὲ τὴν ἐλληνοχριστιανικὴν παράδοσιν τοῦ Ἔθνους, καθ' ὃν χρόνον τὰ πάντα γύρω του οεῖονται ἀπειλητικῶς καὶ κινδυνεύει νὰ ἀποχριστιανοσθῆ τελείως.

Ἀντιγράφωμεν ἀπὸ μίαν διάλεξιν τοῦ διασημοῦ βυζαντινολόγου Fr. Dölger, ἡμῖς ἐγένετο ἐν Θεσσαλονίκῃ τὸ 1956, διὰ πρόχειρον σύγκρισιν οκέρως καὶ ἤθους μεταξὺ ἐνὸς ρωμαιοκαθολικοῦ Ἐπιστήμονος καὶ ἐνὸς — ὑποτίθεται — Ὁρθοδόξου βουλευτοῦ καὶ τῶν οὐν αὐτῶ: «Ἐξόχου ἐνδιαφέροντος εἶναι τὰ προνόμια, τὰ ὁποῖα ἐχορηγήθησαν ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων εἰς τὰς διαφόρους Μονὰς, τὰ χρυσόβουλλα προστάγματα... οἱ Ὀθωμανοὶ σουλτᾶνοι ἐφείσθησαν, ἐν γένει, τῶν Μονῶν τοῦ Ἁθῶ, φοβούμενοι προφανῶς τὴν δύναμιν τῆς προσευχῆς τῶν ἀσκητῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Ἀλλὰ καὶ οἱ Μοναχοὶ διετήρησαν ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ τὰ ἔγγραφα ταῦτα... ». Καὶ συνεχίζει.

«Τὸν τελευταῖον καιρὸν ἤκουσα κατ' ἐπανάληφιν περὶ σχεδίων, νὰ ἀνοιχθοῦν αἱ πύλαι τοῦ Ἁγίου Ὁρους εἰς τὸ πολὺ κοινόν, νὰ μετατραπῆ μάλιστα τοῦτο εἰς κέντρον τουρισμοῦ. Ἐπιτρέψατέ μου παρακαλῶ νὰ πιστεύω, ὅτι καὶ σεις εἶσθε πεπεισμένοι, ὅπως καὶ ἐγώ, ὅτι τοῦτο οὐδέποτε πρόκειται νὰ συμβῆ, ἐφ' ὅσον διεξάγουν

εὐλαβῆ πνεύματα ἐπὶ τοῦ Ὁρους αὐτοῦ ἐμπιστευτικὰς συνομιλίας μετὰ τοῦ Κυρίου». (Πανηγυρικός Τόμος, Ἀγ. Γρηγορίου τοῦ Παλαμῶ, Θεσσαλ. 1960).

Δοιοὶν οἱ ἐκθέτοντες τὴν σοβαρότητα των μὲ τοιαύτας πρωτοβουλίας, ἄς προσέξουν μήπως καὶ «εἰς κέντρα λακίζον». Καὶ ὁ Κύριος εἶπεν, ὅτι αὐτὸ εἶναι «δεινόν». Ἄλλωστε διὰ ποῖον οὐσιαστικὸν λόγον ἐγείρεται θέμα «ἀδάτου»; Ὁ,τι σιγρεῖται τὸ ἕτερον φύλον, ἀπὸ τὴν μὴ ἄμεσον ἐπαφὴν του μὲ τὸ Ἅγιον Ὁρος, τὸ εὐρίσκει καὶ ἔξω αὐτοῦ. Ἄγιογραφίας, τοιχογραφίας, Κώδικας χειρογράφων, ἀρχιτεκτονικὴν Μονῶν, διακόσμησιν, Ἄγια Δείγματα, τὰ πάντα, ὡς καὶ δυνατότητας μονασμοῦ.

ΚΥΠΡΙΑΚΑ

ΞΑΚΟΛΟΥΘΕΙ ἡ «θλίψις» τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, χωρὶς πολλὰς ἐλπίδας διὰ τὴν πολιτικὴν ρύθμισιν τοῦ προβλήματός του. Συμπάσχουμεν μὲ τοὺς ἐν Χριστῷ ἀδελφοὺς καὶ προσευχόμεθα ἐπιτενῶς ὑπὲρ ἀποκαταστάσεώς των καὶ διὰ τὰ τοὺς δίδει ὁ Κύριος ὑπομονήν.

Τραγικὴν καὶ δραματικὴν χαρακτηρίζουν συνήθως τὴν Κυπριακὴν ὑπόθεσιν, οἱ ἀσχολούμενοι μὲ τὴν κατάστασιν τῆς ἑλληνικῆς μεγαλονήσου. Πράγματι. Ἐὰν περιορίσωμεν τὰς παρατηρήσεις μας εἰς τὴν ἐξωτερικὴν μορφήν, μὲ τὴν προσφυγίαν, τὴν κατοχήν ὑπὸ τούρκων τοῦ 40%, μὲ τὰς στερήσεις καὶ ὅλας τὰς συνεπειὰς μετὰ τὴν εἰσβολήν, οἱ χαρακτηρισμοὶ ἀποδίδουν τὴν πραγματικότητα.

Ὡς Ὁρθόδοξοι ὅμως Χριστιανοὶ δὲν κρίνομεν μόνον «κατ' ὄψιν. Βλέπομεν καὶ κατὰ πίστιν, πνευματικῶς. Τραγωδία κυρίως εἰς τὸν Χριστιανισμὸν εἶναι ἡ ἁμαρτία. Καὶ ἁμαρτία σημαίνει χωρισμὸν ἀπὸ τὸν Θεόν. Μεγαλυτέρα δὲ τραγωδία ἀπὸ τὸν χωρισμὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν Θεόν δὲν ὑπάρχει. Ὅλα τὰ ἀνθρώπινα διορθῶνται, ὅλα αἱ θλίψεις καὶ τὰ δεινὰ θε-

ραπεύονται. Μόνον ὁ χωρισμὸς τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὸ φῶς τῆς εἶναι ἀφόρητος, διότι εἶναι ἡ μεγαλυτέρα δυστυχία ποῦ παραινεῖται εἰς τὴν αἰωνιότητα. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ Ἐκκλησία, ἐνῶ εὐχεται νὰ χαρίζῃ ὁ Θεὸς ἐλευθερίαν, παραλλήλως συνιστᾷ ὑπομονὴν εἰς τὴν δουλείαν καὶ αἰχμαλωσίαν, ὑπὸ τὰς ὁποίας δύνανται τὶς νὰ εὐρίσκειται μετὰ τοῦ Θεοῦ.

Ὅλοι οἱ Προφῆται, οἱ Ἀπόστολοι, οἱ ἅγιοι Πατέρες, αὐτὸς ὁ Κύριος μᾶς ἐδίδαξαν, ὅτι αἱ ἁμαρτίαι τοῦ λαοῦ προκαλοῦν τὰς αἰχμαλωσίας καὶ τὰ ἔξωθεν δεινὰ, διὰ παιδαγωγίαν καὶ μετάνοιαν. «Ἄμαρτίαι ἔθνη ἐλατιωνοῦσι». Καὶ αὐτὸς εἶναι νόμος πνευματικὸς, τοῦ ὁποῦ ἡ λειτουργία δὲν πρέπει νὰ διαφεύγῃ τῆς προσοχῆς τοῦ πιστοῦ, ἐὰν δὲν ἐπιθυμῇ νὰ μεταφέρεται εἰς τὸν ἄνωρον τῆς ἀπιστίας διὰ τὴν πρόνοιαν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ πρὸς τὰ τέκνα του, χάριν τῆς σωτηρίας των. Ἡ Γραφή εἶναι πλήρης διδασκῶν ὡς πρὸς τὰς σχέσεις Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων. Ὑιέ μου, μὴ ὀλιγώρει παιδείας Κυρίου, μηδὲ ἐκλύου ὑπ' αὐτοῦ ἐλεγχόμενος. Ὅν γὰρ ἀγαπᾷ Κύριος παιδεύει, μαισιγοὶ δὲ πάντα νιὸν ὃν παραδέχεται. Εἰ παιδεῖαν ὑπομένετε, ὡς νιόις ὑμῖν προσφέρεται ὁ Θεός· τίς γὰρ ἐστὶν νιὸς ὃν οὐ παιδεύει πατήρ; Εἰ χωρὶς ἐστε παιδείας, ἧς μέτοχοι γεγόναι πάντες, ἄρα νόθοι ἐστε καὶ οὐχ υἱοί». (Ἐβρ. 12, 5 - 8).

Ὁ συγγραφεὺς τῶν «Μακκαβαίων», ἀφηγούμενος τὴν ὑπὸ τοῦ Ἀντιόχου αἰχμαλωσίαν τῶν Ἰουδαίων, λέγει «παρακαλῶ οὖν τοὺς ἐντυγχάνοντας τῆδε τῆ βίβλῳ, μὴ συστέλλεσθαι διὰ τὰς συμφοράς, λογίζεσθαι δὲ τὰς τιμωρίας μὴ πρὸς ὄλεθρον, ἀλλὰ πρὸς παιδείαν τοῦ γένους ἡμῶν εἶναι». (Μακ. 6, 6).

«Ἡμεῖς γὰρ διὰ τὰς ἐαυτῶν ἁμαρτίας πάσχομεν. Εἰ δὲ χάριν ἐπιπλήξεως καὶ παιδείας ὁ ζῶν Κύριος ἡμῶν θραχέως ἐπώρογοιται, καὶ πάλιν καταλλαγῆσεται τοῖς ἐαυτοῦ δούλοις. Σὺ δὲ ὦ ἀνόσιε καὶ πάντων ἀνθρώπων μαρτώταε, (πρὸς τὸν βασιλέα Ἀντιόχον) μὴ μάτην μετεωρίζου φροντισόμενος ἀδήλοισ ἐλπίσι, ἐπὶ τοὺς δούλους αὐτοῦ ἐπαιρόμενος χεῖρα. Οὐπω γὰρ τὴν τοῦ Παντοκράτορος ἐπόπιον Θεοῦ κροῖον ἐκπέφευγας...». (Μακ. 7,8).

“Ας μᾶς ἐπιτρέψουν, οἱ ἀδελφοὶ ἐν Χριστῷ Κύπριοι, νὰ τοὺς ὑπενθυμίσωμεν, διὴ ἡ «ἰστορία» ἐπαναλαμβάνεται. Ὁ Κύριος μᾶς ἐλέγχει, πού ἐνῶ «τὸ πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ οἶδαμεν διακρίνειν», τὰ δὲ «σημεῖα τῶν καιρῶν» πῶς δὲν δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν; Καὶ πρέπει νὰ ἔχωμεν συνειδηθῆναι τῆς πραγματικότητός μας. «Πολλὰ γὰρ παίνομεν πάντες». Τριάντοια ἔτη πρὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὁ θεολογικώτατος ἐκεῖνος Μοναχὸς Ἰωσήφ ὁ Βρονένιος, συνεχῶς ἐκήρυττε μετάνοιαν καὶ προέλεγεν, διὴ ἡ Πόλις θὰ αἰχμαλωτισθῇ διὰ τὰς ἀμαρτίας κλήρου καὶ λαοῦ. Ταῦτα λέγοντες δὲν θεωροῦμεν τοὺς Κυπρίους «ἀμαρτωλοτέρους» ἡμῶν. Καὶ ἡμεῖς ἐὰν δὲν μετανοήσωμεν αὐτὰ καὶ χεῖρονα θὰ πάθωμεν. Καὶ ὅσοι διαθέτουν «ὄρασι» βλέπουν τὸ «ὄραρον» ἐρχόμενον. “Ἐνα σώζει Κυπρίους καὶ “Ἑλληνας «μητροπολιτικούς»: ἡ Μετάνοια. Χωρὶς αὐτὴν δὲν θὰ ὑπάρξῃ «παῦλα κακῶν».

Λοιπόν, χωρὶς νὰ σταματήσουν αἱ διπλωματικαὶ διαβουλεύσεις καὶ ἡ λοιπὴ ἐθνικὴ προσπάθεια, νὰ προσφύγουν, οἱ ἀδελφοὶ Κύπριοι, εἰς τὸν Παντοδύναμον Θεὸν ἐν μετάνοιᾳ καὶ ἰκεσίᾳ, ἀρχῆς γινόμενης ἀπὸ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν ἡγεσίαν. Εἶναι ἀπαραίτητον ὅπως τὸ ταχύτερον ἀρθῇ τὸ σχίσμα, ἡ μερίστι αὐτῆ ἀμαρτία πού, ὄν ταις ἄλλαις, ἀποτελεῖ τὴν γενεσιουργὸν αἰτίαν τῆς θείας ὀργῆς. Ὁ Μακαριώτατος, ἄς ἀναγνωρίσῃ, ἐπὶ τέλος, διὴ ἡ ἀνθρωπίνῃ δεξιότητι ἀπέβη ἀνωφελῆς καὶ μόνον διὰ τῆς καταφυγῆς εἰς τὸν Θεὸν θὰ σταματήσῃ ἡ δυστυχία τοῦ λαοῦ.

Πάλιν ἀπὸ τοὺς Μακκαβαίους, μὲ τὴν παράλληλον τύχην, θὰ φέρωμεν τὰς ἀποδείξεις. «Αὐτὸς δὲ πρῶτος ὁ Μακκαβαῖος ἀναλαβὼν τὰ ὄπλα — ἀφοῦ προηγουμένως εἶχαν κλαύσει ἐν μετάνοιᾳ — προειρέργατο τοὺς ἄλλους, ἅμα αὐτῶ διακινδυνεύοντας ἐπιβοηθεῖν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν ὁμοῦ δὲ καὶ προθύμως ἐξώρμησαν. Αὐτόθι δὲ καὶ πρὸς τοῖς Ἱεροσολύμοις ὄντων, ἐφάνη προηγούμενος αὐτῶν ἐπιτιπος ἐν λευκῇ αἰσθητῇ, πανοπλίαν χρυσοῦν κραδαίνων ὁμοῦ δὲ πάντες ἐδλογήσαντες τὸν Θεόν, καὶ ἐπυροπόθησαν ταῖς ψυχαῖς, οὐ μόνον ἀνθρώπους ἀλλὰ καὶ θήρας τοὺς ἀγριωτά-

τους, καὶ οἰδηρὰ τεῖχη ιερῶσκειν ὄντες ἔτοιμοι, προσῆγον ἐν διασκευῇ τὸν ἀπ’ οὐρανοῦ σύμμαχον ἔχοντες, ἐλεῆσαντος αὐτοὺς τοῦ Κυρίου...». (Μακ. 11,11). Καὶ ἀλλαχοῦ, ὅταν πάλιν οἱ Ἰουδαῖοι ἔκινῃνε νὰ ἐξολοθρευθοῦν ἀπὸ τὸν βασιλεῆα τῶν Ἀσσυρίων, ὄστερα ἀπὸ θρηνηδὴν προσευχῆν, «ὁ μεγαλόδοξος παντοκράτωρ καὶ ἀληθινὸς Θεὸς, ἐπιφάνας τὸ ἄγιον αὐτοῦ πρόσωπον, ἠνέφξε τὰς οὐρανόους πύλας, ἐξ ὧν δεδοξαμένοι δύο φοβεροειδεῖς ἄγγελοι κατέβησαν φανεροὶ πᾶσι πλὴν τοῖς Ἰουδαίοις καὶ ἀντίστησαν καὶ τὴν δύναμιν τῶν ὑπεναντίων ἐπλήρωσαν ταραχῆς καὶ δειλίας καὶ ἀκινήτοις ἔδθησαν πέδαις...». (Μακ. 6,6).

Τί ἄλλο νὰ εἴπωμεν; «Ὅσα γὰρ προεγράφη, εἰς τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν προεγράφη». (Ρωμ. 15,4).

ΘΕΟΛΟΓΙΚΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΣΤΕΡΑ ἀπὸ τὴν ἀποδημίαν πρὸς Κύριον τοῦ Πατριάρχου Ἀθηνᾶγορου, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ διαδόχου του Δημητρίου, ἐπανεῦρε τὸν ὀρθόδοξον ρυθμόν του. Αὐτὸ διεκη-

ρύτταμε πάντοτε, παρ’ ὅτι οἱ «ζητοῦντες ἀφορμὴν» («ζηλωταὶ») διέστρεφον τὴν σημασίαν τῶν λόγων τοῦ Πατριάρχου Δημητρίου. Εἰς δηλώσεις του, π.χ. ἐπανελάμβανεν ὅτι ἀκολουθεῖ τὴν ἐκκλησιαστικὴν πορείαν τοῦ προκατόχου του. Ἀλλ’ ἔβλεπε κανεὶς παραλλήλως μὲ πόσῃ συμφροσύνῃ συμπεριεφερέτο ἐναντι τῶν ἀπεσταλμένων τοῦ πάπα. Ἐλεγεν, διὴ ὁ πάπας εἶναι ὁ πρῶτος ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ καὶ δὲν ἀντελαμβάνοντο οἱ ἐξ ἀφελείας δι-αμαρτυρόμενοι «ζηλωταὶ», ὅτι τοῦ ἀπέδιδε τὴν ἀναγνωρίζομένην ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα θέσιν: «πρῶτος μεταξὺ Ἰσων».

Μνημεῖον Ὁρθοδόξου παρηγοίας θὰ μείνουν οἱ λόγοι τοῦ Πατριάρχου κατὰ τὸ Πάσχα τοῦ 1974 πρὸς τὸν καρδινάλιον Βίλλεμπραντς: «Ἴνα δὲ ὦμεν σαφεῖς, εἰλικρινεῖς καὶ ἐπιτιμοὶ πρὸς ἑαυτοὺς καὶ

ἀλλήλους, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν κόσμον ἅπαντα, ὀφείλομεν ἵνα ἐπαναλάβωμεν καὶ τὸ νόσωμεν, ὅτι οὐδεὶς ἐν τῇ χριστιανουσίῃ ἐπίσκοπος κέκηται προνόμιον θεῖον ἢ ἀνθρώπινον παγκοσμιότητος ἐπὶ τῆς μιᾶς, ἁγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἀλλ' ὅτι πάντες ἡμεῖς, εἴτε ἐν Ρώμῃ, εἴτε ἐν τῇ Πόλει ταύτῃ, εἴτε ἐν οἰαδήποτε πόλει, ἀπὸ οἰασδήποτε ἐκκλησιαστικῶς ἱεραρχικῆς ἢ πολιτικῆς τοποθετήσεως, ἐσμέν ἅπλως καὶ μόνον συνεπίσκοποι ὑπὸ τὸν μόνον ἄκρον ἀρχιερέα, τὴν Κεφαλὴν τῆς Ἐκκλησίας, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, πάντοτε ἐν τῇ ἀνεκاذρῆ ἐκκλησιαστικῶς παραδεδεγμένη ἱεραρχικῇ τάξει...».

Καὶ ὕστερα ἀπὸ αὐτὴν τὴν ψυχρολουσίαν, διεδέχθη τὸν καρδινάλιον νέος καταιωνισμὸς ἀπὸ τὴν ἀρμοδίαν Ἐπιτροπὴν, ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην Σάρδεων Μάξιμον. Ἐπηκολούθησε ἡ σύνταξις σπουδαιοτάτης θεολογικῶς Ἐκθέσεως καὶ ἔκτοτε τὰ πράγματα βαίνουν ὀμαλῶς, διὰ τὴν φθάσωμεν ἤδη εἰς τὸ προσιτάδιον τῆς ἐνάρξεως θεολογικοῦ διαλόγου. (Σχολιασμὸς τῆς ἐν λόγῳ Ἐκθέσεως εὐρίσκεται εἰς τὸ ἀριθ. 23 τεύχος τῶν Α.Δ.).

Ἦδη ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, ἐδήλωσε σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ τὰ ἀκόλουθα εἰς τὸν καρδινάλιον Οὐρσι τὴν 15.12.75, τὰ ὁποῖα εἶναι φωναὶ κορυφαίας τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ ἃς μαινῶνται οἱ δυστυχεῖς σχισματικοί, πὺλ ζητοῦν σιγήματα τῆς ἀπωλείας τῶν.

«Καὶ ἰδοὺ ὅτι εὐρισκόμεθα εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν, ὅπως κοινοποιήσωμεν τῇ ἀδελφῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ρώμης καὶ τῷ σεβασμίῳ Προκαθημένῳ αὐτῆς, ὅτι αἱ Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίουὶ ἠχθησαν εἰς τὴν ἀπὸ κοινῶν ἀπόφασιν, ἵνα συστηθῶσιν Ἐιδικὴν ἐκ Θεολόγων Τεχνικὴν Διορθόδοξον Ἐπιτροπὴν ἥτις καὶ θὰ ἐπωμισθῇ τὴν εὐθύνην τῆς μελέτης καὶ προπαρασκευῆς πάντων τῶν ἐπὶ μέρους τοῦ μετὰ τῆς Ρώμης Θεολογικοῦ Διαλόγου, εἰς κλίμακα πανορθόδοξον.

Τί ἐστί ἐν τοῖς ἐφ' ἐξῆς τοῦ Θεολογικοῦ τούτου Διαλόγου; Τοῦτο κεῖται ἐν ταῖς Χερσὶ τοῦ Θεοῦ. Πάντως ἡ καλὴ διάθεσις, ἡ συστηματικὴ θεολογικὴ ἔρευνα καὶ μελέτη, ἡ ἐν ἀγάπῃ, εἰλικρινεῖα καὶ

ἀντικειμενικότητι ἀντιμετώπισις τῶν θεμάτων δὲν θὰ λείψωσιν ἀσφαλῶς ἐκ τούτου δι' ἀμφοτέρας τὰς πλευρὰς.

Γνωρίζομεν ὅτι ἡ ἄρσις τῶν ἀναθεμάτων δὲν ἐσὶ ἡμῶν καὶ τὴν ἄρσιν τῶν διαφορῶν ἢ τοῦ σχίσματος ἐκ τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας.

Παραμένονοι αἱ περὶ τὸ δόγμα, τὴν διδασκαλίαν, τὴν κανονικὴν τάξιν καὶ τὴν θεῖαν λατρείαν διαφοραί.

Παραμένονοι τὰ ἐπιπροσθεοῦντα τῇ ἐνώσει ἱστορικῶς κανονικὰ ἐμπόδια.

Υφίστανται αἱ ἐκκλησιολογικαὶ παραλλαγαὶ ἐκατέρωθεν.

Μένει δὲ ἀπραγματοποίητος ἡ μυστηριακὴ μεταξὺ ἄλλων κοινωρία, ἥτις καὶ μέλλει νὰ ἐπιστεφῇ τὴν τελικὴν ἔνωσιν. Ὁ Θεολογικὸς ὁδὸν Διάλογος δέον ὅπως καλύψῃ πάντας τοὺς τομεῖς τούτου».

Οὐδὲν ἕτερον σχόλιον. μ.α.

→ ἀπὸ τὴν σελ. 10

ρηγίση εἰς τὰ ἄπειρα πλάτη τοῦ θείου κόσμου.

Ἄν καὶ θὰ ἐπανεέλθωμεν εἰς τὸ πρόβλημα τῆς ὀργῆς, πρὸς ἄρσιν παρανοήσεων, σημειώνομεν, ὅτι καὶ ἡ ὀργὴ ὑπὲρ τοῦ καλοῦ δὲν πρέπει νὰ ἐνεργῆται ἀπὸ οἰονδήποτε ἀδιακρίτως. Διότι δὲν ἀρκεῖ νὰ εἶναι ὁ στόχος καλός, ἀλλὰ χρειάζεται καὶ ἡ καταλληλότης τῆς ψυχῆς. Ἐάν ἡ ψυχὴ εἶναι ἐμπαθῆς, καὶ ἡ ὀργὴ ὑπὲρ τοῦ καλοῦ θὰ μεταβληθῇ εἰς ἐμπαθῆ. Ὅποτε ἡ μὲν πρόθεσις εἶναι καλὴ, τὰ δὲ πάθη συμπλεκόμενα μὲ αὐτὴν ἀχρειώνουν καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ καλόν. Καὶ τότε προκύπτει ζημία εἰς τὸν ἐνεργήσαντα ἐν ὀργῇ ὑπὲρ τοῦ καλοῦ καὶ πρὸς τοὺς ἕξω προεκάλεσε ταραχὴν. Καὶ αὐτὰς τὰς πρωτοβουλίαις δὲν εὐνοοῦν οἱ ἅγιοι Πατέρες. Γι' αὐτό, πρὶν κανεὶς ἀφήσῃ τὸν ἑαυτὸν του νὰ ὀργισθῇ ὑπὲρ τοῦ δικαίου, πρέπει νὰ ἐξετάσῃ ἐάν ἡ πρόθεσις του εἶναι καθαρὰ. Καὶ καθαρὰ εἶναι τότε, ὅταν ἔχη τὴν δύναμιν νὰ διαχωρίσῃ τὴν ἀδικίαν ἀπὸ τὸν ἀδικοῦντα. Καὶ τὴν μὲν ἀδικίαν νὰ πλήξῃ ἀπροσώπως, τὸ δὲ πρόσωπον τοῦ ἀδικοῦντος νὰ περιβάλῃ μὲ συμπάθειαν, ὥστε νὰ τὸ ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὸ κρίμα τῆς ἀδικίας. Ἡ καθ' ἡμέραν πείρα μᾶς πείθει, ὅτι εἶναι πάντες οἱ ἔχοντες τὴν δύναμιν νὰ κάμνουν αὐτὴν τὴν διάκρισιν καὶ νὰ τὴν πραγματοποιοῦν.

ΑΠΛΗ ΥΠΟΜΝΗΣΙΣ

ΕΝΗ, και ὑπερφυῆς εἶναι ἢ σύνθεσις τῆς Ἐκκλησίας, ὡς θε-ανθρωπίνης κοινωνίας, καθ' ἣν τὰ μέλη εἴμεθα ἠνωμένα ἐν ἠληθείᾳ καὶ ἀγάπῃ ἴσους, ὥστε νὰ «κατανοῶμεν ἀλλήλους εἰς παροξυσμὸν ἀγά-

πης» (Ἐβρ. 1, 24).

Ἄλλὰ εἶναι ἐνδεχόμενον, «ὡς τὸν κόσμον οἰκοῦντες καὶ ὑπὸ τοῦ διαβόλου πλανώμενοι» νὰ σφάλωμεν, ὅσοι, «μὴ κληθέντες ὑπὸ τοῦ Θεοῦ» (Ἐβρ. 5, 4), διδάσκοντες τὸν λαόν. Τότε ὀφείλουν πάντες νὰ ἐπισύρουν τὴν προσοχὴν τοῦ παρεκκλινατος με ἀγάπην, ὅπως προβῆ εἰς διόρθωσιν τοῦ λάθους, ποὺ λυμαίνεται τὴν ἀλήθειαν τῆς Ἐκκλησίας.

Αὐτὸ ἀκριβῶς ἐγινεν εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ σεβασιοῦ καθηγητοῦ κ. Τρεμπέλα ἐκ μέρους τῶν Μοναχῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Ἄλλ' ἀπὶ νὰ γίνῃ διόρθωσις με μίαν σελίδα καὶ νὰ χαρῶμεν, διὰ τὴν ἐτοιμότητα τῶν ἁγίων μελῶν τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως ὀμολογοῦν δημοσίᾳ τὰ κοινοποιηθέντα θεολογικὰ λάθη, τὸ ἀπλοῦν ζήτημα κατήντησε μυθιστόρημα, ταλαιπωροῦν ἐπὶ μῆνας τὰς συνειδήσεις τῶν πιστῶν, ποὺ ἔχουν ἀνάγκην εἰρήνης, περισυλλογῆς, μετаноίας καὶ ἀγάπης.

Τὸ χειρότερον ὅμως εἶναι, ὅτι τὸ κακὸν ἐπεξετάθη πέραν τοῦ ἐνὸς προσώπου. Ἀνემίχθησαν ὄργανα δημοσιογραφικά, τὰ ὁποῖα διέστρεψαν ἔτσι τὰ πράγματα, ὥστε ὁ ἀναγνώστης τῶν νὰ μορφῶν μονομερῆ καὶ λανθασμένην ἰδέαν, ὡς πρὸς τὸ ὅλον θέμα. Καὶ θανατᾶζει κανεὶς καὶ ἐκκλησιάζεται, ποὺ με ἴσους ἐνκολίαν θυσιάζεται ἢ ἀλήθεια τῆς Ἐκκλησίας, διὰ νὰ πληρηθῶν ἀνθρώπινοι σκοποὶ ἢ, τὸ ὀλιγώτερον, πάθη.

Ἡ λέξις «κατεστημένον», ἐγινε πολὺ τοῦ συρμοῦ, σημαίνουσα περίπου παραμονίμους θεσμικὰς καταστάσεις. Ἄλλὰ «κατεστημένον» εἶναι καὶ ἕκαστος ἡμῶν, τὸ ὁποῖον παρατείνουμεν διὰ τῆς ζωῆς μας, τὸ ἔχομεν ἐν ὑπολήψει καὶ τὸ προστατεύο-

μεν δόακις ἔξωθεν προσβληθῆ. Μὲ ἄλλους λόγους σεμνυνόμεθα διὰ τὸν ἑαυτὸν μας καὶ τὰς ἀρετίας μας. Ἐρχονται ὅμως σιγμαί, ποὺ τίθεται τὸ ἀντικείμενον τῆς ὑπολήψεώς μας εἰς κρίσιν, ὅπως συμβαίνει με τὴν «λυδίαν λίθον», ἢ με τὸ ὕγρον ποὺ ρίπτει ὁ χημικός. Καὶ τότε πηγαίνει περίπατον τὸ «κατεστημένον» μας, (ὀρθοδοξία, ὀρθοπραξία κλπ.) ἀλλὰ «διὰ τὸ τῆς καρδίας σκληρὸν» δὲν ἀντιλαμβανόμεθα. Ἄλλὰ οἱ θεαταί, ὅσοι δὲν ἐθελουφλοῦν τὸ βλέπουν. Καὶ ἐνθυμοῦνται τό: «Ματαιότης, ματαιοτήτων, τὰ πάντα ματαιότης». Πόσον ὠφέλιμον εἶναι νὰ ἐνθυμούμεθα τὸ Ἀποστολικόν: (Α' Κορ. γ', 12 - 15).

→ ἀπὸ σελ. 13

αἰρετικῆ, ἰδεαλιστικῆ ἢ ὕλιστικῆ Δύσει, ἀποκοπῆ καὶ ξερορίζωμα ἀπὸ τὴς ζωηφόρου ἐλληνορθόδοξου πηγῆς μας, αὐτὴς ποὺ ἔθρεψαν τὸν λαὸ μας σὴν Τουρκοκρατία, ἐδημιούργησαν τὸ Εἰκοσιένα καὶ ἀνέδειξαν ἐλληνορθόδοξους αγωνιστὰς σὰν τὸν ἅγιο Κοσμᾶ τὸν Αἰτωλὸ, τὸν Μακρυγιάννη, τὸν Παῦλο Μελά καὶ ἄλλους ἀργότερα.

Σὴν ἀδοτηρὰ κριτικῆ ποὺ κάνομεν ὀρθῶς οἱ νέοι γιὰ τὴν Ἐκκλησία, ἄς λάβουν ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἀπὸ τὴν οὐστῶσι τοῦ Ἑοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐθνους καὶ ἐντεῦθεν με πρωτεργάτας τοὺς ξένους Βαυαροὺς, ἔρχισε μίᾳ συστηματικῆ προσπάθειᾳ ὑποδουλώσεως τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀποφιλώσεως τῆς ἀπὸ τὰ στελέχη τῆς, καταστροφῆς τῆς μοναστικῆς καὶ πνευματικῆς τῆς παραδόσεως, γιὰ νὰ μεταβληθῆ ἡ Ἐκκλησία σὲ παράρτημα τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, ὄργανο τῶν ἐκάστοτε ἰσχυρῶν.

Εἶναι εὐκόλο βέβαια νὰ ταυτίσουμε τὴν Ἐκκλησία καὶ τὴν ἐλληνορθόδοξο Παράδοσὶ μᾶς με τὸ «κατεστημένον» καὶ νὰ τὴν ἀπορρίψουμε ἀκολουθώντας τὴν μόδα.

Ποῖο ὅμως ἀνθρώπινο σύστημα, πολιτικῶ, κοινωνικῶ, φιλοσοφικῶ, θὰ ἀπαντήσῃ στὰ παραξιακά μας ἐρωτήματα, θὰ μᾶς βοηθήσῃ νὰ περάσουμε «ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν», νὰ ζήσουμε τὴν γνησίᾳ ἀγάπην, ἐλευθερίαν καὶ δικαιοσύνην;

Στὸ ἐξωτερικῶ ταπεινὸ Σπήλαιο τῆς Βηθλεὲμ ὁ Θεὸς σαρκώνεται καὶ ὁ ἀνθρω-

πος θεώνεται. Τὸ ἴδιο μοιτήριον συνεχίζεται σὴν ἐξωτερικὰ ἐνδεδυμένη μετὴν ἀδιαφορία καὶ προκατάληψιν πολλῶν νεοελλήνων Ἐκκλησία. Τὸ Σπήλαιον εἶναι εἰκόνα τῆς Ἐκκλησίας. Ἐξω εἶναι σκοιὰδι. Μέσα λάμπει τὸ φῶς, πὸν ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸ πρόσωπον τοῦ Βρέφους, πὸν εἶναι ὁ Λόγος. Μακάριοι ὅσοι θὰ ξεπεράσουν τὸ σκοιὰδι καὶ θὰ φθάσουν σὶ τὸ Φῶς.

Ἀπολυτίκιον ἤχος πλ. δ'.

Ὁρθοδοξίας ὁ φωστήρ,
Ἐκκλησίας τὸ στήριγμα καὶ διδάσκαλε,
τῶν μοναστῶν ἡ καλλονή,
τῶν θεολόγων ὑπέρμαχος ἀπροσμάχητος,
Γρηγόριε θανματουργέ,
Θεσσαλονίκης τὸ καύχημα,
Κῆρυξ τῆς χάριτος,
ἰκέτευε διὰ παντὸς
σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Ἐκτύπωση :

ΣΩΤ. ΛΑΣΚΑΡΙΔΗΣ - ΠΕΡ. ΑΛΕΞΙΑΔΗΣ

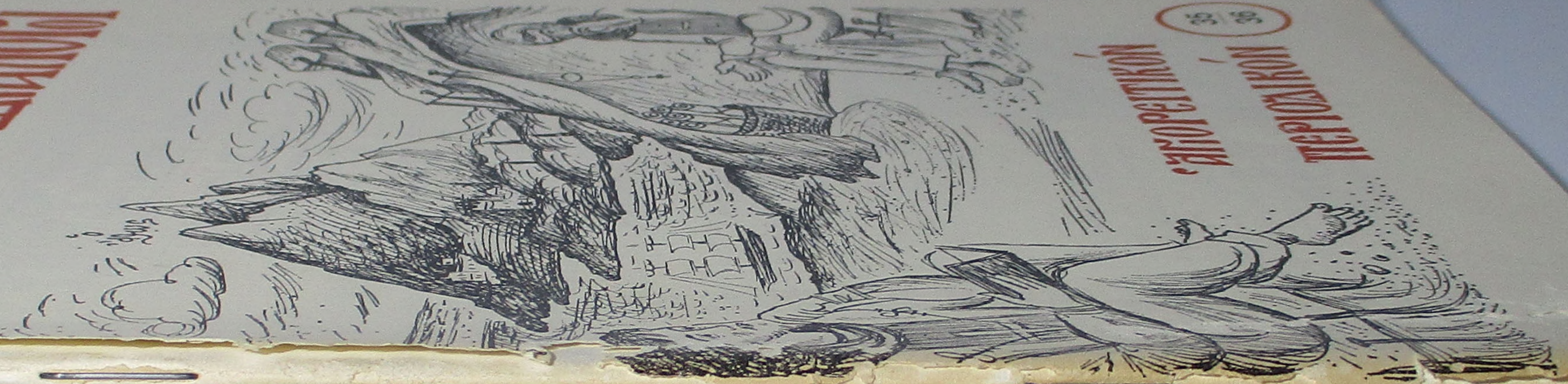
Βαλαωρίτου 14 - Θεσσαλονίκη

ΛΟΘΝΙΚΗ
ΨΗΦΙΑΚΗ ΚΙΒΩΤΟΣ

ΣΟΦΙΣΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ

35 36

ΠΑΡΟΡΕΤΙΚΟΝ
ΤΕΡΤΙΟΝ

1955

Воспитание и обучение

Воспитание и обучение

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΙ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΣΥΝΟΡΕΤΙΚΟΝ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

35
36